

LIST GALATSKÝM

KOMENTÁŘ KE KNIZE GALATSKÝM

„Vykupitelský plán je jedním z hlavních námětů, které touží andělé prozkoumat a po celou věčnost bude pro vykoupené předmětem zkoumání a oslavování. Není tedy již nyní hoden pečlivého uvažování a studia?“

Ellen Whiteová, 5T 318

O EPIŠTOLE

GALATSKÝM...

Autor. Podle Gal 1,1 napsal tento dopis Pavel, což nepopírá ani moderní kritika. Dokonce se o tomto dopise soudí, že je „nejpavlovatější“ ze všech epištol.

Adresáti. Ve 3 stol. př. K. se na území Malé Asie usadili Galové a vytvořili si tam své osady. Svou nezávislost ale brzy ztratili: roku 25 př. K. se jejich území stalo římskou provincií Galatie. List je adresován městům právě v této kolonii.

Není ale úplně jasné, zda má Pavel na mysli pod označením *galatští* etnické galatské, kteří žili na severu Malé Asie (tradiční název těchto obyvatel), nebo římskou provincií Galacie, která se rozprostírala na jihu (tedy úřední označení). Ačkoliv by mohli verše Sk 16,6 a 18,23 naznačovat, se má Pavel na mysli severní část, podstatně více důkazů vypovídá pro jih. Tuto oblast Pavel navštívil během své první misijní cesty (Sk 13-14). Kdy bylo dílo přijato do kánonu? Ohlasy na tuto epištolu můžeme vidět v křesťanských dílech z 1. a 2. století, například v Barnabášově epištole, v 1. Klementově. Na tento dopis se odvolává i Polykarp, nebo Justin Martyr. To vše vede k závěru, že kanonicitu tohoto dopisu v rané církvi nikdo výrazně nezpochybňoval.

Pavlov hlavní záměr a důrazy. Z dopisu vyplývá, že Pavel musel reagovat na vlivnou skupinu odpůrců pravého evangelia. Tito lidé zpochybňovali:

- a) ...Pavlovu apoštolskou autoritu (Gal 1,1-5)
- b) ...pravost evangelia, které Pavel kázal (Gal 1,6-12). Měli za to, že Pavel byl ovlivněn při kázání evangelia lidmi, ne Bohem, a že jeho evangelium je rozdílné od toho, co káží apoštolové (Gal 6,13-2,14)
- d) ...ospravedlnění skrze víru. Místo toho odpůrci prosazovali ospravedlnění skrze skutky zákona, včetně obřizky (Gal 2,15-4,31)
- e) ...otázku posvěcení. Podle Pavla je posvěcení nutné i „přesto“, že jsme ospravedlněni skrze víru (Gal 5).
- f) Také bylo potřeba si vyjasnit osobní záležitosti mezi Pavlem a Galatskými (Gal 3,1-4; 4,13-2)
- g) Pavel na konci dopisu reaguje na určité vztahové nepořádky v církvi (Gal 6), čili praktické důsledky přijetí pravého evangelia

Okolnosti vzniku. S touto otázkou velice úzce souvisí konání Jeruzalémského koncilu (Sk 15), který proběhl podle historiků přibližně roku 50 po K. Jak tento koncil, tak i epištola Galatským v podstatě řeší stejnou spornou otázku a mají mnoho společného (viz tabulka na další stránce).

List Galatským tedy vznikl po Jeruzalémském koncilu. Ačkoliv rozhodnutí apoštolu bylo pro všechny autoritativní, vznikala (Sk 15,5) a jistě i po koncilu přetrvávala a snad sílila opozice proti tomuto rozhodnutí. Potom by Pavel napsal tento dopis několik (možná i deset) let po Jeruzalémském koncilu, protože viděl, že mnozí křesťané ze židů se pomalu odvrací od spásné víry v Krista.

Ze srovnání výše je zřejmé, že epištola byla napsána až PO jeruzalémském koncilu: „Když pobýval v Korintu, měl Pavel vážné a opodstatněné obavy o některé ze sborů již založených. Vlivem falešných učitelů, kteří povstali mezi věřícími v Jeruzalémě, vzrůstal se mezi věřícími v Galacii rozkol, šířilo se bludné učení a smyslnost. Tito falešní učitelé směšovali židovské tradice s pravdami evangelia. Nedbali rozhodnutí všeobecného shromáždění v Jeruzalémě a naléhali na obrácené pohany, aby zachovali zákon o obřadech.“

Situace byla kritická. Hrozilo nebezpečí, že zanesené zlo zakrátko rozloží galatské sbory. Pavel byl hluboce zasažen a vzkypěl hněvem, když se dozvěděl o otevřeném odpadnutí těch, jež věrně učil zásadám evangelia. Okamžitě napsal oklamaným věřícím list, v němž odhalil falešné učení, jež přijali, a velmi přísně káraly ty, kdož se odchýlili od víry. AA 383-384

Co se týče návštěv Jeruzaléma zaznamenaných na začátku dopisu v Gal 1,18-2,10: Lukáš samozřejmě nenapsal ve Skutcích každou jednotlivou cestu, kterou Pavel či kdokoliv jiný kdy podnikl, psal účelově a vybíral z života evangelistů to, co považoval za důležité. Takže popisy Pavlových cest v Sk 9,27-30; 11,29-30 a 12,25 nemusí být jedinými návštěvami Jeruzaléma, zvláště pokud si uvědomíme, že Pavel častokrát navštěvoval Jeruzalém, protože zachovával židovské svátky a tyto příležitosti využíval k evangelizaci židů. Stejně tak i Pavel psal v Galatským účelově a jistě v něm nepopsal jediné dvě návštěvy, které kdy do Jeruzaléma podnikl, ale vybral ze svého života ty dvě, které souvisely s tématem: chtěl na nich ukázat, že evangelium nepřijal od Jeruzalémských apoštolů a pak také, že jeho evangelium, přijaté od Boha, apoštolové schválili a pověřili ho, aby pokračoval v misii mezi pohany.

Ve svém listě galatským věřícím uvádí Pavel ve zkratce hlavní události spjaté s jeho obrácením a s jeho prvními křesťanskými zážitky. Snažil se tím ukázat, že to byl zvláštní projev božské moci, který ho přivedl k poznání a přijetí velkých pravd evangelia. A skrze poučení, jehož se mu dostalo od samého Boha, byl Pavel přiveden k tomu, aby varoval a napomenul Galatské způsobem tak slavným a rozhodným. Nepsal váhavě a s pochybnostmi, nýbrž s jistotou pevného přesvědčení a dokonalé znalosti. Jasně naznačil, jaký je rozdíl mezi tím, učí-li člověk, a tím, pochází-li učení přímo od Krista. ^{AA 386}

Po své první návštěvě (Gal 1,18-20) čteme, se Pavel odešel do končin Sýrie a Kilikie (Gal 1,21) a pak proběhla druhá návštěva (Gal 2,1-10). Chronologie událostí Jeruzalémského koncilu a napsáním listu Galatským by mohla vypadat nějak takto:

1. Pavlova návštěva v Jeruzalémě Sk 9,27-30; Gal 1,18-20 (AA 129)
2. Evangelizace v Sýrii a Kilikii (Gal 1,21-24)
3. Finanční sbírka pro Judsko - Pavel v Jeruzalémě (Sk.11,29.30. Sk.12,25)
4. První misijní cesta (Sk.13,4-14,28)
5. Jeruzalémský sněm (Sk 15); resp. Pavlova další návštěva Jeruzaléma (Gal 2,1-10 (viz tabulka níže)
6. Druhá, třetí misijní cesta... (Sk.15,40 a dál)

Tabulka:

Jeruzalémský koncil srov. Pavlova druhá návštěva Jeruzaléma:

<p>Když se s nimi Pavel a Barnabáš dostali do sporu a velké hádky, stanovili, že Pavel, Barnabáš a někteří další z nich vystoupí k apoštolům a starším do Jeruzaléma a budou o této sporné otázce jednat. (Sk 15,2)</p>	<p>Potom po čtrnácti letech jsem opět vystoupil do Jeruzaléma s Barnabášem a vzal jsem s sebou i Tita. (Gal 2,1)</p>
<p>Když přišli do Jeruzaléma, byli přijati církví, apoštoly a staršími a oznámili, co všechno s nimi Bůh učinil. (Sk 15,4)</p>	<p>Vystoupil jsem tam na základě zjevení a předložil jsem jim evangelium, které hlásám mezi pohany; předložil jsem je však v soukromí těm, kteří jsou uznáváni, (Gal 2,2)</p>
<p>Tu sestoupili někteří z Judska a začali bratry učit: „Nebudete-li obřezáni podle Mojžíšova obyčeje, nemůžete být zachráněni.“ (Sk 15,1)</p> <p>Doslechli jsme se, že vás někteří, kteří vyšli z nás, zneklidnili svými slovy a zmátli vaše duše, když říkali, že je třeba dát se obřezat a zachovávat Zákon, ačkoliv jsme jim to nenařídili. (Sk 15,24)</p>	<p>Ale ani Titus, který byl se mnou a je Řek, nebyl přinucen dát se obřezat, jak to chtěli ti falešní bratři, vetřelci, kteří se tam vloudili, aby vyšpehovali naši svobodu, kterou máme v Kristu Ježíši, a aby nás zotročili. (Gal 2,3-4)</p> <p>A znova dosvědčuji každému člověku, který se dává obřezat, že je povinen zachovat celý Zákon. Zbavili jste se Krista, vy, kteří hledáte ospravedlnění v Zákoně; vypadli jste z milosti. (Gal 5,3-4)</p>
<p>Muži bratři, víte, že si mě Bůh odedávna mezi vámi vyvolil, aby skrze má ústa pohané uslyšeli slovo evangelia a uvěřili. A Bůh, jenž zná lidská srdce, jim vydal svědectví, když jim dal Ducha Svatého tak jako i nám a neučinil žádného rozdílu mezi námi a jimi, když vírou očistil jejich srdce. Proč tedy nyní pokoušíte Boha a chcete vložit na šíji učedníků jho, které nebyli schopni unést ani naši otcové ani my? Ale věříme, že jsme zachráněni milostí Pána Ježíše stejně jako oni. (Sk 15-7-11)</p>	<p>Ale těm jsme ani na chvíli neustoupili a nepodřídili jsme se jim, aby vám zůstala pravda evangelia. Od těch, kteří něco znamenají -- na tom, jací kdysi byli, mi nezáleží, protože Bůh nepřijímá člověka podle významu jeho osoby -- ti uznávají mně tedy nic dalšího neuložili. (Gal 2,5-6)</p> <p>K té svobodě nás Kristus osvobodil. Stůjte tedy pevně a nenechte se opět podrobit pod jeho otroctví. (Gal 5,1)</p>

Struktura:

1. ÚVOD DOPISU (Gal 1,1-12)

- a) Pozdrav (1,1-5)
- b) Hlavní myšlenka dopisu (1,6-12)

1. PAVLŮV ŽIVOT A ZVĚST EVANGELIA (Gal 1,13-3,5)

- A) Pavlovo mládí (Gal 1,13-14)
- B) Pavlovo obrácení (Gal 1,15-17)
- C) První návštěva v Jeruzalémě (Gal 1,18-24)
- D) Druhá návštěva v Jeruzalémě (Gal 2,1-10)
- E) Pavlova zkušenost s Petrem (Gal 2,11-21)
- F) Pavlova zkušenost s Galatskými (Gal 3,1-5)

2. OSPRAVEDLNĚNÍ Z VÍRY A ABRAHAM (Gal 3,6-4,31)

- A) Ospravedlnění z víry a Abraham (Gal 3,6-4,10)
 - 1.1 Abrahamova zkušenost (Gal 3,6-14)
 - 1.2 Zaslíbení dané Abrahamovi (Gal 3,15-16)
 - 1.3 Vztah víry (zaslíbení) a zákona (Gal 3,17-24)
 - 1.4 Důsledky přijetí víry - synovství a z něj vyplývající dědictví (Gal 3,25-4,10)
- B) Pavlova zkušenost s Galatskými II. (Gal 4,11-19)
- C) Ospravedlnění z víry jako alegorie Sáry a Hagar (Gal 4,21-31)

3. SVOBODA A JEJÍ DŮSLEDKY (Gal 5,1-6,9)

- A) Svoboda z obřízky (Gal 5,1-6)
- B) Jak jsou na tom se svobodou Galatští? (Gal 5,7-11)
 - 1.1 Skutky těla (Gal 5,13-21)
 - 1.2 Ovoce Ducha (Gal 5,22-26)
 - 1.3 Ovoce Ducha v praxi (Gal 6,1-10)

4. ZÁVĚR (Gal 6,11-18)

1. ÚVOD DOPISU

A) POZDRAV (GAL 1,1-5)

¹Pavel, apoštol vyslaný ne od lidí nebo skrze člověka, ale skrze Ježíše Krista a Boha Otce, který ho vzkřísil z mrtvých, ²a všichni bratři, kteří jsou se mnou, sborům Galacie: ³Milost vám a pokoj od Boha našeho Otce a Pána Ježíše Krista, ⁴který dal sám sebe⁽¹⁾ za naše hříchy, aby nás vysvobodil⁽²⁾ z tohoto přítomného zlého⁽³⁾ věku⁽⁴⁾ podle vůle našeho Boha a Otce, ⁵jemuž buď sláva na věky věků. Amen.“ (Gal 1,1-5)

- (1) - (ten) Darující se
- (2) - Úplně vyjmout, vzít z určitého množství
- (3) - Časově ohraničené období
- (4) - Zlý, špatný, ubohý, mizerný, od slova πόνος (dřina, bolest)

Lidé v Římské době obvykle hned na začátku dopisu uváděli to nejpodstatnější: kdo píše, komu píše, a (aspoň ve zkratce) čeho se onen dopis týká. Je to logické, možná i více, než struktura dnešních dopisů, kde se po rozbalení obálky obvykle podíváme až na konec, abychom zjistili, kdo píše, a pokud není dopis úřední a má tedy oficiální hlavičku, potom musíme pozorně pročíst dopis, abychom poznali, jaký je hlavní důvod napsání. Tyto „nedostatky“ jsou dnes již odstraněny v e-mailové korespondenci, kde je nám hned ukázáno kdo nám e-mail napsal a v předmětu se zase dočteme čeho se ten e-mail týká (komu je napsán se dovídáme hned na začátku e-mailu, kdyby došlo k případnému chybnému napsání e-mailové adresy). V Gal 1,1-5 tedy budeme studovat hlavní důrazy a principy, které se pak budou táhnout napříč celým dopisem.

Pozornému čtenáři Pavlových dopisů neunikne, že pisatel ve svých epištolách, které píše konkrétním církvím a oblastem, vypisuje dlouhé oslavné chvalozpěvy vůči Bohu. V Galatským ale čteme na úvod několik velmi strohých vyjádření, a pak se už zabýváme přímo problémy místních církví. Zajímavé, že i velmi Kritický dopis 1. Korintským obsahuje vřelejší pozdrav, než nacházíme zde (Gal 1,1-5; 1. Kor 1,1-9). *Jak pronikavě se lišil list, který poslal Galatským, od listu, který před tím napsal sboru v Korintu! Korintské káral ohleduplně a jemně, Galatské však tepal nemilosrdnými slovy. Korintští podlehli pokušení. Oklamáni důmyslnými vývody učitelů, kteří jim pod pláštíkem pravdy předkládali bludy, upadli v bezradnost a do zmatků. Naučit je, aby rozeznali falešné od pravého, vyžadovalo obezřetnost a trpělivost. Tvrdotí nebo nerozvážným spěchem by se Pavel mohl připravit o vliv, který měl na mnohé, jimž toužil pomoci.* ^{AA 385}

1,1

Na začátku některých svých dopisů se Pavel představuje s určitým přídomkem: někde jako služebník (dosl. otrok Tit 1,1; Ř 1,1), jinde jako vězeň Krista Ježíše (Fil 1,1), ale v tomto dopise se představuje jako apoštol s důrazem na Božské povolání. V podstatě hned na začátku Pavel tvrdí, že není žádný samozvaný učitel, ale od Boha ustavený apoštol s apoštolskou autoritou. To naznačuje i doslovný překlad prvního verše: *Pavel, apoštol ne od lidí, ani prostřednictvím člověka, ale prostřednictvím Ježíše Krista a Boha* ^{Gal 1,1}

I když za apoštola se mohl považovat jakýkoliv člověk poslaný od Boha (1. Kor 15,5.7), apoštol Pavel trvá na své rovnosti s Dvanácti (1. Kor 9,1-2. 5). Již za svého života se potýkal se zpochybňováním své autority například v Korintském sboru (2. Kor 12,12; 2. Kor 10,4-5) a podle Gal 1,1 se zdá, že v Galacii tomu nebylo jinak.

Takový apoštol Matěj, který měl v apoštolském kruhu Dvanácti nahradit Jidáše, byl vybrán lidmi (Sk 1,21-26) a víceméně schválen Bohem (Sk 1,26), Timotea zase ustanovili k službě skrze vzkládání rukou (1. Tim 4,14), ale Pavel byl přímo vybrán a oddělen k službě samotným Bohem (Sk 9,15-17; 22,17-21). Poté už ho jen Bůh na jeho cestách korigoval a vysílal ho na konkrétní misie (např. Sk 13,9-13).

Pavel obhájí Božské pověření svého apoštolství tvrzením, podle kterého ho že ho povolali Bůh Otec a Ježíš. Toto prohlášení nepřímou dokazuje Božství Ježíše Krista, jinak by jeho slova postrádala význam. Na tomto místě tedy apoštol zdůrazňuje Kristovo Božství, na jiných místech (např. 1. Tim 2,5) zase Jeho lidství...

Byl tedy vyslancem Božím, měl božské pověření a cíle, ne lidské, a také i jeho evangelium pochází od Boha (Gal 1,6-8). Tato skutečnost je velmi důležitá zvláště pro pozdější obsah dopisu, ve kterém zdůrazňuje, že jeho evangelium nepochází od bratřích z Jeruzaléma (Gal 1,16-20), Antiochie (Sk 14,26) či jiného Judského města (Gal 1,21-24), ale od samotného Boha. *Ve snaze získat opět důvěru svých bratří v Galacii musel Pavel obhájit své postavení Kristova apoštola. Prohlásil o sobě, že je apoštolem: ne od lidí nebo skrze člověka, ale skrze Ježíše Krista a Boha Otce* Gal 1,1. *Ne od lidí, nýbrž od nejvyšší Moci na nebesích přijal své poslání. A jeho postavení potvrdilo všeobecné shromáždění v Jeruzalémě, jehož rozhodnutími se Pavel řídil při vši své práci mezi pohany.* AA 387

Dále apoštol připomíná Galaťanům, že Bůh, objevující se hlavně ve SZ Písmech, vzkřísil Krista, Pána NZ křesťanství, čímž spojuje SZ a NZ zvěst evangelia, která není nijak rozdílná. I proto v dopise dokazuje ospravedlnění skrze víru na základě SZ Písem a NZ naplnění. (Gal 3,8-22...).

1,2

Okterých bratrech se apoštol zmiňuje? Pavel v dopisech obvykle posílá pozdrav od svých spolupracovníků, kteří mu pomáhali na cestách (měl kolem sebe evangelizační tým lidí, viz např. Sk 20,4). Je zajímavé, že tyto spolupracovníky (nebo aspoň některé z nich) v úvodu svých dopisů apoštol většinou konkrétně jmenuje (1. Kor 1,1; 2. Kor 1,1; Fil 1,1; 1. Tes 1,1...), ale vystupuje jakoby sám za sebe. I když je zřejmé, že tito spolupracovníci souhlasili s vyjádřeními v dopise a patrně svého učitele k napsání povzbuzovali, nyní se rozhodl autor dopisu své přátele nejmenovat. Možná ve své lásce a milosrdenství k druhým chtěl, aby veškerá kritika, která nutně přichází ruku v ruce s různými spory v církvi, padla pouze na jeho hlavu.

A není se čemu divit, tímto vesměs kritickým dopisem si mohl rozhádat docela dost křesťanů, protože jej neposílal jednomu církevnímu společenství, ale hned všem společenstvím v Galacii (oblast viz komentář v úvodu: Adresáti). Ačkoliv nevíme, kolik církví bylo v této oblasti (Sk 18,23; 1. Kor 16,1; 1. Pt 1,1), je jasné, že se problém týkal většiny sborů na rozsáhlé Galacii. Hereze již pokročila do velkých rozměrů, a proto bylo třeba na ni jasně a zřetelně reagovat.

1,3-5

Setkáváme se s typicky „Pavlovským“ pozdravem: *Milost vám a pokoj od Boha našeho Otce a Pána Ježíše Krista*. Hned na začátku klade důraz na milost, která přichází shůry a působí v životech každého věrného křesťana: *Kristova milost mění celého člověka tak, že hrubého činí jemným, surového mírným, sobeckého štědrým.* MS 69, 1902

Tato milost je spojována s pokojem (v srdci) a my bychom neměli nikdy tyto dva pojmy (resp. vlivy, které působí na člověka) oddělovat. Jak řekl Luther: „Tato dvě slova, milost a pokoj, jsou pochopena v těch, kteří se úplně oddali křesťanství. Milost zprošťuje hříchu, a pokoj uklidňuje svědomí.“ (M. Luther). Bůh nás tedy nejenom vysvobozuje skrze milost od hříchu před Bohem, ale také skrze pokoj z tohoto přítomného zlého věku (Gal 1,4).

Tato milost a pokoj jsou pevně zakotveny ve vzkříšení, o kterém Galatští křesťané zajisté dobře věděli když poprvé slyšel evangelium. Pavel se to rozhodl ale ještě připomenout a zdůraznit, aby umocnil myšlenky celého listu Galatským. Nesmíme také zapomínat, že vzkříšení úzce souvisí s ospravedlněním a posvěcením, což jsou témata, se kterými se budeme v celém dopise často setkávat: *On byl vydán pro naše provinění a vzkříšen pro naše ospravedlnění.* Ř 4,25. Kristus, který vstal z mrtvých, nabízí milost, ospravedlnění i vzkříšení všem, kteří v Něj uvěří.

A tato milost byla vydobytá na kříži ze strany Boha zcela dobrovolně. Náš Spasitel jednal z vůle Otce, přesto jednou vyjádřil i svůj osobní láskyplný svobodný zájem o lidstvo: *Já jsem dobrý pastýř; znám svoje ovce a moje ovce znají mne, jako Otec zná mne a já znám Otce. A svou duši pokládám za ovce. Mám ještě jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivést. Uslyší můj hlas a bude jedno stádo, jeden pastýř. Proto mne Otec miluje, že já pokládám svou duši, abych ji zase přijal. Nikdo ji ode mne nebere, ale já ji pokládám sám od sebe. Mám moc ji položit, a mám moc ji opět přijmout.* J 10,14-18

Pak samotné odpuštění hříchů spojuje nejen s ospravedlněním, ale také posvěcením a oddělením se tak od zlého světa: *aby nás vysvobodil z tohoto přítomného zlého věku podle vůle našeho Boha a Otce* Gal 1,4 Židé, stejně jako i my dnes, rozdělovali historii světa na dvě velká období: před a po příchodu zaslíbeného Mesiáše, přičemž měli za to, že přechod těchto dvou období bude doprovázet velký nepokoj a změna politické situace.

Přechod do tohoto nového věku se uskutečnil na kříži a byl sice dramatický, ale poněkud jinak, než si židé představovali. I když tento věk padl, stále ještě v něm žijeme, i když nejsme jeho otroky skrze Krista: *Ježíš přistoupil a promluvil k nim: „Byla mi dána veškerá pravomoc na nebi i na zemi. Jděte tedy a čiňte učedníky ze všech národů, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha Svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku. Amen.“* Mt 28,18-20

A toto všechno, co proběhlo v apoštolské době v dějinách lidstva, bude mít dalekosáhlé důsledky do dalších věků (Gal 1,5). Když si to Pavel uvědomí, nemůže jinak než vzdát Bohu slávu!

Slovem: *Amen* (podobně jako dnes) vyjadřoval modlitebník souhlas s modlitbou druhého (1. Par 16,36), většinou se ale používalo toto slovo v dobách apoštolů jako zdůraznění či potvrzení právě pronesené pravdy, na kterou chtěl řečník klást důraz (Dt 27,15). A protože židé často to nejdůležitější říkali a psali až nakonec, používali toto slovo na konci svých spisů (Ž 72,19; Zj 22,20). Tento zvyk pronikl i do NZ církví (1. Kor 14,16).

B) HLAVNÍ MYŠLENKA DOPISU (GAL 1,6-12)

⁶Divím se⁽⁵⁾, že se od toho, který vás povolal Kristovou milostí, tak rychle⁽⁶⁾ odvracíte⁽⁷⁾ k rozdílnému⁽⁸⁾ evangelium, které neexistuje. ⁷Podobné⁽⁹⁾ evangelium zajisté není vůbec možné⁽¹⁰⁾, ale jsou někteří, kteří vás uvádějí ve zmatek⁽¹¹⁾ a mají vůli⁽¹²⁾ Kristovo evangelium překroutit. ⁸Ale i kdybychom vám my nebo sám anděl⁽¹³⁾ z nebe zvěstoval v evangelium něco blízkého⁽¹⁴⁾ tomu, co jsme vám zvěstovali, budiž proklet! ⁹Jak jsme řekli dříve, i nyní říkám znovu: Jestliže vám někdo zvěstuje jako evangelium něco blízkého⁽¹⁵⁾ tomu, co jste přijali, budiž proklet! ¹⁰Přesvědčuji vskutku teď lidí, nebo Boha? Či se snažím zavděčit lidem? Kdybych se chtěl ještě zavděčit⁽¹⁶⁾ lidem, nebyl bych Kristův otrok. ¹¹Oznamuji vám, bratři, že evangelium, které jsem vám zvěstoval, není podle člověka. ¹²Dokonce⁽¹⁷⁾ jsem jej nepřevzal ani se mu nenaučil od člověka, ale skrze zjevení⁽¹⁸⁾ Ježíše Krista.

(5) - být překvapen, žasnout (obvykle z prožití zázraku)

(6) - spěšně, ale také brzy

(7) - toto slovo se používalo pro dezertéra, přeběhlíka, odpadlíka (ve vojsku, v politice i náboženství)

(8) - rozdílný, jiného druhu (kvality), převrácené evangelium je naprosto něco jiného, než evangelium Kristovo.

(9) - rozdílný, stejného druhu (jiný), falešné evangelium tedy není „podobné“ tomu pravému

(10) - řecké slovo μη v překladu: vůbec to není možné (ani hypoteticky), naprosto vyloučeno. Pro „obyčejný“ zápor se používá řecké slovo οὐ (jemnější zápor)

(11) - dosl. dát do pohybu něco, co potřebuje zůstat v klidu, a tak tomu způsobit vnitřní rozruch. To se stalo v srdcích Galatských při zvěstování falešného evangelia

(12) - Řecké slovo θέλοντες (přeji si, chci podle své vůle, toužím) je podobné slovu θέλημα v Gal 1,4 (přeloženo jako „vůle“). Je tedy Boží vůle (Gal 1,4), a vůle odpůrců evangelia (Gal 1,7)

(13) - také možno přeložit jako posel

(14) - doslova „blízko sebe“, tedy důraz na blízkost (podobnost) obou evangelií

(15) - doslova „blízko sebe“, tedy důraz na blízkost (podobnost) obou evangelií

(16) - uspokojit něčí potřebu (potěšit, proto i sloužit), získat si něčí přízeň (náklonnost, souhlas), splnění očekávání.

(17) - Pavel naznačuje, že evangelium nepřijal (jako drtivá většina křesťanů v historii světa) od nějakého evangelisty, ale přímo od Boha.

(18) - dosl. odhalení, odkrytí něčeho, co bylo dříve zahaleno, skryto

1,6-7

Pavel vyjadřuje své překvapení nad tím, jak rychle (či jak brzy) se Galatští odvrátili od evangelia, které jim zvěstoval. Vždyť ho kdysi ho přijali jako Boží posla co zvěstuje evangelium. Mimo to se k němu chovali se velmi přátelsky (Gal 4,12-20!). Od jeho poslední návštěvy uplynul nějaký čas, mohlo se jednat o několik měsíců, nebo i několik let (tato doba se odhaduje většinou na 2-5 let). Ještě stále si tedy museli pamatovat Pavlovo poselství pravého evangelia. Tak, jak rychle evangelium s radostí přijali, tak jej i brzy odmítli a přiklonili se k jinému evangeliu. Tehdy se Kristovou MILOSTÍ - tedy bez jakéhokoliv nátlaku a zcela svobodně - Galatští přijali z Boží vůle evangelium.

Kdo Galatské povolal Kristovou milostí? Pavel, nebo Bůh (Otec)? Jedná se zřejmě o Boha, který povolává (Gal 1,1; 1. Tes 2,12; 5,23-24; 2. Tes 2,13-14; 2. Tim 1,8-9), navíc hlavní myšlenka celého úvodu se točí kolem Božského povolání a pověření v kontrastu s lidským (Gal 1,10-11). Galatští se tedy svým učením neodvrací „pouze“ od (učení) apoštola Pavla, ale odvrací od samotného Boha (Gal 5,4!).

Těm, kteří popírali jeho apoštolství, dokázal, že nestojí v ničem za těmi veleapoštolý 2. Kor 11,5, a to ne proto, aby se tím sám vyvýšil, nýbrž aby velebil milost Boží. Ti, kdož se snažili snižovat jeho povolání a jeho dílo, bojovali proti Kristu, jehož milost a moc se projevovala skrze Pavla. Odpor nepřátel apoštola donutil, aby podnikl rozhodný krok a uhájil své postavení a autoritu. ^{AA 388}

Podle apoštola ale neexistuje vícero evangelií, víc „pravd,“ nauk či cest ke spáse, ale pouze jedna pravda pro všechny. Neexistuje víc cest k Bohu, jen pouze skrze Kristovo evangelium postavené na víře. To, co představovali odpůrci, možná oni sami nazývali *evangeliem*, ale nebylo jím. Když vypustíme Krista jako jedinou cestu ke spáse, pak je to možná nějaká nauka, či teorie, ale takové učení si nezaslouží, aby to někdo označil slovem *evangelium*.

Řecké slovo, které je přeložené jako „uvádějí ve zmatek“, je *tarassó* (ταράσσω), a stejné slovo také najdeme při popisu Jeruzalémského koncilu (Sk 15,24). Pavel tedy chtěl tímto dopisem křesťanům v Galacii osvětlit, jak se věci mají a na jakých principech stojí pravé evangelium, aby již nevznikaly další zmatky a roztržky (srov. 2. Tes 2,1-2), jako tehdy po Jeruzalémském koncilu.

1,8-9

Někteří možná Pavla obviňovali z toho, že se změnil některé své názory na evangelium. I kdyby tomu tak skutečně bylo: Galatští mají považovat pravé evangelium za to, které jim kdysi poprvé zvěstoval. Bez ohledu na to, zda změnil názor, zda jim kdo co bude říkat – evangelijská zvěst se nemění.

I kdyby jim jiné evangelium zvěstoval sám anděl z nebeských dvorů – nesmí ho přijmout. I když andělé, nadpřirozené jevy a zázraky mají pro náš život svou váhu a ovlivňují každého člověka, nad vším stojí psané Boží slovo, ze kterého lze vyvodit ospravedlnění z víry (Gal 3,8-22). Ostatně i Pavlova zkušenost s Kristem a přijetí pravého evangelia (jak si ukážeme později (Gal 1,11-16) - to vše bylo prověřeno svatými Písmy.

Pavel zde zjevně používá až nadsázku, která trochu připomíná 1. Kor 13,1: *Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, a lásku bych neměl, jsem jako dunící kov nebo zvučící činel.* ^{1. Kor 13,1} – ve smyslu: i kdybych mluvil „veleúžasnými“ snad i dokonce andělskými jazyky - bez lásky - to nemá vůbec žádný význam). Ať tedy Galatským zvěstuje evangelium kdokoli, byť z upřímného srdce, může to být nadaný řečník, vystudovaný teolog či sám anděl z nebe – pokud nebude mluvit pravověrně, ať je proklet!

Slova *Jak jsme řekli dříve* odkazují na Pavlovu poslední návštěvu v Galacii. O této návštěvě se ještě dočteme v Gal 4,12-20. Nyní adresáty upozorňuje, že když jim tehdy hlásal evangelium, vznikalo a rozšiřovalo se odpadnutí, před kterým je varoval. Oni tomu ale evidentně nevěnovali dostatečnou pozornost.

Možná bychom mohli říci, že Pavel ve své horlivosti a zápalu dokonce proklíná anděly a možná až trochu přehání... On ale čtenáře ujišťuje o tom, že předchozí větu myslel opravdu vážně. Po vzoru Biblických (hebrejských) pisatelů se rozhodl, že tu samou věc napíše dvakrát za sebou, aby na ni položil důraz. Pavel vyzval čtenáře, aby sami porovnali evangelium, co jim zvěstoval, s tím, kdo napovídal, a poznali ten rozdíl (srov. Gal 3,1). Apoštol vybídl galatské věřící, aby pečlivě zapřemýšleli nad prvními zkušenostmi svého křesťanského života. ^{AA 383} Možná si to ani moc neuvědomovali do všech důsledků, jak byli oklamáni.

Na všech evangelistech a učitelích Božího slova tedy spočívá velká zodpovědnost (Jk 3,1). Jak by se měli modlit, studovat Bibli a prosit Boha o přítomnost a moudrost, aby, když budou kázat evangelium, mluvili podle Boží pravdy. V opačném případě se na ně vztahují slova apoštola Pavla o prokletí, a jejich služba může být dokonce víc ke škodě, než k užtku...

Apoštol se poněkud sarkasticky zeptal, zda se svým prohlášením snaží přesvědčit Boha (o své pravdě), resp. snaží se, aby se Bůh podřídil jeho evangeliu. To zní jako rouhání a tak tomu skutečně nebylo, vždyť Pavel jen kázal to, co mu Bůh ze své vůle zjevil.

Možná byl také obviňován, že se snaží se zavděčil (zalíbil) lidem, což ale rozhodně nebyla pravda (viz též Gal 2,11-14). Naopak podle něj má křesťan na výběr pouze ze dvou možností: buď se zavděčí Bohu, anebo lidem. Tato slova platila zvláště v době pronásledování první církve ze strany neobrácených židů a později i Římské říše.

Věděl, o čem mluví. Před svým obrácením měl autoritu a čest u židů (Sk 9,1-2; Gal 1,13-14), snažil si získat chválu od lidí, ale nyní chce chválu v prvé řadě od Boha. A protože má pověření od Boha (Gal 1,1), chce potěšit Boha a jeho život řídí vyšší motivy chování. Rozhodl se, že bude konat Boží vůli, ať se to lidem líbí, nebo ne (1. Tes 2,6). Vždyť jeho soudcem je Bůh, ne lidé (1. Kor 4,3-4)! *Život, který žijeme v těle, není kvůli lidem, ne abychom se líbili nepřátelům našeho Pána, ale abychom sloužili a ctili Toho, který nás miloval a sám sebe vydal za nás.* ^{5T 232}

Tím ale nechce říci, že bychom neměli chtít potěšit druhé a dělat jim radost, naopak je určitě dobré vycházet s lidmi a najít k nim cestu (např. 1. Kor 9,20; 1. Tim 3,7 atd.). Ostatně, pokud sloužíme a potěšujeme druhé, potěšujeme také Boha (Mt 25,34-40). Spíše chtěl vyjádřit určitou obecnou zákonitost: někdy služba Bohu či jen dobré chování způsobuje nepřátelství a narušené vztahy s lidmi tohoto světa (J 15,19; 1. J 3,12). Pavel tento úděl ochotně přijal se všemi důsledky. Nemůžeme tedy vždy očekávat, že se každému zavděčíme, a naopak bychom měli vždy zpozornět, když nezakoušíme od nikoho pronásledování (Lk 6,26). Pro apoštola tedy nebyla snaha zalíbit se lidem jakousi regulativní zásadou chování, nechtěl potěšit víc člověka, než Boha, a když si měl vybrat – vždy dal přednost Bohu. Stejný princip platil i ohledně evangelia:

Oznamuji vám, bratři, že evangelium, které jsem vám zvěstoval, není podle člověka. Jakékoliv jiné evangelium, které by přitáhlo mnoho lidí a zajistilo zvěstovatelům přízeň a autoritu lidí ve světě – pokud nestojí na správných zásadách, potom je to pouze evangelium podle lidské vůle. Takže i evangelium, které káže Pavel a má kvůli tomu spoustu problémů, naznačuje, že pochází od Boha.

Ostatně, že se nejedná o evangelium lidské, ale Božské (od Boha zjevené) je hlavním tématem k následujícímu studovanému textu dopisu (Gal 1,13-2,10), kde přímo reaguje na námitku svých odpůrců. Ti patrně tvrdili, že Pavel neviděl přímo Krista (což nebyla pravda 1. Kor 9,1-2) a nechal se vyučit nějakým člověkem z Judska, snad Ananiášem (Sk 9,17). Tím se ještě bude pisatel zabývat později v Gal 1,15-17.

Každopádně nesmíme zapomínat na to, že Pavel byl prorok (např. Sk 22,17-21). Na rozdíl od Galatských a drtivé většiny křesťanů Pavel nepřijal evangelijní zvěst od žádného učitele či evangelisty, nikdo ho nevyučil ani ho nikdo nemohl nějak zmanipulovat – ale poznal evangelijní zvěst od samotného Původce evangelia, Ježíše Krista (Gal 1,1).

Zde na zemi existuje mnoho nauk, tisíce různých náboženství, ale jen jedno jediné z nich nese Boží nápis a znamení. Je náboženství lidské a náboženství Boží. ^{2SM 379}

1. PAVLŮV ŽIVOT A ZVĚST EVANGELIA

Ve svém listě galatským věřícím uvádí Pavel ve zkratce hlavní události spjaté s jeho obrácením a s jeho prvními křesťanskými zážitky. Snažil se tím ukázat, že to byl zvláštní projev božské moci, který ho přivedl k poznání a přijetí velkých pravd evangelia. A skrze poučení, jehož se mu dostalo od samého Boha, byl Pavel přiveden k tomu, aby varoval a napomenul Galatské způsobem tak slavným a rozhodným. Nepsal váhavě a s pochybnostmi, nýbrž s jistotou pevného přesvědčení a dokonalé znalosti. Jasně naznačil, jaký je rozdíl mezi tím, učí-li člověk, a tím, pochází-li učení přímo od Krista. ^{AA 386}

V následující pasáži se apoštol věnuje tomu, co v životě prožil ve vztahu k evangeliu a k lidem. V podstatě konkrétními příklady dokazuje to, co prohlásil ve 12. verši: **Neboť jsem je nepřevzal ani se mu nenaučil od člověka, ale skrze zjevení Ježíše Krista.** ^{Gal 1,12}

Jeho odpůrci, patrně farizejší křesťané, kázali něco jiného než Pavel. Tvrdili, že Pavel obdržel evangelium od nějakých učitelů, snad apoštolů z Jeruzaléma (Gal 1,18-2,20), a špatně to pochopil. Krista nikdy neviděl a tak jeho učení pochází od lidí. Tím zneklidňoval mysl jeho zastánců v Galacii (Gal 1,7). Tito lidé mohli být i upřímní a v principu čestní, kladli velký důraz na posvěcení (zachovávání zákona), ale učením o ospravedlnění skrze skutky zapírali Kristovu milost. My ale z předchozího studia dobře víme, že Galatští od těchto lidí neslyšeli různou verzi stejných pravd, ale úplně jiné evangelium.

Pavel se nyní rozhodl, že jasně vymezí a vysvětlí, jak je to s ním a lidmi v církvi ve vztahu k evangeliu. Svoje důležité životní mezníky předkládá v chronologickém pořadí:

- a) Pavlova zkušenost: jeho mládí (Gal 1,13-14) a obrácení (Gal 1,15-17)
- b) První návštěva v Jeruzalémě (Gal 1,18-24)
- c) Druhá návštěva v Jeruzalémě (Gal 2,1-10)

Nakonec ještě připojuje svou zkušenost s Petrem, který nestál v pravdě evangelia, a připojuje svoji osobní zkušenost s Galatskými. Evangelium tedy prodchlo jeho život a on ho začal prosazovat bez ohledu na názory nebo postoje lidí:

- d) Pavlova zkušenost s Petrem (2,11-21)
- e) Pavlova zkušenost s Galatskými (3,1-5)

A) PAVLOVO MLÁDÍ (GAL 1,13-14)

¹³Již jste slyšeli však o (tom) MĚM způsobu života⁽¹⁹⁾ dřívějším v (tom) Judaismu⁽²⁰⁾, že jsem až do krajnosti⁽²¹⁾ pronásledoval⁽²²⁾ (tu) církev (toho) Boha a pustošil ji, ¹⁴a dělal (jsem) pokrok⁽²³⁾ v (tom) judaismu nad mnoho⁽²⁴⁾ vrstevníků v (tom) rodu mém, mimořádně horlivý jsa (těch) předků mých, totiž jejich tradic⁽²⁵⁾.

(19) - Řecké slovo je složeninou z „nahoru, dolů, znovu“ a „změna, otočení“, což ukazuje na změnu postojů a přesvědčení v průběhu života, o čemž Pavel následně také mluví (Gal 1,15-16).

(20) - Dosl. judaismu (židovství), ne v Judsku. Byl zabředlý a žil podle Judaismu. Od tohoto slova také „judaizovat“ v Gal 2,14 (židovský).

(21) - Význam slova: excelovat, do krajnosti, dosl. vrhat (házet) nad (stanovenou míru).

(22) - Pronásledovat jako lovec svůj úlovek (viz význam slova).

(23) - Dosl. měl jsem větší pokrok (progres), lépe jsem překonával životní překážky.

(24) - Důraz na počet (opravdu mnoho)

(25) - Co předávali jeho blízcí z generace na generaci (viz význam slova)

1,13-14

O Pavlově (Saulově) pronásledování se dovídáme již z knihy Skutků: *Saul ničil církev: vcházel do jednotlivých domů, odvlékal muže i ženy a dával je do vězení. ...Saul stále ještě soptil hrozbami a dychtil po zabíjení Pánových učedníků. Přišel k veleknězi a vyžádal si od něho dopisy pro synagogy v Damašku, aby mohl stoupence té Cesty, muže i ženy, jestliže tam nějaké najde, přivést spoutané do Jeruzaléma.* ^{Sk 8,3; 9,1-2} Vidíme dokonce, že se sám z vlastní iniciativy se rozhodl vymýtiti Ježíšovi stoupence: pro svou věc skutečně horlil!

Možná bychom mohli říci, že se zde Pavel chlubí nejenom svou horlivostí, ale i svým vzděláním. Patrně tak činí záměrně, zdůrazňuje, jaké byl „eso“, ovšem poté všechno své počínání zhodnocuje z perspektivy Krista, a Jeho kříže (Gal 1,16). Jinde to vyjádřil ještě důrazněji: *Zdá-li se někomu jinému, že může spoléhat na sebe, já tím víc: obřezán osmého dne, z rodu izraelského, z kmene Benjamínova, Hebrej z Hebrejů, jde-li o Zákon -- farizeus, jde-li o horlivost -- pronásledovatel církve, jde-li o spravedlnost, která je v Zákoně, byl jsem bez úhony. Ale cokoliv mi bylo ziskem, to jsem pro Krista uznal za ztrátu¹. A opravdu také pokládám všechno za ztrátu pro nesmírnou vzácnost poznání Krista Ježíše, svého Pána. Pro něho jsem se všeho zřekl a pokládám to za odpad, abych získal Krista^{Fil 3,4-8} (1) - σκῦβαλα - odpadky, odpad, hnůj).*

Vidíme, že Patřil k nejpřísnějšímu židovskému směru – k farizeům, který důsledně plnil Boží požadavky v zákoně. Svě „chlubení“ však pokládá za ztrátu, když se setkal s Kristem. Tehdy jeho život nabral úplně jiný směr. Zkušenost Galatských je ale opačná, když se obrací od živého Krista k principům Judaismu, te kterého ho Bůh vyvedl. Dříve horlil pro otcovské TRADICE (ne pro Boha, nebo Písmo), ale nyní horlí pro Krista.

Tyto tradice jsou zaznamenány v Mišně, nebo Talmudu. Nesmíme si farizeje nějak demonizovat a představovat si, že jejich učení bylo kompletně špatné, i když mnohé z tradic šli proti vůli Boží (např. Mt 15,2.6; Mk 7,3). Na druhou stranu - jak říká Kristus: *Na stolci Mojžíšově usedli učitelé Zákona a farizeové. Proto udělejte a zachovávejte všechno, co by vám řekli, avšak podle jejich skutků nečiňte; neboť mluví, ale nečiní.* ^{Mt 23,2} V některých věcech se lidé mohli od farizeů učit, apoštol zde ale naráží na obecný princip víry, která je postavena spíše na tradicích a obřadech, než na Kristu a Jeho slovu.

B) PAVLOVO OBRÁCENÍ (GAL 1,15-17)

¹⁵Když však byl velmi potěšen (ten) Bůh, (ten) již oddělil mě od lůna matky mé, a povolal mě prostřednictvím (té) milosti své), ¹⁶ke zjevení⁽²⁶⁾ (toho) Syna ve mně, tak abych⁽²⁷⁾ kázal evangelium (jeho) mezi (těmi) pohany, okamžitě ne-kontaktoval jsem tělo a krev, ¹⁷ani ne vystoupil jsem do Jeruzaléma k těm, co byli dříve než já apoštol, ale odešel jsem do Arábie a znovu jsem se vrátil se zpět do Damašku.

(26) - Zjevení, ale také odhalení (odhalil se v něm Kristus, viz Gal 2,20)

(27) - Důraz na účel. V Pavlovi se odhalil Kristus, za tím účelem, aby šel kázat evangelium pohanům

1,15-16

Pavel, *povoláný apoštol, oddělený pro Boží evangelium* ^{R 1,1} měl již od narození od Boha svěřený úkol (Ž 22,10; Iz 49,1.5), a dostal určité talenty a schopnosti, aby ho mohl zdárně vykonat (srov. Mt 19,12; Sk 3,2; 14,8). Bůh už před jeho narozením věděl, že se narodí a jak se bude v životě svobodně rozhodovat a že se nakonec stane odhodlaným zvěstovatelem evangelia.

Pavel si své vykoupění ani povolání nijak nezasloužil, ale Bůh k němu ze své MILOSTI přistoupil a změnil Jeho život. Zdá se, že když pronásledoval Boží lid, mnozí křesťané vzali vážně Kristova slova: *Já však vám pravím: Milujte své nepřátele, žehnejte těm, kdo vás proklínají, dobře čiňte těm, kdo vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vás urážejí a pronásledují,* ^{Mt 5,44}, a tak byl povolán ke službě jeden z největších evangelistů v dějinách světa.

Sám Pavel spatřoval hlavně dva důvody, proč ho Pán zastavil a projevil mu milosrdenství:

Děkuji tomu, který mne posilnil, Kristu Ježíši, našemu Pánu, že mě uznal za spolehlivého a ustanovil ke službě, ačkoli jsem byl předtím rouhač, pronásledovatel a násilník. Došel jsem však milosrdenství, protože jsem to činil z nevědomosti v nevěře.

...Kristus Ježíš přišel na svět, aby zachránil hříšníky. Z nich jsem já první, avšak proto jsem došel milosrdenství, aby Kristus Ježíš na mně prvním ukázal veškerou svou trpělivost jako příklad pro ty, kdo v něho budou věřit k životu věčnému. ^{1. Tim 1,12-13. 15-16}

V tu chvíli se stalo něco velmi zvláštního. Pavel Ježíše samozřejmě znal, ale na cestě do Damašku se mu zjevil a on Ho pak zjevoval dál. Nejenom v jeho vnitřním přesvědčení, ale i svým životem zjevoval Syna svému okolí. Pak mohl prohlásit: *Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus.* ^{Gal 2,20}

Skutečné obrácení je rozhodná změna smýšlení i pohnutek, je to mužné skoncování se světskými zájmy, únik z dřívějšího duchovního ovzduší, osvobození z moci vlastních myšlenek, názorů a vlivů. Toto oddělení je bolestné a nepříjemné pro obě strany. Kristus však řekl, že právě toto rozdělení přinesl. Obrácení lidé však budou cítit ustavičnou touhu, aby jejich přátelé všechno opustili pro Krista, neboť vědí, že když se to nestane, bude nevyhnutné konečné rozloučení. ^{5T 82-83}

Pavlovo obrácení se vyznačovalo upřímným pokáním, důkladným vyznáním a naléhavou touhou po odpuštění hříchů. Saul byl před svým obrácením pyšný a sebevědomý, nyní se skláněl s lítostí a byl zahanben. Protivil se sám sobě... Ve světle zjevení, které k němu přišlo, začal sám sebe vnímat jako největšího hříšníka. ^{RH 23. 3. 1911}

K jakému úkolu byl při svém obrácení povolán (Gal 1,15)? Samozřejmě zde naráží na mysl svou zkušenost na cestě do Damašku. Tam Bůh promluvil k Ananiášovi a předal mu poselství pro apoštola Pavla: *Jdi, neboť on je mou vyvolenou nádobou, aby přinesl mé jméno před národy i krále a syny Izraele.* ^{Sk 9,5}

Podobně jako Jeremiáš (Jer 1,5) či Jan Křtitel (Lk 1,13-16) byl *Boží vyvolenou nádobou*. I přes jeho přísně judaistickou výchovu Bůh již od jeho narození věděl, co pro Něj Pavel v dospělosti vykoná. Vychovával si ho v prostředí judaismu, ve znalostech Písma a židovských tradic, a potom mu změnil život – a jeho služba potom mohla být velice efektivní, protože rozuměl židovskému učení a mohl na něj adekvátně reagovat. Věděl, jak promlouvat k židům a skutečně ze Skutků víme, že k s nimi často o Kristu hovořil. Přesto byl podle Boží vůle jeho záměr spíše na pohanské obyvatelstvo.

A když tedy nastalo toto slavné povolání, apoštol používá velmi zvláštní slova: *neporadil jsem se hněd s tělem a krví* ^{Gal 1,16} Pavel mohl jednoduše napsat: *s lidmi*, nebo *s apoštoly*, ale on použil frázi *s tělem a krví*. Co tím chtěl říci? Slovo *tělo* má v Bibli několik významů, přičemž všechny odkazují na slabou hříšnou lidskou přirozenost (Mt 16,17; J 8,15-16; Gal 5,17.19 atd.). Opět vidíme důraz na to, že se Pavel neporadil s (hříšnými chybujícími) lidmi, kteří by mu předali nějak špatně pochopené evangelium (jak patrně tvrdili jeho odpůrci), instrukce totiž obdržel přímo od Boha.

Když ho Bůh povolal, ihned si uvědomil co se vlastně děje a začal pracovat pro Krista. vzdal se své dobře vypadající kariéry a celoživotního přesvědčení, a bez prodlení se stal misijně založeným křesťanem. Začal prostě hledat nejprve Boží království, a teprve až potom všechno ostatní (Mt 6,33).

1,17

Židé Jeruzalém vybudovali na vrcholku hory, takže slovo spojení *vystoupit do Jeruzaléma* se běžně používalo pro vykonání cesty do tohoto posvátného města. V těchto slovech Pavel připouští, že se stal apoštolem později než *Dvanáct* (kteří sídlili v Jeruzalémě (Sk 15,2), nicméně se APOŠTOLEM STAL z VŮLE BOŽÍ, a to bez jejich pověření či jiného ovlivňování.

Místo do Jeruzaléma ale odšel do Arábie. Kde se ve starověku rozprostírala oblast, známá jako Arábie? Pavel se patrně odebral do nedaleké pustiny, kterou dnes známe jako Syrská poušť. Nevíme, jak dlouho tam byl, určitě ale méně než tři roky (Gal 1,18 srov. Sk 9,20.22.27), možná ale i jen pár dní (Sk 9,19-20).

Proč tam šel? Někteří navrhují, že v Arábii evangelizoval, čímž si podle 2. Kor 11,32 znepřátelil místního Římského místodržícího, krále arabské Arey. To je možné, každopádně odešel do těchto odlehlých míst, aby si mohl v hlavně srovnat věci ohledně Boha a právě mu zjeveného Krista. *Odpor rostl a mohutněl tak, že Pavel nemohl ve své činnosti v Damašku pokračovat. Posel z nebe mu přikázal, aby odtud na čas odešel a šel do Arábie* ^{Gal 1,17}, kde našel bezpečné útočiště.

Tam, v samotě pouště, měl Pavel dost příležitostí k nerušenému přemýšlení a rozjímání. V klidu přehlížel svou minulost a kál se za ni. Hledal Boha celým svým srdcem a neustál, dokud si nebyl zcela jist, že jeho počkání bylo přijato a že hřích mu byl odpuštěn. Toužil po ujištění, že Ježíš bude s ním při jeho dalším působení. Zbavil se zaujatosti, oprostil se od tradic, jež dosud utvářely jeho život a přijal poučení ze Zdroje pravdy. Ježíš s ním obcoval, utvrzoval ho ve víře a obdařoval ho bohatstvím moudrosti a milosti. ^{AA 125-126}

C) PRVNÍ NÁVŠTĚVA V JERUZALÉMĚ (GAL 1,18-24)

¹⁸Až poté, po čase třetího roku jsem vystoupil do Jeruzaléma, seznámit se a pohovořit si s⁽²⁸⁾ Kéfou, a zůstal⁽²⁹⁾ s ním dní patnáct. ¹⁹Jiného však z (těch) apoštolů jsem ne-viděl, jen (toho) Jakuba, bratra (toho) Páně. ²⁰Objasňuji však, píší vám před tváří Boží, že to není lhaní. ²¹Potom jsem odešel do (těch) oblastí (té) Sýrie a (té) Kilikie. ²²Byl jsem však úplně neznámý (tou) tváří (těm) církvím toho Judska, těch v Kristu. ²³Pouze však slyšeli oni, že ten pronásledující nás dříve, nyní káže evangelium té víry, kterou dříve pustošil; ²⁴a oslavovali ve⁽³⁰⁾ mně (toho) Boha.

(28) - Dosl. učit se tázáním (osobním dotazováním), abych znalosti prostřednictvím návštěvy, která vede k hlubokému rozhovoru

(29) - Dosl. pokračuje s vytrvalostí, která odpovídá cíli

(30) - Může znamenat „na mě“ (tedy kvůli mě), ale také „VE mě“ (narážka na Gal 1,16 a 2,20)

1,18-20

Pavel tedy chtěl osobně poznat apoštola Petra, aby si u něj udělal vlastní obrázek. Do to doby jej totiž znal patrně jako nějakého hlavního bludaře té náboženské židovské sekty.

Nevíme, proč uvádí přesný čas svého pobytu v Jeruzalémě a z jakého důvodu tam nestrávil delší čas, ale patrně těch 15 dní zmiňuje proto, že se jedná o velmi krátkou dobu na to, aby se nechal od apoštolů či jiných lidí vyučit či nějak výrazně ovlivnit. Důvod jeho odchodu by mohl být zaznamenán ve Sk 9,28-30: *A byl s nimi, volně chodil po Jeruzalémě a otevřeně mluvil v Pánově jménu. Mluvil také s Helénisty a přel se s nimi, ale oni se ho pokoušeli zabít. Když se to bratři dozvěděli, odvedli jej dolů do Cesareje a vyslali do Tarsu.* Sk 9,28-30

A v Jeruzalémě se seznámil s také s Jakubem. Jednalo se samozřejmě o bratra Ježíše Krista (Mt 13,55), který zastával v první církvi v Jeruzalémě významné postavení (Sk 15,13). Sám Pavel ho spolu s Petrem a Janem nazývá sloupem církve (Gal 2,9). Není proto divu, že i pro něj používá označení *apoštol*, ačkoliv (stejně jako on (!) nepatřil k Dvanácti učedníkům.

Tak to tedy všechno bylo a apoštol trval, že nyní píše jen samou pravdu. Rozhodl se dokonce veřejně prohlásit, že v Jeruzalémě skutečně proběhlo všechno tak, jak popsal, patrně proto, že odpůrci evangelia jeho život a pobyt v Jeruzalémě líčili jinak. A protože se nemohl dožadovat svědectví Jakuba či Petra, protože sídlili v Jeruzalémě a ne v Galacii mezi pohany, přísahá před Bohem samotným (podobně se i v Ř 9,1 odvolává na své svědomí, do kterého nikdo nevidí).

1,21-24

Po této návštěvě odešel do Sýrie a do oblasti Kýlikie, což byla provincie rozprostírající se na území Malé Asie s hlavním městem Tarsem (snad příběh z Sk 9,30; 11,25-26). Zde strávil nějakou dobu hlásáním evangelia (Gal 1,21 srov. Sk 15,23.41?).

Co se týče jeho spojení s Judskem, napsal: *Ve sborech v Judsku, které jsou v Kristu, mě osobně neznali..* Vidíme, že již v této době se na území Judska nachází mnoho sborů, složených převážně z židů, kteří přijali Ježíše. Pavel se ale nesoustředil na tuto oblast, protože byl vybrán jako apoštol (hlavně) k pohanům (Gal 1,6; 2,2. 8-9).

V Gal 1,22 doslova čteme: *Já byl však neznámý tváří v Judsku...* Obyvatelé Judska samozřejmě znali jeho tvář i to, co dělal, ať už jako pronásledovatel církve či jako (později) i zvěstovatel evangelia (Gal 1,23!). Těmto slovy ale chtěl vyjádřit, ale Judští křesťané a učitelé (kteří ho možná jeho odpůrci ovlivnili) ho neviděli a neznali ho osobně, a tak od nich nemohl obdržet žádné instrukce ohledně evangelia.

V Judsku se jen doslechli o Pavlově obrácení. A jako zbožní věřící neoslavovali Pavla za jeho velké evangelizační schopnosti, které nyní projevoval, ale samotného Boha, který k němu promluvil a způsobil jeho obrácení. *Ne nás, Hospodine, ne nás, ale své jméno učin slavným pro své milosrdenství, pro svou věrnost.*

Ž 115,1

A celé nebe oslavovalo spolu s nimi: Pravím vám, že tak bude v nebi větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují. Lk 15,27

D) DRUHÁ NÁVŠTĚVA V JERUZALÉMĚ (GAL 2,1-10)

¹Potom po čtrnácti letech jsem znovu vystoupil do Jeruzaléma s Barnabášem, vzal s sebou⁽¹⁾ jsem i Tita. ²Vystoupil jsem tam však podle zjevení a předložil jsem jim to evangelium, které hlásám⁽²⁾ mezi pohany; v soukromí však těm váženým, ne snad abych na darmo⁽³⁾ bych běžel⁽⁴⁾, nebo již běžel nadarmo. ³Ale ani Titus, ten se mnou, Řek jsa, nebyl přinucen se dát obřezat. ⁴Prostřednictvím však těch vetřelců⁽⁵⁾, pseudo-bratrů, všichni ti se vloudili, aby vyšpehovali⁽⁶⁾ tu svobodu naši, jakou máme v Kristu Ježíši, tak aby nás zcela zotročili⁽⁷⁾, ⁵ kterým jsme ani na hodinu neustoupili té snaze podrobit se jim, aby (ta) pravda⁽⁸⁾ toho evangelia plně pokračovala⁽⁹⁾ s vámi. ⁶Od však těch vypadajících⁽¹⁰⁾ důležitě, kteří jsou někdo - jací dříve byli, to neznamená nic pro mě - vždyť rozlišování tváří (tj. osob) (ten) Bůh člověka ne přijímá - mně však ti vypadající důležitě nic nesdělili. ⁷Ale právě naopak uviděli, že mi byla svěřena důvěra⁽¹¹⁾ (toho) evangelium (toho) neobřezaného, stejně jako⁽¹²⁾ Petrovi té obřízky -- ⁸Ten však již působil⁽¹³⁾ u Petra k apoštolství té obřízky, působil i u mne do apoštolství těch pohanů - ⁹a uvědomili si tu milost, tu danou mi milost - Jakub a Kéfas a Jan, ti vypadající důležitě, sloupové jsa, pravou ruku nabídli mně a Barnabášovi, pravici spoluúčastnictví⁽¹⁴⁾, abychom (my) šli mezi pohany, oni však mezi tu obřízku. ¹⁰Jen pak (těch) žebráků⁽¹⁵⁾, abychom na ně pamatovali, což jsem také pilně¹⁶, tuto věc, činil.

(1) - Vzít s sebou jako společníka.

(2) - Dosl. veřejně ohlašovat, hlásat evangelium (jinde v Galatském u kázání o Bohu Pavel obvykle používá jiné slovo: evangelizó).

(3) - Dosl. do prázdna, neúčinně, bez zisku.

(4) - Jako závodník ve starověkých hrách, tedy s usilovným nasazením a jasným zacílením

(5) - Dosl. těch přivedených v tajnosti (skrytosti).

(6) - Vyšpehovat, spiknout se proti... Pozorně se dívat a přemýšlet s negativními motivy (za účelem škody)

(7) - Důraz na zotročení, tedy zcela zotročit

(8) - Pravda, dosl. něco ne-skrytého (odhaleného), týká se nejen pravdivých slov, ale i myšlenek a morálních Božských hodnot

(9) - Dosl. důkladně (plně) pokračovat/zůstávat.

(10) - Dosl. Ti, co se jeví/zdají/vypadají. Narážel na apoštoly (Gal 2,6-9), co měli nespornou autoritu od Boha. I je však označil „pouze“ za lidi co nějak působí na druhé, ovšem nad tím vším je Bůh. Jen a pouze na Něj se při přijetí evangelia a evangelijní zvěsti mají křesťané zaměřit, ostatní jsou jen lidé, kteří nějak vypadají před druhými.

(11) - Od slova πιστεύω „víra“ (nejčastěji v Bibli jako víra v Boha) kladen důraz na (svěřenou) důvěru.

(12) - Dosl. ve stejném rozsahu (poměru) jako...

(13) - Dosl. pracoval v něm. Práce ve smyslu vyvíjení aktivity, aby práce pokračovala z jednoho bodu do druhého (určitý progres v kázání evangelia).

(14) - Dosl. to, co se dělí mezi dvěma stranami jako základ každého vztahu.

(15) - Ukazuje na extrémní chudobu.

(16) - Dosl. spěšně, aktivně, horlivě - dávat věci do pohybu

V následujícím popisu druhé návštěvy v Jeruzalémě se dovídáme o tom, že se Pavel zná s významnými apoštoly v Jeruzalémě, kteří ho vřele přivítali, ale nijak ho neovlivnili při kázání evangelia (Gal 2,6): pouze mu schválili jeho misii mezi pohany, naopak mu schválili službu mezi pohany (2,7-9).

Po čtrnácti letech od první návštěvy Jeruzaléma tam přišel Pavel podruhé. Těchto čtrnáct let věnoval kázání evangelium a neměl žádnou potřebu či návaznost na apoštoly v Jeruzalémě. Nepovažoval také za důležité přijít do Jeruzaléma, aby se poradil s apoštoly, vlastně se tam rozhodl přijít až o mnoho let později a to na základě zjevení od Boha (Gal 2,2).

Pojďme si připomenout chronologii událostí:

1. Pavlova návštěva v Jeruzalémě Sk 9,27-30; Gal 1,18-20 (AA 129)
2. Evangelizace v Sýrii a Kilikii (Gal 1,21-24)
3. Finanční sbírka pro Judsko - Pavel v Jeruzalémě (Sk.11,29.30. Sk.12,25)
4. První misijní cesta (Sk.13,4-14,28)
5. Jeruzalémský sněm (Sk 15); resp. Pavlova další návštěva Jeruzaléma (Gal 2,1-10 (viz tabulka v úvodu)
6. Druhá, třetí misijní cesta... (Sk.15,40 a dál)

SLOVNÍK: Jeruzalémský koncil (Skutky 15)

Ve Sk 15 najdeme události spojené s tzv. *Jeruzalémským koncilem*, který je dnes v křesťanských kruzích velmi diskutovaný. Pojďme se na tento koncil podívat pěkně po pořádku. O co v něm šlo? *Tu sestoupili někteří z Judska a začali bratry učit: „Nebudete-li obřezáni podle Mojžíšova obyčeje, nemůžete být zachráněni.“* Sk 15,1

Zda je pro spasení (záchranu) důležitá obřízka (tedy patřit k židovskému národu), nebo ne, bylo v době apoštolské dost diskutované téma (Fil 3,3; Gal 5,2-6; Ř 4,9-13! atd...) a také jaký je vztah obřízky a platnosti zákona (Ř 2,25-29!).

Apoštol Pavel a Barnabáš se rozhodli, že celou problematiku prošetří s Kristovými apoštoly (Sk 15,1-3) a vydali se do Jeruzaléma. Vznikla z toho patrně horlivá debata. Farizeové stáli za tím, aby se i pohané nechávali obřezat a byli vyučováni podle Mojžíšova zákona: *Tu povstali někteří, kteří uvěřili ze strany farizeů, a říkali, že se pohané musí obřezávat a musí se jim nařizovat, aby zachovávali Mojžíšův zákon.* Sk 15,5. Na následující debatu zareagoval apoštol Petr. Z jeho slov vyplývá, že i on vnímal spor ohledně významu obřízky (tedy že někteří učitelé ji prosazovali namísto víry v Krista): *Muži bratři, víte, že si mě Bůh odedávna mezi vámi vyvolil, aby skrze má ústa pohané uslyšeli slovo evangelia a uvěřili. A Bůh, jenž zná lidská srdce, jim vydal svědectví, když jim dal Ducha Svatého tak jako i nám a nečinil žádného rozdílu mezi námi a jimi, když vírou očistil jejich srdce. Proč tedy nyní pokoušíte Boha a chcete vložit na šíji učedníků jho, které nebyli schopni unést ani naši otcové ani my? Ale věříme, že jsme zachráněni milostí Pána Ježíše stejně jako oni.* Sk 15,7-11

Pak se slova ujal Pavel s Barnabášem a dosvědčili, že Bůh mocně působil i mezi neobřezanými pohany, kteří se obraceli k evangelium (Sk 15,12). Nakonec se slova ujal i Jakub. Teologové se většinou shodují na tom, že se jedná o Jakuba, Ježíšova bratra (Mt 13,55), který zastával v první církvi významné postavení Sk 1,13; Gal 1,19; Sk 12,17; 1. Kor 6,5 1. Kor 15,7 ...), a který napsal epištolu Jakobovu. V této epištole na jednom místě čteme: *Kdo by totiž zachoval celý Zákon, ale v jedné věci klopýtl, stal by se vinným ve všech. Vždyť ten, kdo řekl: „Nezcižolozíš,“ řekl také: „Nezavraždíš.“ Jestliže tedy nezcižolozíš, ale vraždíš, stal ses přestupníkem Zákona. Tak mluďte a tak jedněte jako ti, kteří mají být souzeni podle zákona svobody.* Jk 2,10-12 Snad i kvůli sporu o „jho zákona“ Jakub nazval Boží zákon zákonem svobody, a zdůraznil, že je potřeba jej celý zachovávat.

Jakub nejprve poukázal na splnění dávného proroctví (Sk 15,13-18) a poté navrhl, aby pohanům pouze zdůraznili, aby se zdržovali *toho, co je poskvrněno modloslužbou, smilstva, zardoušeného a krve.* Sk 15,20, ostatní se pak pohané mohou dozvědět z Mojžíšova zákona, který se přeče čte každou sobotu v synagogách: Neboť Mojžíš má ode dávných pokolení v každém městě své hlasatele v synagogách, kde bývá čten každou sobotu. Sk 15,21 V těchto několika příkazech ohledně modloslužby samozřejmě nenacházíme veškerý výčet pravidel pro křesťany, nedočteme se tam také nic třeba o vraždě, o braní jména Božího nadarmo apod. Spíše se zdá, že Jakub zdůraznil křesťanům z pohanů, aby si dávali pozor na modloslužbu, aby tak reagoval na konkrétní problémy první církve. Podobně i v dopise do Thyatir se rozhodl Kristus zdůraznit některé tehdy velice aktuální témata: *Andělu sboru v Thyatirech napiš: ... Ale to mám proti tobě, že trpíš ženu Jezábel, která si říká prorokyně, vyučuje a svádí mé otroky, aby smilnili a jedli maso obětované modlám. ... Vám ostatním v Thyatirech, kteří nemáte toto učení, kteří jste, jak oni říkají, nepoznali hluboké věci Satanovy, pravím: Nekladu na vás jiné břemeno; pouze držte pevně, co máte, dokud nepřijdu.* Zj 3,18. 20. 24-25

Ostatně, všechna přikázání ze Sk 15,20 nacházíme v tvz. kodexu svatosti z Lv 17-18, kde jsou přikázání, které se zvláště týkají pro příchozí (pohany, co chtěli konvertovat k židům). Pro ty platí mimo jiné také zákazů jedení nečistého masa: *Kdokoli z Izraelců i z těch, kdo mezi vámi přebývají jako hosté, uloví zvíře nebo ptáka, které se smí jíst, nechá vytéci jeho krev a přikryje ji prachem,* ^{Lv 17,13 ČEP} (ostatně, ještě desítky let po Kristově smrti Jan viděl ve Zjevení ptáky, kteří byli (stále) nečistí (Zj 18,2-3).

Kromě jídla je v Lv 17-18 zakázáno požívat krev (Lv 17,10) zardoušených zvířat (Lv 17,13); následuje i zákaz smilstva (pokrevní příbuzenstvo (Lv 18,6). Apoštolové tedy v dopise (Sk 15,23-29) podporují misii bez požadavku obřizky mimo jiné důvodem, že křesťanská misie mezi pohany je v souhlasu s Mojžíšem samotným, který od pohanů žádal plnění právě těchto čtyř předpisů.

Samotný dopis začínal slovy: *Doslechli jsme se, že vás někteří, [kteří vyšli] z nás, zneklidnili svými slovy a zmátli vaše duše, [když říkali, že je třeba dát se obřezat a zachovávat Zákon,] ačkoliv jsme jim to nenařídili.* ^{Sk 15,24} V dopise je nejprve uvedena situace, která vedla k rozporům. Věty v závorkách neobsahují některé rukopisy, co znamená, že se nejedná o nosné poselství celého příběhu, nicméně z nich vyplývá, že někteří zastánci obřizky používali pro prosazení tohoto židovského obřadu (Mojžíšův) zákon, čímž se jim podařilo mnoho lidí zmást.

Pozn. Vyjádření Jeruzalémského koncilu je v souladu s tím, co napsal ohledně masa obětovaného modlám Pavel v listě 1. Korintským. V něm psal, že křesťané nemohou mít účast na rituálech v pohanských chrámech a jíst tam maso obětované modlám (1Kor 8,10; srov. 10, 19-21), ale mohou si toto maso koupit na trhu, ikdyž bylo nejprve obětované modlám (1Kor 10, 27-33), a mohou jíst tyto potraviny ve svých domovech, protože modly jsou ve skutečnosti nicky (1Kor 10, 25-26; 8, 1).

Při této návštěvě vzal s sebou nejen Barnabáše, ale také Tita. Možná ho s sebou vzal záměrně. Jednalo se totiž o Pavlova věrného spolupracovníka, který, a protože byl pohanského (řeckého) původu, nebyl obřezán. Přesto se těšil všem privilegiím významného křesťanského zvěstovatele evangelia (Tit 1,5; 2. Tim 2,40...). Je velmi zvláštní, že Titus není zmíněn ani ve Sk 15. kapitole, ale není zmíněn ani nikde jinde v celé knize Skutky, která zaznamenává vznik a vývoj rané církve, ačkoliv se jistě jednalo o významného člověka.

Tuto pouť apoštol nepodnikl proto, aby se něco dozvěděl ohledně evangelia, ale protože mu to Bůh zjevil. Pak už jen apoštolům předložil to, co již mnoho let (více než 14 (Gal 2,1) kázal. Uvedl zásady, které vyučoval mezi pohany, a získal si pozitivní ohlas a důvěru od apoštolů z Jeruzaléma (Gal 2,9).

Proto je zvláštní, že apoštolům předložil evangelium soukromě (ne tajně, ale spíše ve smyslu osobního setkání). Nehovořil tedy před žádnou valnou hromadou či na veřejném shromáždění, raději se nejprve poradil s několika apoštolů, včetně Petra, kterého již znal (Gal 1,18).

Vykladači spojující tuto návštěvu s Jeruzalémským koncilem (Sk 15) v tomto rozhodnutí vidí prozíravé jednání. Místo aby započal veřejnou diskuzi, věděl, že se jeho poselství nebude každému líbit (hlavně farizeům Sk 15,5) a mohly by vzniknout zbytečné předsudky a následně i zkreslení jeho osoby a snad i samotného evangelia.

2,3

Možná, že Tita vzal apoštol do Jeruzaléma záměrně, aby veřejně poukázal na to, že obřizka není nutná ke spáse (Sk 15,1!). Čteme sice o tom, že se to některým nelíbilo (Sk 15,5), ale apoštolové v tom neviděli žádný problém. Ani od Galatských se tedy nečeká obřizka (Gal 5,2-3).

2,4-5

Je ale zajímavé, že například Timotea obřezat nechal, aby nepohoršoval židy: *Pavel chtěl, aby se s ním vydal na cestu; vzal jej a obřezal kvůli Židům, kteří byli v oněch místech, neboť všichni věděli, že jeho otec byl Řek.* ^{Sk 16,3} Z jakého důvodu byl Timoteus obřezán, ale Titus ne? V prvé řadě Timoteova matka byla židovka (2. Tim 1,5). Timoteus se také patrně sám za sebe rozhodl pro tento obřad, ale za žádnou cenu si nemyslel, že by se jednalo o otázku spasení, na rozdíl od Galatských (Sk 15,1; Gal 5,2-4).

Pavel píše o jakýchsi falešných bratrech (srov. 2. Kor 11,26), kteří se snažili zničit jejich svobodu v Kristu. O koho se jednalo? Patrně o křesťany z židů, které sice nazývá *bratry*, ale vidí u nich falešné (nečestné) jednání vůči pravdě evangelia. Popisuje odpor, se kterým se potýkal, když kázal evangelium víry a určité rozdělení uvnitř církve (Sk 15,5-11!). Tato nejednota a spor o ospravedlnění nakonec pronikla až ke Galatským.

V ČEP čteme o tom, jak se tito bratři pokoušeli uvést Pavla do *otroctví zákona* Gal 2,4 ČEP, ovšem v původním textu se slovo *zákon* nevyskytuje (podobně i v Gal 2,14). Proto se jedná o náboženské otroctví jako takové.

Těmito učiteli se ale nenechal Pavel ani nikdo jiný ani na okamžik zvíkat (v řečtině doslova *ani na hodinu*), natolik byli si pravdou evangelia velmi jistí. Je zajímavé, že jindy byl Pavel ochoten do jisté míry ustoupit (slevit), aby lidem vyšel vstříc a vyhnul se zbytečnému rozdělování v církvi: *A stal jsem se Židům jako Žid, abych Židy získal. Těm, kteří jsou pod Zákonem, byl jsem jakoby pod Zákonem*^{1. Kor 9,20}. Otázka pravého evangelia, které je přijímáno vírou v Krista, ale byla příliš důležitá, než aby v ní byl jen o krůček ustoupil, tam zkrátka musel jednat jasně a zřetelně i přes odpor bratrů. Jinak by se ona pravda evangelia nedochovala ve své čistotě pro budoucí generace, což by mělo rozsáhlé katastrofální důsledky pro křesťanství jako takové.

2,6-10

Na ně se ale nechce zaměřovat. Spíš chce zdůraznit, že přední apoštolové z Jeruzaléma jeho evangelium potvrdili, i když - pravda - i oni jsou jen lidé, ale přesto má jejich svědectví určitou váhu: *Od těch, kteří něco znamenají -- na tom, jací kdysi byli, mi nezáleží, protože Bůh nepřijímá člověka podle významu jeho osoby -- ti uznávají mně tedy nic dalšího neuložili*. Obě podtržená části věty jsou přeloženy z řeckého slova dokúntón (δοκούτων), které označuje *ty, co mají dobrou pověst, reputaci*... Tedy přední učitelé a apoštolové v Jeruzalémě.

V těchto slovech pisatel připomíná Boží nestrannost (Sk 10,34 Ř 2,11). To znamená, že i nad těmito lidmi a jejich názory bdí Bůh, který je nade všemi a Jeho evangelium je to důležité. Naopak lidé jsou chybní: Pavel kdysi pronásledoval křesťany a také Petr se v jedné situaci postavil proti hlásání pravého evangelia (Gal 2,11).

Dokonce své apoštolství staví na stejnou úroveň jako třeba apoštolství apoštola Petra, předního muže z Dvanácti (Gal 2,7), protože je přece povolal v jedné milosti (Gal 1,1 srov. Gal 2,21)! Akorát se Pavel měl zaměřit na pohany, zatímco Petr na židy. Tuto myšlenku samozřejmě nemůžeme chápat jako absolutní výrok. Vždyť i Pavel hlásal evangelium židům (Sk 9,15 srov. Sk 22,21) a Petr pohanům (Sk 10), jedná se tedy o vyjádření obecného zaměření pro oba apoštolů. Jeví se to trochu zvláště, hlavně když si uvědomíme Pavlovu židovskou výchovu a vzdělání, ale Bůh to tak chtěl. Každopádně kázali jedno evangelium, jednu zvěst, tak jako je jeden Bůh, který zjevuje jednotnou pravdu všem lidem (Ef 4,4-7): jak židům, tak pohanům.

V dopise najdeme tři nejvýznamnější postavy Jeruzalémských vedoucích: Jakuba, bratra Páně (Sk 15,13; Gal 1,19), Kéfase (Petra Gal 1,18) a Jana, milovaného učedníka, a ti všichni Pavla již od počátku jeho misijní služby evangelia plně podporovali. Neproběhly žádné spory, podezřívání či hádky, naopak vše se vyřešilo v klidu a ke spokojenosti všech: podali si ruce (znamení přátelství, záruky (Ezd 10,19) a evangelium se tak mohlo šířit svorně do celého světa.

Tuto svornost potvrdila i domluva ohledně sbírky pro chudé židovské křesťany. Ačkoliv se Pavel stal apoštolem pro pohany, stále pamatoval na svůj židovský původ (Ř 9,1-5). A tak, ať už v Římě (Ř 15,25-27), Korintu, či Galacii (1. Kor 6,1-2; 2. Kor 8,1-7; Sk 11,30) vyzýval při svých cestách pohany, aby dobrovolně přispívali a zmírňovali chudobu židovského národa.

Není známo, proč mezi židy bylo tolik chudých, patrně přišli o nějaký majetek při pronásledování nebo rodinného vydědění, protože se rozhodli vystoupit z židovských řad a stát se křesťany. Tak jako tak věřím, že tato pomoc jak židy, tak i pohany sblížila. Žel, historie ukazuje, že tato svornost netrvala dlouho; jen co se křesťané dostali k moci, začali pronásledovat židovský národ...

E) PAVLOVA ZKUŠENOST S PETREM (GAL 2,11-21)

¹¹Když však přišel Kéfas do Antiochie, proti tváři jeho postavil jsem se, protože odsouzený⁽¹⁷⁾ byl. ¹²Dříve, než ti však přišli někteří od Jakuba, s (těmi) pohany pospolu jídal. Když však přišli, začal couvat⁽¹⁸⁾ a oddělovat se, strachující se těch z obřizky. ¹³A spolu se přetvařovali s ním (ti) také ostatní Židé což vedlo k tomu, že i Barnabáš byl sveden spolu s nimi, a to (tím) pokrytectvím. ¹⁴Ale když jsem uviděl, že ne jdou rovně⁽¹⁹⁾ směrem k té pravdě toho evangelia, řekl jsem tomu Kéfovi před všemi: „Jestliže ty, Žid, žiješ pohansky, a ne židovsky žiješ, jaktože (ty) pohany, nutíš⁽²⁰⁾ žít judaisticky?“ ¹⁵My jsme původu židovského, a ne zprostřed pohanů hříšných; ¹⁶vidíme⁽²¹⁾ však, že není ospravedlňován člověk ze skutků zákona za předpokladu, že není ospravedlňován prostřednictvím víry Krista Ježíše. I my jsme v Krista Ježíše uvěřili, abychom byli ospravedlněni z víry Kristovy, a ne ze skutků Zákona, protože ze skutků zákona nebude ospravedlněno žádné fyzické tělo. ¹⁷Jestliže však hledající ospravedlnění v Kristu byli shledáni také sami hříšnými, je tím pádem Kristus hříchu správce? Není možné!⁽²²⁾ ¹⁸Když v skutku já, který jsem zdemoloval⁽²³⁾ tamty věci, znovu vystavěl⁽²⁴⁾, jako uvědomělého přestupníka⁽²⁵⁾ sám sebe⁽²⁶⁾ představuji.⁽²⁷⁾ ¹⁹Já v skutku prostřednictvím zákona, jsem zákonu umřel⁽²⁸⁾, abych Bohu mohl žít. Kristem spoluukřižován, nežiji však již více já, ²⁰žije však ve mně Kristus. Život, jaký však nyní žiji ve fyzickém těle, ve víře žiji v (toho) toho Syna (toho) Boha, toho, který zamiloval si mě, a který vydal⁽²⁹⁾ se na místo mě. ²¹Ne-odmítám⁽³⁰⁾ (tu) milost (toho) Boha; jestliže v skutku prostřednictvím zákona získáváme spravedlnost, potom tedy Kristus bezplatně⁽³¹⁾ zemřel.

(17) - Řecké sloveso, znamenající učinit vinným na základě určitých faktů, skutečností, svědectví z první ruky.

(18) - Stáhnout se, držet se dál, vrátit se zpět (viz význam slova).

(19) - Jít rovně, přímo, podle přímé (morální) stezky života (viz význam slova)

(20) - Nutit, naléhat, vyvíjet nátlak

(21) - Vidět (fyzicky očima), proto chápat

(22) - Výrok je složen ze slov: μη NE (za žádných okolností, nikdy, není možné) a ΠΡΙΙΔΕ γένοίτο (dosl. být v pohybu, přijít), tedy naprosto není možné, aby přišlo (na mysl, či jako tvrzení) něco takového.

(23) - Ne „pouze“ zničit, ale důkladně zničit (zdemolovat)

(24) - Vystavět (od základu na horu (po střeche); od slova oikodomos (stavitel, složenina slov - stavět a střecha)

(25) - Záměrný přestupník zákona (viz význam slova), zná stanovenou hranici (linii) a přestoupí jí

(26) - Vztažné zájmeno s důrazem na „já“ (moje osobní, týkající se mě)

(27) - Dát veřejně vystavit, nechat vyniknout, ukazovat (okolí)

(28) - Umřel, ale s důrazem na rozklad (těla), naprostá smrt.

(29) - Dosl. osobně vydat (důraz na blízkost)

(30) - Dosl. odmítat to, co je stanoveno, ignorovat to, vnímat, jakoby to nemělo účinek

(31) - Dosl. darován bezplatně, daroval něco, za co nezaplátil

Na dalším příběhu (Gal 2,11-14) chtěl apoštol Pavel ukázat svoji rovnocennost s ostatními apoštoly, a zdůraznit, že nad všemi apoštoly (dokonce nad Petrem, uznávaným a váženým člověkem první církve) je Bůh a Jeho pravé principy evangelia, za které je potřeba se postavit a bránit je vůči lidským tradicím i kdyby se měl člověk postavit vedoucímu církve.

Nevíme přesně, kdy se tento krátký příběh s Petrem (Gal 2,11-14) odehrál, ale někdy po Jeruzalémském koncilu (Sk 15), kdy přišel Petr do Antiochie, patrně se podívat, jak se místním křesťanům daří a zda jaký měl onen koncil vliv na život místních křesťanů (srov. Sk 15,22).

2,11-14

Vidíme, že se Pavel držel správných zásad evangelia i v případě, kdy Petr v této věci selhal. Když viděl, že Petr nejde přímo za principy evangelia, šel přímo za ním a pokáral ho, což můžeme považovat za správný způsob jednání s chybuujícími. Nepomlouval ho, neobcházel lidi kolem a nezpochybňoval jeho autoritu, ale přímo v tváři tvář se mu postavil.

O co se přesně jednalo? Pave píše o nějakých lidech, co přišli od Jakuba. Kdo byli tyto lidé? Snad farizeové (Sk 15,5 srov. Gal 1,19)? Víme o nich, že přišli od Jakuba, tedy z Jeruzaléma (Sk 15,13), hlavního centra židovských tradic. Ovšem není jisté, zda je poslal právě Jakub, tento významný vedoucí první církve. Není to moc pravděpodobné, protože Jakub podle všeho věřil v evangelium stejně, jako Pavel (Gal 1,19; 2,9), ale patrně se pohybovali a působili v Jakubově blízkosti.

A když přišli tedy tito lidé od Jakuba, apoštol Petr změnil své chování vůči pohanům. Židé měli mnoho zvyků ohledně společného stolování (např. Mk 7,1-4; Mt 15,2). Ze starých židovských spisů a konečně i z Bible samotné ale víme také o rabínských tradicích, podle kterých bylo pro žida zakázáno navštěvovat či dokonce jíst společně s pohanem, na což se zde naráží. Porušil-li tuto tradici, potom byl považován za poskvrněného. Proto například židé odmítli vstoupit do Pilátova paláce: *Oni sami do vládního paláce nevstoupili, aby se neposkvrnili a mohli jíst velikonočního beránka.* ^{J 18,28}

Tento zvyk ale samozřejmě výrazně překážel šíření evangelia. Proto Bůh ukázal ve vidění Petrovi, aby se na pohany díval jinak. Poté vypověděl: *Vy víte, jak nezákonně je pro židovského muže připojovat se k člověku z jiného národa nebo ho navštěvovat. Ale mně Bůh ukázal, abych žádného člověka nepokládal za poskvrněného nebo nečistého.* ^{Sk 10,28} Tuto skutečnost musel i zopakovat Jeruzalémským židům, kteří mu vyčítali jeho stolování s pohany: *Když Petr vystoupil do Jeruzaléma, věřící ze Židů mu vytýkali: „Vešel jsi k mužům neobřezaným a jedl jsi s nimi! Petr jim to začal po pořádku vysvětlovat...“* ^{Sk 11,2-4}

Takže zde vidíme, že toho samého Petra, kterému Bůh ve Sk 10 ukázal nerozumnost židovské tradice, podle které se žid nemůže stýkat s pohany a jíst s nimi, musel Pavel za tu věc, co mu Bůh zjevil - napomenout, protože se znovu vracel do starých judaistických „kolejí.“

Nevíme, zda s židy z Jeruzaléma (od Jakuba) mluvil, nebo se k takovému chování uchýlil tak nějak tiše, aby nezbudil rozruch, nepobuřoval a nevznikaly „zbytečné“ roztržky. Každopádně jeho chování Pavel nazývá *pokrytectvím* (Gal 1,13).

Protože zastával Petr v první církvi jistě významné postavení, mnoho křesťanů k němu vzhlíženo a možná si z něj brali za vzor v některých oblastech svého života. A právě tento apoštol, který měl autoritu v Jeruzalémě i mimo něj, se bál těch obřezaných židů z Jeruzaléma (Gal 2,12) a upadl do pokrytectví. A s ním i další významné postavy rané křesťanské církve: *A spolu s ním upadli do pokrytectví i ostatní Židé, takže i Barnabáš byl stržen jejich pokrytectvím.* Dokonce i starý dobrosrdečný Barnabáš, který měl blízký přátelský vztah s Pavlem, upadl do pokrytectví a Pavel ho musel napomenout, i když to pro něj jistě muselo být velmi těžké. Jak ale praví staré židovské přísloví: „Drž se těch, kdo tě haní, vzdej se těch, kdo tě chválí.“ Součástí opravdového přátelství je totiž také upřímnost a snaha druhému pomoci, když vidím, že dělá něco, co je pro něj špatné. Tak tak mohla být i v Barnabášově životě zachována pravda evangelia (Gal 2,14).

Pavel uviděl, že nejdou přímo podle evangelijní zvěsti (viz studium Gal 1,1-12). Vidíme zde známé Biblické přirovnání *chození po cestě = žít životem*. Napřímit (narovnat) své cesty tedy znamená napravit svůj život (Př 3,6; 11,5; Iz 45,13). A k tomu je někdy zapotřebí i napomenutí.

A to je právě to, o co Pavlovi šlo. Znovu se postavil za čistou pravdu evangelia (srov. Gal 2,5!), které bylo zvěstováno i Galatským. Přijmout tuto pravdu znamenalo nejenom věřit ve spásnou milost Kristovu a nespolehat na obřízku (svůj židovský původ) a zachovávání zákona (Gal 2,1-10), ale i odmítat farizejské tradice, které jdou proti Božím principům (kontakt s pohany) a nejednat pokrytecky.

Je zajímavé, že Pavel kárá Petra přede všemi. Všichni jistě známe Kristova slova: *Jestliže tvůj bratr proti tobě zhřeší, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima. Poslechne-li tě, získal jsi svého bratra. Jestliže by však neposlechl, vezmi s sebou ještě jednoho nebo dva, aby ústy dvou nebo tří svědků byl potvrzen každý výrok. Jestliže by je neposlechl, pověz to shromáždění, a jestliže by neposlechl ani shromáždění, ať je ti jako pohan a celník.* ^{Mt 18,15-17} Jak si tedy vysvětlit Pavlovo chování? *Petr v první řadě nezhřešil osobně proti Pavlovi, ale proti pravdě evangelia, takže se jednalo o veřejný zájem Boží věci.* Bylo třeba přede všemi odsoudit toto veřejné pokrytectví, aby se nešířilo dál (srov. 1. Tim 5,20).

A tak mu Pavel přede všemi položil otázku: *Jestliže ty, ač jsi Žid, žiješ pohansky, a ne židovsky, jak to, že nutíš pohany, aby žili jako Židé?* Možná před jídlem, po určité debatě či snad na konci bohoslužby zazněla tato výtku. A Petr, vychován jako žid, který dostal zjevení od Pána ohledně kontaktu s nevěřícími, jistě dobře věděl, na co Pavel naráží: jestliže ještě před nějakým časem sedával s pohany a jídal s nimi u jednoho stolu - a bylo to v pořádku, proč by to nemělo být v pořádku nyní, když přišli bratři z Jeruzaléma? Máme přece zodpovědnost v první řadě před Bohem, a pak až před lidmi: *Boha je třeba poslouchat více než lidi.* ^{Sk 5,29} Můžeme předpokládat, že poté nevznikla žádná rozepře, protože by se o ni jistě apoštol zmínil. Petr patrně přijal tuto výtku s pokorou a vědomím, že má Pavel pravdu.

ČEP překládá Pavlovu větu takto: *Jestliže ty, který jsi Žid, nedodržuješ mezi námi židovský zákon, jak to, že nutíš pohany, aby ho dodržovali?* ^{Gal 2,14 ČEP} Opět se zde setkáváme s tím, že překladatelé přidali do překladu slovo zákon (podobně jako v Gal 2,4), ovšem, jak jsme studovali, jedná se pouze o židovskou tradici, která nevychází z žádného prohlášení Mojžíšova zákona nebo jakéhokoliv místa z Písma svatého. Stále se tedy ještě bavíme o špatných židovských tradicích, ne o otázce Božího zákona jako takového.

Někteří se domnívají, že Pavlova řeč nekončí 14. veršem a verše 15-21 jsou pouze jakýmsi komentářem ke kratičkému příběhu, který jsme právě probírali (Gal 2,11-13). Jiní vykladači zase vnímají Gal 2,14-21 jako jednu dlouhou Pavlovu řeč. Která z možností se zdá pravděpodobnější?

Víme, že Pavel někdy přechází plynule z jednoho tématu do druhého, jindy témata odděluje jakýmsi přechodem (např. 1. Kor 8,1; 16,1; nebo Ef 6,10; 1. Tes 4,1). Tento přechod od vyprávění příběhů (Gal 1,13-2,21) k samotné teologické studii na téma ospravedlnění skrze víru (Gal 3-5 kap.) bychom mohli vidět právě v Gal 3,1: *Ó, nerozumní Galaťané, kdo vás očaroval, vás, kterým byl před očima vykreslen Ježíš Kristus ukřižovaný?* Potom bychom verše 2,14-21 mohli považovat za jakési delší veřejné prohlášení, které bylo učiněno před shromážděním, aby Pavel přede všemi podpořil pravdu evangelia. Nenamítal-li nic Petr na tato Pavlov slova, a přijal-li je a vyznal své pokrytectví, potom se pravda mohla šířit dál...

Pavel začíná svoji řeč poněkud prapodivně: *My jsme rodem Židé, a ne hříšníci z pohanů*; Přečtěte si pozorně tuto větu. V celé epištole Galatským se Pavel zabývá učením o ospravedlnění skrze víru, a základ tohoto učení je předpoklad, že *všichni zhřešili a postrádají Boží slávu*^{R 3,23}. Toto prohlášení je poněkud v rozporu s Pavlovým prohlášením, z něhož jakoby vyplývalo, že pohané jsou hříšní a židé naprosto svatí. Jak to vysvětlit?

Možná to myslel sarkasticky, anebo také vyjádřil myšlení adresátů (a toho, co vyplývalo z Petrova chování), kteří byli ovlivněni židovskými učenci. Hned v další větě totiž začíná s tímto tvrzením polemizovat: *...když však víme, že člověk není ospravedlňován ze skutků Zákona, nýbrž skrze víru v Ježíše Krista, i my jsme v Krista Ježíše uvěřili, abychom byli ospravedlněni z víry Kristovy, a ne ze skutků Zákona, protože ze skutků Zákona nebude ospravedlněn žádný člověk.* Ostatně, Pavel na několika místech ve svých dopisech skutečně učiní nějaké prohlášení, ale potom, hned v další větě, o tom prohlášení polemizuje a vysvětluje úskalí či dokonce nepravdivost daného výroku. Například:

O tom, co jste mi psali: Pro člověka je dobré, aby se nedotýkal ženy. Ale abyste se vyvarovali smilstva...^{1. Kor 7,1-2}

Všechno je mi dovoleno – ano, ale ne všechno prospívá. Všechno je mi dovoleno – ano, ale ničím se nedám zotročit.^{1. Kor 6,12}

Ať už to bylo jakkoliv, v pozadí vidíme myšlenku, že se židé narodili do zbožného čistého prostředí, zatímco pohané do prostřední nasáklé modloslužbou a všeobecnou zkažeností. Každá z těchto dvou skupin má ve vztahu k Bohu (a Kristu) tedy jinou „startovací čáru“, ovšem platí, že všichni jsou ospravedlňováni vírou v Krista.

A posluchači to dobře ví. V řeckém textu je dokonce napsáno: *vědíce však* (εἰδότες δὲ) *že člověk není ospravedlňován ze skutků...* Hovoří tedy hlavně k obráceným židům, kteří dobře ví, že před Bohem jsme si všichni rovni. Jsou-li tato slova určena předně Petrovi a lidem z Jeruzaléma, pak jim připomíná rozhodnutí Jeruzalémského koncilu (Gal 2,1-10)

Abychom všemu správně porozuměli, pojďme nejprve vysvětlit pojem *ospravedlnění*. Původně se tento výraz používal v pozemském soudnictví, kdy byl člověk zproštěn viny. To se mohlo stát pouze v případě, že bude popírat to, co vykonal a nebude to dokázáno, anebo v případě, že určitý čin sice vykonal, ale bude prokázáno, že jednal podle práva. Před Božím soudem ale každý člověk bude odsouzen podle Božího zákona, a nebude moci jednat podle výše uvedených dvou možností, protože *všichni zhřešili a postrádají Boží slávu*^{R 3,23}. Ani v pozemském soudnictví provinilci nepomohlo, že toho před tím vykonal mnoho dobrého či žil do té doby třeba i bezhříšný život – jednou zhřešil (nejednal zcela podle skutků Božího zákona) a je tedy legitimní, aby nesl následky. V tomto smyslu tedy člověk není ospravedlňován ze skutků Zákona: lidé tedy musí své ospravedlnění hledat jinde, mimo zákon, který nemá právo nás ospravedlnit. *Ať nikdo nepřijímá omezené, malicherné tvrzení, že nějaké lidské skutky mohou v té nejnepatrnější možné míře napomoci likvidovat dluh za jeho přestoupení. To je osudný omyl. Chcete-li porozumět, musíte upustit od svých oblíbených hříšných myšlenek a s pokorným srdcem přijmout smírnou obět. Tyto věci jsou tak mlhavě pochopitelné, že si tisíce lidí činí nárok být syny Božími a zatím jsou dětmi toho bezbožníka, protože spoléhají na vlastní skutky. Bůh si přál vždycky dobré skutky, zákon je požádal, ale protože člověk se uvedl do hříšného postavení, kde jeho dobré skutky jsou bezcenné, může být jedině Kristova spravedlnost prospěšná. Kristus může zachránit až do krajnosti, protože je živ a přimlouvá se za nás. Vše, co může člověk učinit pro vlastní spásu, je přijmout pozvání, A kdo žízni, ať přijde, a kdo chce, ať si zdarma vezme vodu života.*^{Zj 22,17} *Člověk nemá spáchat žádný hřích, pro který Golgata nepozná zadostiučinění. Pak při opravdovém dovolávání se Kristus nabízí hříšníkovi dokonalé smíření.*^{ISM 343}

Zákon nás může svou mrtvou literou pouze odsoudit. V tomto smyslu tedy musíme hledat v (Mojžíšově) zákoně, který sám o sobě není cestou ke spáse, jiné východisko. Zjišťujeme, že ceremoniální zákon ukazuje na Spasitele, skrze kterého můžeme vejít na cestu do Božího království. *Když je mysl upnuta ke kříži Golgaty, nedokonalým poznáním je Kristus viděn na potupném kříži. Proč zemřel? V důsledku hříchu. Co je hřích? Přestoupení zákona. Pak se oči otevrou k poznání povahy hříchu. Zákon byl přestoupen a nemůže omilostnit hříšníka. Je našim učitelem, odsuzujícím k trestu. Kde je tedy lék? Zákon nás uvádí ke Kristu, který byl proto ukřižován, aby mohl udělit hříšnému člověku svoji spravedlnost a díky své spravedlivé povaze vést člověka ke svému Otci.*^{ISM 341}

Zatím jenom vidíme, že zákon nás nemůže ospravedlnit před Bohem, ale je nám nabízena milost skrze víru v Krista. *Nesmíme skončit pouze u těchto základních stručných prohlášení, ani Pavel po těchto slovech neukončil dopis, ale dále pokračuje a píše o tom, jaké konkrétní důsledky nám tyto skutečnosti přinášejí. Jaké je postavení zákona, milosti, na čem by měl být postaven náš život atd. Pojďme se na jeho slova podívat blíže:*

Jestliže však i my, kteří hledáme ospravedlnění v Kristu, jsme byli shledáni hříšnými, je snad proto Kristus služebníkem hříchu? Pavlovi odpůrci zřejmě tvrdili, že rozmachem učení o spásné víře v Krista křesťané přestávají dbát na zákon a posvěcení a rozšiřuje se hřích. A skutečně již od dob první církve žili křesťané, kteří Kristovu milost vnímali jako ospravedlnění pro bezbožný život: *Neboť se vloudili někteří lidé, kteří jsou dávno předem zapsáni k tomu odsouzení, bezbožní, kteří milost našeho Boha proměňují v bezuzdnost a zapírají našeho jediného vládce a Pána, Ježíše Krista.*^{Ju 4} A tak jistě někteří namítali, že učení o víře podporuje hříšnost, a tak se Kristus a Jeho milost vlastně stávají v určitém smyslu „služebníky hříchu.“ Někteří skutečně překrucovali slova apoštola Pavla, aby si omluvili svůj bezbožný život: *A trpělivost našeho Pána považujte za záchranu, jak vám to napsal i náš milovaný bratr Pavel podle moudrosti, která mu byla dána, a jak to napsal i ve všech dalších listech, v nichž o tom mluví. Jsou v nich některé těžko srozumitelné věci, které neučení a neupevnění lidé překrucují, jako i ostatní Písma, ke své vlastní záhubě. Ale vy, milovaní, protože to víte předem, chraňte se, abyste nebyli svedeni bludem bezuzdných lidí a neodpadli od vlastního pevného základu.*^{2. Pt 3,15-17}

Již od dob rané církve někteří neučení lidé překrucovali Pavlovy dopisy a vymýšleli bludy, které vedly k tomu, že se lidé přestali dbát na Boží vůli ve skutcích, odmítali Boží zákon a tak se rozmáhal hřích. Mohl snad za tuto skutečnost Kristus? Pokud ano, potom by vskutku byl Kristus *služebníkem hříchu*. Na tuto námitku musel Pavel rázně odpovědět: *Naprosto ne!* Špatnou morálku a pochopení postavení zákona a víry nemůžeme přičítat Kristu! Jen se nad tím trochu zamyslete:

Neboť jestliže znovu buduji to, co jsem zbořil, představuji sebe jako přestupníka. Toto je pravý důsledek přijetí evangelia: *rozbořit všechno, na čem kdy člověk stavěl, a začít stavět znovu na Kristu.* Pravé evangelium nevede k nevázanosti, ale naopak ukazuje naši hříšnost a potřebu změny života.

Pavel tuto větu píše v první osobě, což je nezvyklé. Patrně odkazuje na své obrácení u Damašku, kdy musel opustit všechno, v čem byl kdy vyučován a postavit učení o Bohu na jiných základech (Gal 1,15-17). Pochopil dočasnost rituálních obřadů, tradic a falešné učení o skutcích. Tehdy si uvědomil své špatné chápání Boha, Jeho zákona a ospravedlnění. Musel „zemřít“ všemu, čemu až do té chvíle věřil, a začít stavět nanovo: a tentokrát s Bohem. *Náboženství, které klade hřích na lehkou váhu, které staví na Boží lásce k hříšníkovi a nehledí na chování hříšníkovo, posiluje hříšníka v domnění, že Bůh ho přijme, i když setrvá v počínání, o kterém ví, že je hříšné. Tak jednají mnozí, kteří se přiznávají k přítomné pravdě. Pravda je oddělována od života a to je důvod, proč pravda nemá moc usvědčit a obrátit duše.*^{5T 540}

2,19-20

Ježíš zemřel nejen, aby nás vykoupil, nýbrž aby byl také naším vzorem. Ó, jak obdivuhodné ponížení nespovrněné lásky. Hledíte-li na Knížete života na kříži, můžete ještě pěstovat sobectví?^{5T 17} Mrtvý člověk nic nevidí, neslyší, okolní svět ho už neovlivňuje, nikdo nad ním nemá žádnou moc. *Tak jako je člověk mrtvý vůči okolnímu světu, tak se i Pavel stal mrtvý ve vztahu vůči zákonu.* Jak k tomu došlo? Zákon sám ho usvědčil z přestoupení, vždyť *Mzdou hříchu je smrt*^{R 6,23}. Pavel skrze zákon poznal svůj hřích a i to, že si zaslouží odsouzení: *Ale hřích bych nepoznal jinak než skrze Zákon. Vždyť o žádostivosti bych nevěděl, kdyby Zákon neřikal: „Nepožádáš.“ Hřích využil příležitosti, které se mu dostalo skrze to přikázání, a probudil ve mně veškerou žádostivost; bez Zákona je totiž hřích mrtev. Já jsem kdysi žil bez Zákona; když však přišlo přikázání, hřích ožil, a já jsem zemřel.*^{R 7,7-10} Tak dokonce i Pavel, jinak vzorně zachovávající zákon (Fil 3,4-6), skrze Zákon umřel Zákonu. Vidíme, že zákon nepozbyl platnosti, ba právě naopak.

Stal se sice mrtvý pro zákon, ale jen proto, aby žil pro Boha (srov. Ř 6,11). Živý člověk (na rozdíl od mrtvého) vnímá své okolí a je jím ovlivňován – a zde Pavel prohlašuje, že je živý vůči Bohu. Stal se necitlivý vůči zákonu jako prostředku ospravedlnění a povstal k novému životu víry. Evangelium ho tedy nevedlo k nevěře a nečinnosti (smrti), ale právě naopak tím více věřil a horlil pro Boží věci. Nežijeme přece pro zákon, ale žije pro Boha, což ovšem neznamená, že bychom dělali to, co čteme v zákoně (Ř 3,15). Zatím se zamýšlíme nad ospravedlněním a správném postavení Božího zákona v našem životě, ne nad platností zákona.

Jak došlo k této smrti vůči zákonu, a novému životu? Kde a kdy Pavel umřel? Pavel píše: *S Kristem jsem ukřižován*. Zdá se, že v těchto slovech vysvětluje svou smrt z předchozí věty a nový život s Bohem: když se podíval na zákon, zjistil, že si zaslouží stejnou smrt jako Kristus na kříži. A právě zde začal jeho život víry.

Zároveň tato slova můžeme vnímat jako znechucení, které člověk prožije sám nad sebou a nad svou hříšností. Když začíná budovat nový život s Kristem, potom v něm není místa pro uspokojování svých žádostí: *Ti, kdo patří Kristu Ježíši, ukřižovali tělo s jeho vášněmi a žádostmi*.^{Gal 5,24} a světský způsob života: *Kéž se mi nestane, abych se chlubil, leda křížem našeho Pána Ježíše Krista, skrze nějž je pro mne svět ukřižován a já pro svět*.^{Gal 6,14} Tím se ale budeme zabývat do dopodrobna až později. *Každý osobně Krista od sebe buď zapuzuje tím, že nechce pěstovat Jeho ducha a následovat jeho příkladu, anebo se s Ním osobně spojuje sebezapřením, vírou a poslušností*.^{5T 46}

Znamená to také, že člověk sdílí s Kristem jeho nezáviděníhodný úděl: *Nyní se raduji v utrpeních pro vás a ve svém těle doplňuji, co zbývá ze soužení Kristových pro jeho tělo, jímž jest církev*.^{Kol 1,24} *Milování, nedivte se té výhni zkoušek mezi vámi, která vám nastává, jako by se vám dalo něco divného, ale když máte podíl na Kristových utrpeních, radujte se, abyste se stejně radovali a jásali i při zjevení jeho slávy*.^{1. Pt 4,12-13} Když tedy prožíváme pronásledování, pak bychom se měli dokonce radovat, že skutečně důsledně následujeme svého Mítra.

Pavel jde ještě dál, a píše: *Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. Život, který nyní žiji v těle, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne*. Ne že by Pavel doslovně a úplně zemřel. Ale zemřel v určitém smyslu proto, aby žil daleko lepší život, ve kterém se stal mrtvý pro moc zákona, ale živý pro Krista. Jak to vypadá v tomto novém životě?

Už nežije z vlastní vůle a síly. Evangelium, obrácení a následně i nový život prostě musel vnímat jako svrchovaný zásah Boží. Žádný lidský učitel ho neoklamal nějakými naukami, evangelium, které hlásal Galatským nebylo od člověka. To Kristus se mu zjevil a koná v jeho nitru a toho jsou adresáti svědky.

Prohlášení o Kristu v jeho nitru nám připomíná známé podobenství o vinné révě: *Já jsem ta vinná réva, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze mne nemůžete činit nic. Jestliže někdo ve mně nezůstává, bude jako ta ratolest vyvržen ven a uschne; pak je shromažďují a házejí do ohně, a hoří*.^{J 15,5-6} Zůstávat v Kristu, jakožto vinné révě, znamená žít tak, jak žil On. Být s Ním zajedno v myšlení, záměrech i konání: *Kdo říká, že v něm zůstává, musí sám také žít tak, jak žil on*.^{1. Jan 2,6} Kristus se pro takového člověka stane autoritativním principem života. *Co to znamená být křesťanem? Je to být jako Kristus*.
RH 19.11.1908

Každý osobně Krista od sebe buď zapuzuje tím, že nechce pěstovat Jeho ducha a následovat jeho příkladu, anebo se s Ním osobně spojuje sebezapřením, vírou a poslušností.^{5T 46} Kristus je náš velký vzor. Jeho povaha musí se stát naší povahou. Je v Ném všechna vznešenost. Odvracíme se od člověka a každého jiného modelu a s nezakrytou tváří vzhlížíme k Ježíši v celé slávě. Naše myšlení je naplněno mocnými a neodolatelnými představami Jeho vznešenosti. Všechno ostatní stává se bezvýznamné a každý výchovný mravní prostředek je marný, pokud nenapomáhá k podobnosti Jeho obrazu.^{1SM 362}

Čím bližší máme společenství s Ježíšem, tím větší budeme mít podíl na jeho čisté, svaté povaze a čím odpornější se nám jeví hřích, tím vznešenější a žádoucnější se nám bude jevit Kristova čistota a jas.^{5T 141} Všichni musí pamatovat, že ještě nedosáhli dokonalosti, že dílo budování charakteru není ještě ukončeno. Budou-li chodit ve světle paprsků, které jim Bůh dal, budou-li se srovnávat s Kristovým životem a povahou, postřehnou, kde nesplnili požadavky svatého Božího zákona a budou sami usilovat o dokonalost ve své sféře, jakož je Bůh dokonalý ve své. Kdyby si tito lidé uvědomili význam těchto věcí, byli by dále, než jsou dnes, byli by mnohem lépe připraveni zastat důvěryhodné místo. V těchto hodinách zkoušky mají usilovat o dokonalost charakteru. Musí se denně učit od Krista. Pracují na Božím díle ne proto, že jsou dokonalí, neomylní lidé, bez povahových kazů, nýbrž přes všechny tyto vady. Pokud jsou v Jeho díle, Bůh od nich žádá, aby ustavičně studovali a učili se jak napodobit onen Vzor.^{5T 556-557}

To neznamená, že bychom žili v nějaké sentimentální svobodě od důsledného zachování Božího zákona, právě naopak. Nezapomínejme, že Kristus zachoval Boží zákon tak dokonale, že ani jeho odpůrci, kteří bedlivě sledovali každý jeho krok, na něm nenalezli žádné pochybení *Velebnější a celá velerada hledali proti Ježíšovi svědectví, aby ho odsoudili k smrti, ale nenalezali.* ^{Mk 14,55} Tak bychom měli žít i my, s takovou důsledností bychom měli zachovávat Boží zákon, jestliže v nás žije Kristus. *V Kristu máme příklad. Jak neustále spojovat zákon s evangelium, protože spolu úzce souvisí a nesmí dojít k rozdělení.* ^{MS 24, 1890}

Život, který nyní žiji v těle, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne. Takový člověk se nepovznáší na obláčku daleko za vším pozemským, naopak stále žije na tomto zkaženém světě ve svém těle, které má hříšnou přirozenost. Žije však v důvěře v Syna Božího a Jeho lásku (Ř 8,35-39), která se projevila na kříži. Nežijeme ze zákona, ale žijeme z víry v Syna Božího (Ř 1,17). Jak píše Pavel na jiném místě: *A on zemřel za všechny, aby ti, kteří žijí, nežili už sami sobě, nýbrž tomu, kdo za ně zemřel a vstal z mrtvých.* ^{2. Kor 5,15}

Kristus je náš velký vzor. Jeho povaha musí se stát naší povahou. Je v Ném všechna vznešenost. Odvracíme se od člověka a každého jiného modelu a s nezakrytou tváří vzhlížíme k Ježíši v celé slávě. Naše myšlení je naplněno mocnými a neodolatelnými představami Jeho vznešenosti. Všechno ostatní stává se bezvýznamné a každý výchovný mravní prostředek je marný, pokud nenapomáhá k podobnosti Jeho obrazu. ^{ISM 362}

Tím se člověk vydává na novou životní cestu, která prakticky nikdy nekončí.

2,21

Pavel nemohl na rozdíl od svých odpůrců odmítnout milost z kříže, která byla dána nejen jemu osobně (Gal 2,9.15), ale i všem, kdo věří (Gal 1,3.6). Dokonce řecké slovo pro odmítat - athetó (ἀθετώ) - znamená nejen odmítat (Mk 7,9; Lk 7,30), ale i zrušit, zničit, učinit prázdné, vynulovat, či postavit (mimo) stranou. Pavlovi odpůrci ale tuto Kristovu milost odmítali, když na místo milosti stavěli lidské skutky a obřady. Ale ospravedlnění a spravedlnost nepochází ze zákona (ať už morálního, či ceremonálního). Pokud ano, pak by Kristus zemřel naprosto zbytečně a člověk by nemohl zemřít spolu s Kristem na kříži a žít s Ním nový život.

Člověk nemůže být ospravedlněn skrze to, co dělá, nemá své zásluhy, ani skrze dodržování obřadů či obřizky. To je velice důležité, protože lidé dneska většinou o sobě říkají, že nežijí tak špatný život a „nezaslouží si“ skončit špatně či jít do pekla. Tak si neuvědomují potřebu Spasitele. Tyto názory ale mizí ve světle Božího zákona a při pohledu na Krista, který tak dokonale a důsledně zachoval Boží zákon. Takže nejen zákon, ale i Kristův život nám ukazuje naši hříšnost a potřebu Spasitele. *Všichni musí pamatovat, že ještě nedosáhli dokonalosti, že dílo budování charakteru není ještě ukončeno. Budou-li chodit ve světle paprsků které jim Bůh dal, budou-li se srovnávat s Kristovým životem a povahou, postřehnou kde nesplnili požadavky svatého Božího zákona a budou sami usilovat o dokonalost ve své sféře, jakož je Bůh dokonalý ve své. Kdyby si tito lidé uvědomili význam těchto věcí, byli by dále než jsou dnes, byli by mnohem lépe připraveni zastat důvěryhodné místo. V těchto hodinách zkoušky mají usilovat o dokonalost charakteru. Musí se denně učit od Krista. Pracují na Božím díle ne proto, že jsou dokonalí, neomylní lidé, bez povahových kazů, nýbrž přes všechny tyto vady. Pokud jsou v Jeho díle, Bůh od nich žádá, aby ustavičně studovali a učili se jak napodobit onen Vzor.* ^{5T 556-557}

Nemáme pohlížet na Boha tak, že jen čeká, aby potrestal hříšníka za jeho hřích. Hříšník přivolává trest na sebe svým vlastním jednáním, které je počátkem dalšího sledu okolností a ty způsobí konečný výsledek. Každý skutek přestoupení zákona působí zpětně na hříšníka, vyvolává v něm změnu povahy a přispívá k dalšímu již snadnějšímu přestoupení. Člověk se odloučí od Boha, když si vyvolá hřích, sám se oddělí od zdroje požehnání a jistým důsledkem je pád a smrt.

Zákon je projevem Božího myšlení. Když ho přijmeme v Kristu, stává se naším myšlením. Pozvedá nás z vlivu smyslných přání a sklonů i pokušení, které vedou k hříchu. Hojný pokoj mají ti, kdo milují tvůj zákon; nic jim není překážkou. ^{Ž 119,165 Letter 96, 1896.}

Cesta k nebi není dnes o nic snazší než v době našeho Spasitele. Všechny své hříchy musíme odstranit. Každá oblíbená choutka, která překáží našemu náboženskému životu musí být přemožena. ^{5T 222}

F) PAVLOVA ZKUŠENOST S GALATSKÝMI (GAL 3,1-5)

¹Ó, nerozumní⁽¹⁾ Galaťané, kdo vás očaroval⁽²⁾, (abyste nedůvěřovali pravdě)⁽³⁾, vás, kterým byl před očima vykreslen Ježíš Kristus ukřižovaný? ²Toto jediné toužím zjistit od vás: ze⁽⁴⁾ skutků (toho) zákona (toho) Duchu obdrželi jste? Nebo ze⁽⁵⁾ slyšení víry? ³Tak⁽⁶⁾ bez rozumu jste? Začali jste Duchem, nyní masem dokončujete^{(7)?} ⁴Tak moc jste trpěli pro nic za nic? Zajisté nebylo⁽⁸⁾ to vskutku také jen tak pro nic za nic! ⁵Ten tedy hojně podporující⁽⁹⁾ vás (tím) Duchem, a ten, který koná mocné činy⁽¹⁰⁾ mezi vámi, koná tak ze skutků zákona, nebo ze slyšení víry?

(1) Dosl. bez rozumu (bez-schopnosti uvažovat), opak je moudrost (viz Ř 1,14)

(2) Dosl. očarovat (negativním) kouzlem, okouzlit (v negativním smyslu). Okouzlit někoho zlou mocí, aby nemohl jednat podle rozumu.

(3) Dosl. již dříve popsán; řecké slovo označuje něco, co již bylo dříve písemně zaznamenáno, zde přenesený význam - již dříve vám bylo všechno dobře vykresleno

(4) Dosl. z prostřed něčeho, „z něčeho do něčeho“ - tedy cesta: „ze skutků - směrem k Duchu svatému“

(5) Dosl. z prostřed něčeho, „z něčeho do něčeho“ - tedy cesta: „ze slyšení o víře - směrem k Duchu svatému“

(6) - Varianta: Tímto způsobem (jste nerozumní)?

(7) Důsledně dokončit, tedy se všemi výsledky a důsledky procesu

(8) - Varianty překladu v závislosti na překladu řeckého slova: Zda to bylo vskutku nadarmo? Jestliže to bylo vskutku nadarmo! Když to bylo vskutku nadarmo!

(9) (hojně) poskytovat, zásobovat, dodávat, podporovat...

(10) Dosl. čin vykonaný (projevený) velkou mocí, silou, schopností

3,1

Pavel se podivuje nad jejich impulzivností a odklonem od evangelia. Již jsme si říkali, že mezi zvěstováním evangelia Galatským, Jeruzalémským koncilem a napsáním tohoto dopisu mohly uplynout třeba jen roky... Jak k tomu došlo?

Řecký text (viz výše) naznačuje, že Galatští nebyli oklamáni nějakou hlubokou teologií logikou a strážlivými soudy, ale spíše prostřednictvím emocí, řečnických dovedností a obecně šarmu a vlivu Pavlových odpůrců. *Stojíme na samém prahu věčnosti a sváteční křesťané nám při tomto díle nejsou nic platní. Stejně tak nemá pro nás v této době cenu nějaké sentimentální náboženství. Naše víra i to, jak hlásáme pravdu, musí získat na intenzitě i hloubce, protože satanské vlivy působí silou. Jejíž mohutnost jsme si až dosud neuvědomovali.* ^{2SM 382}

Když se kazatelé takto přednostně zmocní důvěry, kterou v ně chová lid a vedou duše do zahynutí, jsou o tolik hříšnější, o čí vyšší je jejich poznání. V den Boží, když se v nebi otevře ona veliká kniha, se zjistí, že je v ní mnoho jmen kazatelů, kteří působili dojmem čistého srdce a života, vyznávali, že byli prověřeni Kristovým evangeliem, kteří však zneužili své postavení a sváděli duše k přestupování Božího zákona. ^{5T 142-143}

Tento odklon od učení pravého evangelia měl jistě své negativní důsledky. *Kdo chce pravdu zachovávat nepoctivě, kdo tvrdí, že Božímu slovu věří a přece jej každý den tupí svým nedůsledným životem, sám se oddává satanově službě a svádí duše do zahynutí. Tato skupina udržuje styk s padlými anděly, kteří takovými lidem pomáhají ovládat mysl jiných. Ovládá-li někoho satanova okouzlující moc, zapomíná na Boha a člověk, který je plný zkažených myšlenek, je vychvalovaný. Tyto svedené duše tajně provádí prostopášnost jako ctnost. Toto je jistým druhem mámení. Právem tu může platit apoštolova otázka Galatským: „Ó, nerozumní Galaťané, kdo vás očaroval, vás, kterým byl před očima vykreslen Ježíš Kristus ukřižovaný?“ ^{Ga 3,1} Bludy a nevázanost mají vždy omamnou moc. Mysl je tak svedena a oklamána, že nemůže správně smýšlet a lidská představitost ji pořád odvádí od čistoty. Duchovní zrak se zatemňuje a lidé s neposkrvněnými mravy jsou zmateni svůdným mudrováním těchto satanských spolupracovníků, kteří vyznávají, že jsou posly světla. Právě tento svod dává oněm nástrojům moc. Kdyby přišli směle a vystupovali otevřeně, každý by je bez váhání odmítl. Oni však usilují předně o to, aby se spřátelili a získali důvěru v sebe tak, že jsou posvěcenými, sebeobětavými Božími muži. Jako jeho zvláštní poslové začínají potom své chytrácké dílo sváděním duší.* ^{5T 143}

Tyto vlivy zapůsobili na Galatské i přesto, že přímo před jejich očima byl vykreslen Kristus v „celé své kráse.“ Pavel jim hlásal poselství tak prostě a barvitě, že si mohli lehce představit Krista a Jeho oběť na kříži. Sice jej osobně neviděli, ale jestliže jim to řekl tak jasně a srozumitelně, jak vůbec ještě mohou pochybovat? Co je k tomu vede? Dřívější učení, které slyšeli, bylo správné, ale nyní sešli z cesty... Tak v podstatě odmítli Kristovou oběť se vším všudy, srdce veškerého křesťanského života. *Bůh vám neodepřel ten nejvzácnější dar, co mohl dát - Svého jednorozeného Syna.* ^{1SM 318}

Toto jediné se chci od vás dovědět: Stačí si uvědomit jednu jedinou velmi zajímavou zákonitost, kterou Galatští prožili na vlastní kůži, aby byl vyřešen celý spor. Mají si prostě položit jednoduchou otázku: *Přijali jste Ducha na základě skutků Zákona, nebo na základě slyšení víry?*

Tím Pavel znovu apeluje na vlastní zkušenost Galatských. Získali si Boží přízeň prostřednictvím zachování Božího zákona, anebo z milosti? Počkal Bůh, až důsledně posvětil své životy a vzdají se každého byť jen drobného hříchu, a teprve potom, až dosáhli vysoké úrovně svatosti, jim požehnal a mohli uvěřit? Nebo už tehdy, když uvěřili v Krista a rozhodli se pro Něj, jim dal Bůh svého Ducha, aby zachovali zákon? Podnítil působení Ducha svatého Bůh, anebo jejich poslušnost k zákonu?

Mnoho charismatiků tvrdí, že se zde Pavel odvolává na mluvení v jazycích (Sk 10,44-46), ale Boží slovo představuje práci a působení Ducha svatého v mnohem širším pojetí. *Duch svatý nám dává lidem správně mluvit (Mk 13,11), působí zázraky (Lk 1,35; žid 2,4), organizuje církev (Sk 20,28), obnovuje a posvěcuje člověka (Tit 3,5; 1. Pt 2,5), způsobuje, že neseme ovoce Ducha (Gal 5,22-25!) a mnoho dalšího... Duch působí na naše srdce, aby nás přiměl k modlitbám a pokání, chvále i díkuvzdání.* ^{ISM 344}

A tento Duch svatý, který působí v člověku posvěcení, přece není dán, až už je posvěcený ze své lidské vůle, ale logicky ještě předtím. Stejně i apoštolové při zakládání první církve v Jeruzalémě, i nově obrácení pohané ze Sk 10 – a mnoho dalších - dostali Ducha z Boží milosti, a ne proto, že by začali zachovávat Boží zákon. Duch svatý byl zkrátka Galatským dán, když uslyšeli zvěst víry a uviděli Kristův kříž (Gal 1,1-2!). Ostatně, stejně je to i s námi dnes. *Podmínkou vašeho příchodu k Bohu není vaše svatost, ale vaše žádost k Bohu, aby vás očistil od všeho hříchu, vši nepravosti. Nač tedy prodlévat? Proč se nepřidržel Božího slova a neříct: „Zde jsem, Pane, cele se Ti oddávám, je to vše, co mohu udělat?“* ^{ISM 332}

Apoštol pokládá hned další otázku: *To jste tak nerozumní?* Jen stěží mohl Pavel uvěřit, že se v jejich vnímání mohla taková jasná a prostá zvěst evangelia tak moc převrátit. Vždyť stačí použít zdravého rozumu a bude jim hned vše jasné.

Začali jste Duchem, a nyní dokončujete tělem? Pavel jim zvěstoval Boží zvěst, působení Ducha svatého atd., nezahrnul je hned zákonem. Tak skrze Ducha došlo k obrácení a posvěcení, ale brzy se něco podstatného změnilo.

Oni ale začali „dokončovat tělem.“ Co to znamená? Tělo můžeme opět chápat jako synonymum pro slabou hříšnou lidskou přirozenost (Mt 16,17; J 8,15-16; Gal 5,17.19 atd.). Cože to vlastně tedy chtěli ve své vlastní síle dělat? Apoštol Pavel jinde napsal: *Když tedy máme tato zaslíbení, milování, očistíme se od každé poskvrny těla i ducha, dokonávající své posvěcení v bázni Boží.* ^{2. Kor 7,1} Jak dosáhnout tohoto posvěcení? Skrze koho? Proto i my, majíce kolem sebe tak veliký oblak svědků, odložme veškerou zátěž a hřích snadno nás ovíjející a s vytrvalostí běžme závod, který je před námi, upřeně hledíce k původci a dokonavatel víry Ježíši, který pro radost, která byla před ním, podstoupil kříž, pohrdnuv hanbou, a sedí po pravici Božího trůnu. ^{Žid 12,1-2}) V řeckém textu se objevuje ve všech těchto verších stejný kořen slova dokonat epiteleó (ἐπιτελέω)

Galatští tedy na počátku uvěřili a žili z moci Božího Ducha. *Později ale začali žít ne z víry, ale vlastním úsilím.* Vlastním úsilím se snažili naplnit svůj křesťanský život, posvětit se a obstát tak před Bohem. Ale jejich víra ani spravedlnost nebude nikdy dokonalá bez Krista, našeho Dokonavetele víry, a Ducha svatého, našeho Posvětitel. *Pokud se budete úplně spoléhat na svoji vlastní schopnost k odporu a na svou moudrost, málo dokážete i s největším úsilím. Jste-li povzbuzováni láskou k Bohu, vycházíte-li z Jeho zákona, vaše práce bude trvalá.* ^{5T 32}

Lidská moc je slabostí a lidská moudrost nerozumností. Náš úspěch nezávisí na našem nadání nebo vzdělání, nýbrž na živém spojení s Bohem. Pravda je zbavena své moci, pakliže ji zvěstují lidé, kteří chtějí uplatnit svou vlastní dovednost a schopnost. Takoví lidé svědčí o tom, že mají jen velice málo zkušenostního náboženství, že jsou neposvěcení v srdci a životě a jsou ješitní. Neučí se u Ježíše. Nemohou jiným představit Spasitele, s nímž sami nejsou obeznámeni. Jejich srdce není proniknuto a podřízeno živému poznání veliké oběti, kterou Kristus přinesl pro záchranu člověka. Neuvědomují si, že je předností zapřít vlastní já a trpět pro Jeho drahé dílo. Někteří vyvyšují vlastní já a mluví o sobě, připravují kázání a píší články, aby upoutali pozornost lidu na kazatele, v obavě, že se mu nedostane patřičné cti. Kdybychom více vyvyšovali Ježíše a méně kazatele, kdybychom více chválili původce pravdy a méně její zvěstovatele, byli bychom na tom lépe před Bohem, než jsme dnes. ^{5T 158-159}

Když se Božská moc nespojí s lidským snažením pak i to největší, co člověk udělá, nemá ani cenu slámy. V naší práci je nám potřebný Duch Svátý. ^{ISM 411}

Slíbený Duch svatý, jenž seslal, když vstoupil na nebesa ke Svému Otci, působí stále, aby obrátil pozornost na velkou oběť na kříži Golgoty, aby odhalil světu Boží lásku k člověku, aby duši, usvědčené z viny, ukázal cenu Písma svatého a zatměným myslím odkrýval jasné paprsky Slunce Spravedlnosti, pravdy, které v nich zapalují jejich srdce probouzeným chápáním věčných pravd.

Kdo jiný než Duch svatý v nás vytváří mravní měřítko spravedlnosti, přesvědčuje nás o hříchu a způsobuje zármutek podle Boží vůle, který vyvolává kajicnost, jíž není třeba litovat a nadchne ke cvičení ve víře v Něho, který jako jediný nás může spasit od všeho hříchu.

Kdo jiný než Duch svatý dovede pracovat s myslí lidí, aby přetvářel charakter tím, že se zbavujeme náklonnost k věcem pomíjejícím, podléhajícím zkáze, a kdo jiný než on plní duši naléhavou touhou tím, že ukazuje nesmrtelné dědictví, věčnou podstatu, která je nezničitelná a osvěžuje, zjemňuje a posvěcuje lidské jedince, aby se mohli stát členy královské rodiny, dětmi nebeského krále... ^{MS 1892}

3,4-5

Pavel zahrnuje Galatské sérii nepříjemných otázek. V pořadí čtvrtá otázka zní takto: *Tolik jste vytrpěli nadarmo? Jestliže to skutečně bylo nadarmo!* Galatští křesťané již zjevně zakusili pronásledování kvůli své víře, snad ze strany židů (Gal 5,11!) či římské moci. Ale jestliže tyto nepříjemnosti zažívají kvůli nějakým bludům, potom je to všechno jen marnost a nemá to žádný smysl. Křesťané mají tu přednost trpět pro spravedlnost a čistý život, ale ne kvůli bludům a hříchu: *Ale i kdybyste měli trpět pro spravedlnost, jste blahoslavení. Nebojte se jich a nerozrušujte se, ale Pána, Krista, posvěťte ve svých srdcích. ...Neboť je lépe trpět, bude-li to chtít Boží vůle, když jednáte dobře, než když jednáte zle. ...Ať nikdo z vás netrpí jako vrah nebo zloděj nebo zločinec nebo jako pletichář.* ^{1. Pt 3,14-15. 17; 4,5} Vždyť nynější utrpení je jen dočasné, a jako křesťané máme naději v nebeském království (1. Kor 15,18-19. 32). Pavel si samozřejmě nepřál, aby Galatští trpěli nadarmo. Těmito otázkami je vyzýval k zamyšlení nad svým utrpením a jistě si moc přál, aby u nich došlo k obrácení k živému Bohu a aby užitekovali to, co přijali.

Při páté otázce si již museli adresáti připadat jak u výsledku: *Tedy ten, který vás vystrojuje Duchem a působí mezi vámi mocné věci, činí tak na základě skutků Zákona, nebo na základě slyšení víry?* Toto jsou v podstatě jinak přeformulovaná (a tedy zdůrazněná) slova z Gal 3,2 s důrazem na konkrétní projevy a působení Ducha svatého.

Řečtina nám dovoluje podtržená slova přeložit také jako ve vás (év úmiv). Duch svatý v lidech působí mocné dílo, odebírá jim srdce z kamene, a dává srdce masité (vnímavé): *Je přece zjevné, že jste dopisem Kristovým, vypůsobeným naší službou a napsaným ne inkoustem, nýbrž Duchem živého Boha, ne na kamenných deskách, nýbrž na deskách masitých¹ srdcí.* ^{2. Kor 3,3; (1) - přeloženo doslova} Galatští nemohli popřít tu moc, která působila při jejich obrácení a při jejich posvěcení. Moc, která nepramení z mrtvé litery zákona, kterou by se snažili ve své síle dodržovat, ale od samotného Boha skrze Ducha svatého, který od základu mění lidská srdce.

Zdá se, že Galatští opustili svou první nadšenost pro Boha a do jejich shromáždění začala pronikat formálnost, obřadnictví a různé židovské zvyky (včetně obřizky), které patrně vnímali jako prostředek ke spasení. Místo, aby spoléhali na samotného Boha, začali spoléhat na své vlastní úsilí a na přikázání zákona.

2. OSPRAVEDLNĚNÍ Z VÍRY A ABRAHAM (GAL 3,6-4,31)

V této části dopisu Pavel opouští téma osobních zkušeností s evangeliem a pouští se do hluboké a složité teologické debaty na téma ospravedlnění, víra, zákon atd. a to vše na poli svatých Písem. Zkušenosti v životě jsou sice velmi hodnotné a ovlivňují výrazně náš život, přesto bychom všechno naše smýšlení měli postavit na slovech Písma svatého, které jediné se nemůže mýlit.

Nejprve se Pavel zabývá samotným Abrahámem a vyvozuje ze zaslíbení, které mu dal Bůh o Mesiáši, nauku ohledně víry. Tato teologická debata je ale náhle přetržena krátkou připomínkou Pavlovy první návštěvy u Galatských a upozorněním na to, že byly svedeni falešnými učiteli (kteří bezesporu znali dobře Písma starého zákona). Celý oddíl končí alegorií Abrahamových manželek: Sára, a Hagar, na kterých jsou ukázány dvě cesty, kterými se Galatští mohou ve svém duchovním životě vydat. Buď budou věřit zaslíbení, které bylo dáno Sáře o zaslíbeném Potomku, a žít z víry, nebo spolehnou (jako Abrahám) na své úsilí a dají se „cestou Hagar.“

- a) Ospravedlnění z víry a Abraham (3,6-4,10)
- b) Pavlova zkušenost s Galatskými II. (4,11-20)
- c) Ospravedlnění z víry jako alegorie Sary a Hagar (4,21-31)

A) OSPRAVEDLNĚNÍ Z VÍRY A ABRAHAM (GAL 3,6-4,10)

1.1 ABRAHAMOVA ZKUŠENOST (GAL 3,6-14)

V dalších větách Pavel uvádí příklad Abrahama, ikonu a vzor židovského národa, který ale také musel být ospravedlněn – jako každý člověk – vírou v Ježíše Krista, ne svými skutky. Jak prohlásil Kristus: *Váš otec Abraham zajásal, že mohl uvidět můj den; uviděl jej a zaradoval se.* ^{Jan 8,56} Požehnání, které dal Bůh Abrahamovi, si můžeme připsat i my sami, protože Bůh, kterého vyznával tento Boží muž, vyznáváme i my sami.

Uvidíme, že ospravedlnění z víry je ve SZ a NZ je v podstatě totožná, na stejných základech. Tuto skutečnost zdůrazňoval jak Kristus (Mk 16,16; J 6,28-29) tak i Pavel na jiných místech ve svých dopisech (Ř 1,17; 3,20. 22. 26).

Rozbor řeckého textu naleznete na druhé stránce.

3,6-7

Ospravedlnění z víry může Pavel dokázat ze SZ Písem. Bere příklad Abrahama, který žil ještě dávno před vydáním zákona na Sinaji, a ukazuje na něm, že i jeho Bůh ospravedlnil z víry, ne ze skutků či obřizky (srov. Ř 4,3. 9-12!). Odpůrci se špatně orientují ve SZ Písmech a překrucují je podle svého uvážení.

Někteří židé se spoléhali před Bohem ne na Krista, ani na své skutky, ale na svou židovskou příslušnost. Mysleli si, že stačí, když jsou Abrahamovými potomky, tedy patří k židovskému národu, jsou spasení. Proti tomu už se stavěl Jan Křtitel, který kázal: *Vydávejte tedy ovoce svědčící o pokání a nezačínajte si říkat: „Náš otec je Abraham.“* ^{Lk 3,8} Abraham sice někdy ve víře klopýtal (Gal 4,21-23), ale židé i my dnes bychom ho vesměs hodnotili jako velice zbožného Bohu důvěřujícího člověka. Zajímavou diskuzi na toto téma vedl i Kristus: *Odpověděli mu: „Náš otec je Abraham.“ Ježíš jim řekl: „Kdybyste byli Abrahamovy děti, činili byste Abrahamovy skutky.“* ^{Jan 8,39}

Čemu Abraham vlastně uvěřil? Jaká víra mu přinesla spravedlnost? Kontext ukazuje (Gal 15,3-6), že uvěřil Božímu slibu ohledně početného potomstva (srov. Gal 3,8-9). Tento slib Pavel později spojuje s příchodem Mesiáše (Gal 3,16). A právě „to“ ^{Gal 3,6}, tato víra v zaslíbeného Potomka, Krista, mu přinesla (byla připočtena) spravedlnost.

Z výše uvedeného přemýšlení vyplývá právě tento závěr: *Potom víte, že ti, kdo jsou z víry, jsou synové Abrahamovi.* Abraham sice ve svém životě klopýtal, ale vesměs byl znám mezi židy pro svou neochvějnou víru. Proto každý, kdo má takovou víru, může být jeho dítětem.

⁶Stejně jako Abraham: „uvěřil (tomu) Bohu a bylo to počítáno⁽¹¹⁾ jemu do spravedlnosti.“⁷Vězte tedy, že ti z víry, ti synové jsou Abrahamovi.⁸Předvíдалo však (to) Písmo, že z víry ospravedlní (ty) pohany (ten) Bůh; a tak dříve hlásalo evangelium⁽¹²⁾ (tomu) Abrahamovi: „Protože budou v požehnání v tobě všechny (ty) národy.“⁹Takže ti, kdo jsou z víry, jsou požehnání s (tím) věřícím Abrahamem.

¹⁰Stejně tak ti, kteří vskutku ze skutků zákona jsou ospravedlňováni, pod prokletím⁽¹³⁾ jsou; je psáno vskutku proto: „Prokletí jsou všichni, kteří ne-setrvávají⁽¹⁴⁾ ve všem co bylo napsáno v (té) knize (toho) zákona, a nesetrvávají v tom, aby to činili (oni).“¹¹Protož však v zákoně nikdo není ospravedlňován před (tím) Bohem (to je zcela jasné), protože (ten) spravedlivý z víry bude žít.¹²(Ten) však zákon ne-ní z víry, místo toho: „(ten) Činící ty skutky, bude žít v nich“¹³Kristus nás vykoupil⁽¹⁵⁾ z (toho) prokletí (toho) zákona, stává se⁽¹⁶⁾ zástupně za nás prokletím; je psáno: „Prokletý je každý ten, kdo visí na dřevě⁽¹⁷⁾.“¹⁴Tak aby mezi (ty) pohany (to) požehnání (toho) Abrahama se stalo skutečností, v Kristu Ježíši, tak abychom se (toho) zaslíbení (toho) Ducha drželi⁽¹⁸⁾ prostřednictvím (té) víry.

(11) Dosl. prohlásit (říct o někom něco), počítat s něčím, brát v úvahu (považovat); vzít něco jako závěr (stanovisko) na základě logiky.

(12) Dosl. dříve (předem) hlásáno evangelium (dosl. význam slova).

(13) var. pod odsouzením (je na nich seslána kletba (v tomto případě kletba zákona)

(14) Dosl. „ne“ - „v zůstávání“ - tedy nesetrvává (var. není věrný) vůči zákonu. Význam slova je někde setrvávat (např. v bytě (Sk 28,30), zde však v přeneseném významu. Protože lidé nezůstávají věrni 100% zákonu, je potřeba, aby hledali spasení jinde, než v zákoně (stejná myšlenka i stejné řecké slovospojení (ne-zůstávat) i zde: Žid 8,9).

(15) Dosl. vykupit-z (něčeho), tedy koupit (ve spojení s tržištěm), význam slova: zachránit před ztrátou

(16) - (2x) - Stejně řecké slovo (stát se, přijít, narodit se) - Kristus se na kříži stal prokletím a tak se stalo (uskutečnilo) Abrahamovo požehnání, které se týkalo spasení z víry v Krista na kříži.

(17) - Něco, co je ze dřeva (strom, kůl, trám).

(18) Držet se, brát, nebo také obdržet, přijmout

3,8-9

Pavel používá zvláštní slova: *Písmo předvíдалo*, V celé Bibli totiž jde snad jen o jediný případ, kde by pisatel Bibli takto personifikoval (do Osoby), která něco říká (předvídá) člověku. Většinou se tato personifikace Bible vztahuje na Krista (Zj 19,13; J 1,1.14).

A v Bibli skutečně Bůh předpovídá na mnoha místech (např. Iz prorocství 49,6. 22-23.60) dobu, kdy dojdou ospravedlnění z víry i pro pohanské národy. Není to až tak výslovně řečeno, ale předpokládá se to na základě mnoha SZ svědectví, že i vzdálené (pohanské) národy se připojí k Božimu lidu. A my už dnes víme, že tato evangelizace pohanů a požehnání všem národům přichází společně s příchodem Mesiáše.

Takže ti, kdo jsou z víry, docházejí požehnání s věřícím Abrahamem. Jako Abraham i každý člověk na světě může přijmout stejné požehnání a můžeme před Bohem stejné pozice když jako on uvěříme v zaslíbení o Mesiáši, protože jsou stejně ospravedlnění.

3,10-11

Neboť všichni ti, kteří jsou ze skutků Zákona, jsou pod prokletím, doslova přeloženo: „Stejně jako však skutkové zákona jsou (lidé) pod prokletím jsou“ je to tedy složité na překlad i pochopení (slovo lidé v závorce není v původním řeckém textu). Patrně ale Pavel hovoří o lidech, kteří před Bohem spoléhají na skutky zákona, ať už morálního či ceremonálního. Nebo to také můžeme chápat tak, že i samotné skutky lidí, byť jsou podle zákona, nám nemohou přinést spásu. Jakoby všechny skutky podle zákona stejně podléhali nějakému prokletí.

Jakému prokletí podléháme? Kde se bere a proč? Přes všechno snažení, dodržování zákona i posvěcení zůstáváme pod prokletím, zákona jak vyplývá z Písma: „*Proklet je každý, kdo nezůstává ve všem tom, co je napsáno v knize Zákona, aby to činil.*“ Pavel cituje závěr knihy Deuteronomium, ve kterém se dočítáme o požehnání, které obdrží lidé poslušni zákona, i o zlořečenství, které postihne ty, kdo budou zákon přestupovat. Cituje tedy z pasáže o zlořečenství: *Proklet buď ten, kdo nenaplní slova tohoto zákona a nesplní je.* Dt 27,26

Vidíme, že necituje slovo od slova a to ani kdybychom vzali v potaz použití různých překladů či využití septuaginty. Jednak celé prohlášení aplikuje na knihu Zákona jako takovou. Také – a to je velmi důležité – do citované věty přidává slovo *pasin* (Πᾶσιν), překládané jako *všechno, vše*. Tím chce dát najevo, že pokud člověk v celém svém životě nezachová vždy na 100% (VŠECHEN) zákon, vztahuje se na něj prokletí. *Kdo by totiž zachoval celý Zákon, ale v jedné věci klopýtl, stal by se vinným ve všech. Vdyť ten, kdo řekl: „Nezcizoložíš,“ řekl také: „Nezavraždíš.“ Jestliže tedy necizoložíš, ale vraždíš, stal ses přestupníkem Zákona.* ^{Jak 2,10-11} V tomto smyslu neexistuje žádná částečná poslušnost či být částečně ospravedlněn.

Podobně i u světského soudu, vykonáme-li nějaký zločin, nám nepomůže, že jsme do té doby žili přesně podle ústavy. I když bychom ve všech ohledech svědomitě plnili zákony země, stačí jedno jediné přestoupení a zasloužíme si náležitý trest. A trest za jakýkoliv hřích, je smrt (Ř 6,23). Když si to uvědomíme, potom: *Je jasné, že Zákonem není nikdo před Bohem ospravedlňován*, Je tedy nemožné, aby byl člověk ospravedlněn skrze zákon. To je potřeba si uvědomit jako první.

A o tom je vlastně celé spasení z hříchu. *Jedinou definicí hříchu, kterou nacházíme v Bibli, je: „Každý, kdo činí hřích, činí také bezzákonost Hřích je bezzákonost“* ^{1. Jan 3,4 1SM 320} Podtržené slovo je v řečtině ἄνομία, tedy ne-zákonost, proti-zákonost - porušování zákona. Stejně slovo je použito i zde: *očekávající tu blahoslavenou naději, zjevení slávy velikého Boha a našeho Zachránce Ježíše Krista, který dal sám sebe za nás, aby nás vykoupil z veškeré bezzákonosti a očistil si svůj zvláštní lid, horlivý v dobrých skutcích.* ^{Tit 2,13-14}

Takový je tedy náš skutečný stav - jsme zasaženi hříchem a potřebujeme záchranu. Člověk si ale tak nějak přirozeně omlouvá jakýkoliv hřích. Ale neexistuje žádná výmluva: nejsme prostě věrni všem Božím zásadám, a čím více si to uvědomíme, tím méně pak budeme omlouvat své hříchy. Hřích není nějaký omyl, nebo něco málo závažného, hřích je naše selhání před Bohem, za které můžeme jen my sami. To je první krok, který si musíme nutně uvědomit. Ale omlouvání hříchu a svádění selhání na druhé se s člověkem táhne již od dob ráje. *Když Adam a Eva vzali ze zakázaného ovoce, cítili hanbu a hrůzu. První jejich myšlenkou bylo, jak omluví svůj hřích před Bohem a jak uniknou trestu smrti. Jakmile se Bůh dotazoval na jejich hřích, kladl Adam vinu částečně na Boha a částečně na svoji družku: „Žena, kterou jsi mi dal, dala mi ze stromu a jedl jsem.“ Žena kladla vinu na hada: „Hada mě svedl a jedla jsem.“ „Proč jsi udělal hada? Proč jsi mu dovolil, aby přišel do ráje? Těmito otázkami omlouvali svůj hřích a obviňovali Boha, že je odpovědný za jejich pád. Duch samospravedlnosti vznikl v otci lži a projevoval se u všech Adamových synů a dcer. Takové vyznání není způsobeno Duchem Božím a Bůh je nepřijme. Pravé pokání vede člověka k tomu, že nese svou vinu sám a uznává ji beze lsti a bez pokrytectví. Bude se jako ubohý publikán bít v prsa, neodvažuje se ani očí pozdvihnout k nebi a zvolá: „Bože, buď milostiv mně hříšnému.“ A ti, kteří uznají svoji vinu, budou ospravedlněni, neboť Ježíš se za kající duši přimlouvá svou krví.* ^{5T 638-639}

Jen pokud si uvědomíme celou závažnost hříchu, jen tehdy můžeme také brát vážně Vykupitele z hříchu a do hloubky pochopit Jeho oběť na kříži. Uvědomění si závažnosti hříchu nás pak přirozeně povede k tomu, abychom nehřešili a vyhýbali se všemu zlému. *Zvolte si raději chudobu, opovržení, odloučení od přátel nebo jakékoliv utrpení, než hříchem poskvrtit duši. Raději zemřít, než zneuctít nebo přestoupit Boží zákon - mělo by být heslem každého křesťana. Jako lid vyznávající že je reformátorem a ochráncem nejslavnějších a očistujících pravd Božího slova, musíme pozvednout úroveň mnohem výš, než je tomu nyní. S hříchem a hříšníky je třeba v církvi náhle skoncovat, aby se jiní nenakazili. Pravda a čistota vyžadují, abychom vykonali důkladnou očistu tábora od Achanů. Nechť ti, kdo jsou na zodpovědných místech, netrpí hřích žádného bratra. Ukažte mu, že buď se vzdá svých hříchů, anebo bude z církve vyloučen.* ^{5T 147}

Každopádně Pavel ukazuje, že jsme všichni pod prokletím a sami si nemůžeme pomoci. Proto neexistují dvě různé cesty nebo podmínky ke spasení, žádná dvě evangelia (Gal 1,7), ale jen jedno, a to je postavené na víře. Protože stejně jako Písmo uzavírá všechny lidi pod trest smrti za hřích (pod prokletí), tak na jiných místech nám zase říká, že existuje východisko. Jedním z těchto míst je i Abakuk 2,4: *„spravedlivý bude živ z víry“*. Tato věta sice není citována z nějaké teologické diskuze ohledně ospravedlnění, ale z kratičkého rozhovoru mezi Bohem a prorokem, který máme zaznamenaný v knize Abakuk. Jedná se o Boží prohlášení, že spravedlivý člověk žije z důvěry v Boha a On má v takovém člověku (v jeho přístupu) zalíbení.

Možná i historický kontext nám může napovědět, proč cituje Pavel právě toto místo. Z knihy Abakuk se dovídáme o brzkém příchodu pohanských Babyloňanů, kteří přitáhnou do Judska a k Jeruzalému a všechno vyplení. Bůh však skrze proroka uklidňuje své věrné a slibuje jim, že je zachová a i přes nepřítelů osudu; mají u Něj zalíbení. Nemohou hrozícímu trestu uniknout, přesto přežijí a mohou prožívat ve svém srdci pokoj. Stejně i lidé ospravedlnění skrze důvěru v Boha mohou i přes přicházející trest za hřích – smrt – ve svém srdci pokoj, protože Bůh se jich zastane a nestihne je trest, který přichází na všechny bezbožníky.

Tuto myšlenku (Gal 3,10-11) Pavel dál rozvíjí. Je totiž potřeba dát zákonu v našem duchovním životě správné místo. V prvé řadě je potřeba si uvědomit, že *zákon však není z víry*, Zákon jako takový nevychází z víry, zákon existuje bez ohledu na víru a je možné ho věrně zachovávat i bez víry, což se patrně stávalo Pavlovým odpůrcům. Je také samozřejmě špatně, když někdo pouze vyznává víru a neplní zákon (Jk 2,18-20), což je zase druhý extrém.

Jak víme, že zákon nevychází z víry? V zákoně je totiž napsáno: *„Kdo ty věci bude činit, bude v nich živ.“* Pavel znovu používá jako argumentaci citát ze SZ, a opět jej upravuje tak, aby zdůraznil princip (srovnej): *Zachovávejte má ustanovení a nařízení, když je člověk pln, bude skrze ně žít.* ^{Lv 18,5}

Tato slova odkazují jak na obřadní, tak i morální zákony. Co tím ale chtěl Bůh (Lv 18,5) říct? Kdo bude žít podle ustanovení daných Bohem, získá jako odměnu život. Tato ustanovení se týkala také soudnictví, které, když bude věrně a bez korupce vykonáváno, zajistí blahodárný život celé společnosti i jednotlivcům. Zlo se nebude rozšiřovat (Dt 13,6; 17,7; 19,19-20...atd.). Také i zachovávání morálních principů zajišťuje radost i pokoj (život) pro každého člověka (Gal 5,22-23). Svatost přináší do našeho života radost. Zákon má také (podle židovského chápání) ochraňovat člověka, to jeden z jeho podstatných záměrů. Možná bychom mohli najít více způsobů výkladu Lv 18,5...

Pavel ale na tomto verši sledoval patrně vyšší rozměr. Onkleosův targum (aramejský překlad Tóry) Lv 18,5 překládá takto: *Člověk, který koná tyto věci, bude v nich žít k věčnému životu.* Židé vnímali, že jim zachovávání Mojžíšova zákona přinese nejenom život, ale také věčný život. To ale není pravda, protože Pavel již dřív napsal, že člověk by musel zachovat zákon na 100%, jinak je pod odsouzením. A vzhledem k tomu, že se to nikomu nepovedlo (krom Krista), tak je prakticky každý pod odsouzením. Stejně i toto prohlášení, je-li vnímáno také absolutisticky, vypovídá o tom, že v podstatě nikdo nemůže na 100% získat život, protože všichni někdy zhřešili proti zákonu.

Pavel zde evidentně naráží na ospravedlnění skrze zákon (resp. skutky zákona). V listě Římanům to detailněji vysvětluje takto: *Mojžíš píše o spravedlnosti, která je založena na Zákonu: „Člověk, který je bude činit, bude v nich živ.“* ^{Ř 10,5}

podle nich (en autois (év avtois) – možný (lepší) překlad: v nich

A tak se nacházíme jako lidé v bezvýchodné situaci. Zasloužíme si smrt, jsme pod prokletím. Prokletí zkrátka dopadá na všechny, kdo nezachovávají zákon, protože *Zbraní smrti je hřích a hřích má svou moc ze zákona* ^{1. Kor 15,56 ČEP} A tak si všichni, ať židé, pohané či sám Pavel zaslouží odsouzení.

Východisko nacházíme jen a pouze v Kristu! Pavel dokonce napsal, že se velmi komplikované prohlášení, podle kterého se Kristus *stal za nás prokletím*. Jak se mohl stát Kristus, sám neposkrvněn, nevinný a dokonalý ve své službě lidem, prokletím? Boží slovo na toto tajemství do určité míry naráží na více místech, ze kterých vyplývá jakési spojení Krista a hříchu: *Toho, který hřích nepoznal, za nás učinil hříchem* ^{2. Kor 5,21} Kdy se to stalo? Přece na kříži, kdy je Kristus dokonce přirovnán v určitém smyslu k hadovi: *A jako Mojžíš vyvýšil hada v pustině, tak musí být vyvýšen Syn člověka,* ^{J 3,14} V tu chvíli totiž nesl všechny hříchy (resp. prokletí) každého z nás, které ale sám nespáchal. *Když toto důvěrné spojení a společenství je vytvořeno, jsou naše hříchy vloženy na Krista a jeho spravedlnost je nám připočtena. „Toho, který hřích nepoznal, za nás učinil hříchem“* ^{2. Kor 5,21} . *Skrze Něho máme přístup k Bohu a budeme přijati v Milovaném.* ^{5T 229}

Pavel tuto skutečnost potvrzuje slovy SZ: *„Proklet je každý, kdo je pověšen na dřevě.“* Apoštol opět doslova necituje Písmo, ale principiálně se snaží vystihnout myšlenky v těchto verších (všimněte si zvláště vynechání slov *neboť na pověšeném je Boží kletba*): *Jestliže někdo spáchá hřích, za který je hoden rozsudku smrti, ať je usmrcen; pověš ho na strom. nech jeho mrtvolu na stromě přes noc, ale jistě ho pohřbí v ten den, neboť na pověšeném je Boží kletba. Neznečisti svou zemi, kterou ti Hospodin, tvůj Bůh, dává do dědictví.* ^{Dt 21,22-23} Jedná se o případy, kdy se zločinec dopustí přestoupení hodného smrti; podobně i my si zasloužíme už od dob ráje za své hříchy smrt (Gn 3,3.17 srov. Ř 6,23), byť byl tento trest odložen a zároveň dáno i východisko z této kletby. Podle Dt 21,22-23 musel provinilec za své přestoupení ihned zemřít a stal se tak objektem Boží nelibosti. A protože na něm spočívá Hospodinova kletba, je třeba ho odstranit z povrchu zemského – tedy pohřbit do země. *Jestliže tedy lidé, odsouzení ke smrti byli podle zákona považováni za prokleté, čím více Kristus, který vzal na sebe hříchy celého světa!*

Připomeňme si, že za dob Mojžíše ještě neexistoval trest smrti ukřižováním, takže ani Dt 21,22-23 v podstatě nemůže odkazovat na tento druh trestu smrti, i když v přeneseném významu se „viset na dřevě“ používalo v apoštolské době i pro ukřižování (srov. Sk 5,30; 10,39). Ale v době Mojžíšově byli zločinci zabiti (třeba kamenováním) a potom se jejich tělo (někdy patrně jen hlava) vystavili ostatní pro výstrahu všem na dřevěný kůl (např. Gn 40,17-19; Nu 25,4-5).

Tak nás Kristus vykoupil z prokletí. Je zajímavé, že v Gal 3,13 je použito pro slovo *vykoupil* ἐξηγόρασεν, což znamená v překladu *nákup* (v obecném slova smyslu), *ne vykoupení*, které se v NZ používá často ve smyslu spasení (lytró (λυτρόω)– dosl. výkupné). Takto je použito také v Gal 4,6; Ef 5,16; Kol 4,5. Takže řecký text klade důraz na to, že Kristus zaplatil potřebnou cenu, aby na něj nepřišlo prokletí.

Vidíme, že zákon má stále platnost - vždyť přivádí na člověka prokletí, a my máme dluh, který musí být zaplacen - buď naší smrtí (jsme pod prokletím), nebo Kristovou smrtí (a prokletí padne na Něj). *Spasitel, který zemřel na Golgatě, shlíží na hříšníka a uvádí Božskou oběť jako skutečnost a smrt na kříži ukazuje na svatý zákon Boží, který byl přestoupen. Kristova smrt je nezvratným důkazem neměnnosti a spravedlnosti zákona. V proroctví na Krista Izaiáš říká, že se Hospodin rozhodl: „učinit zákon významným a zvelebit ho.“* Iz 42,21 *Zákon však nemá moc ospravedlnit hříšníka. Jeho služba zřetelně ukazuje na hříšnickovy nedostatky, na možnost realizace mít jednoho, který může zachránit, na potřebu Jednoho, který se stane náhradou za něj, jeho jistotou, jeho spravedlností.* ^{ISM 323}

3,14

To vše vede k tomu, že křesťané prostřednictvím z víry v Krista začnou žít z Ducha Božího: *To proto, aby k pohanům přišlo to Abrahamovo požehnání v Kristu Ježíši a abychom skrze víru přijali zaslíbení Ducha.* V epištole Římanům ještě Pavel pro jistotu doplňuje, že Bůh dal Abrahamovi požehnání ještě před obřezáním (Ř 4,10-12), tedy ještě před tím, než se „stal židem.“

Kristova smrt poukazuje na univerzálnost Kristovy vykupitelské moci. Každý – ať žid či pohan – může přijít ke Kristu a být ospravedlněn ne ze zákona, z jehož moci nás kříž vykoupil, ale z víry v Krista. Tak i hříšným pohanům, žijícím bez zákona, bez Boží smluv a bez Krista, vysvitla naděje spásy a Bůh jim skrze Ježíše nabízí nový posvěcený život: *Proto pamatujte, že vy, kdysi pohané tělem, kteří jste byli nazýváni neobřízka těmi, kdo si říkali obřízka -- ta byla lidskou rukou činěna na těle --, jste byli v tom čase bez Krista, odcizeni společenství Izraele, bez účasti na smlouvách zaslíbení, bez naděje a bez Boha na světě. Ale nyní v Kristu Ježíši vy, kteří jste byli kdysi daleko, stali jste se blízkými v krvi Kristově. Neboť on je náš pokoj; on oboje učinil jedním a zbořil rozdělující hradbu, ve svém těle zrušil nepřátelství -- Zákon s jeho příkazy a ustanoveními --, aby v sobě z těch dvou stvořil jednoho nového člověka, učinil pokoj a oba dva usmířil s Bohem v jednom těle skrze kříž, v němž zabil to nepřátelství.* ^{Ef 2,11-16} S Ježíšem tedy padají všechny kulturní předsudky, když si jako lidé uvědomíme, že před Bohem jsme na tom všichni stejně. Mizí národnosti a kulturní rozdíly, pýcha na svou svatost či odsuzování těch, kdo jsou hříšnější, než já.

A všechny tyto věci se dějí s přijetím zaslíbeného Ducha. Ten působí na lidská srdce a vede je k obrácení, k posvěcení (plnění Božího zákona), utěšuje nás a přimlouvá se za nás – zkrátka nám umožňuje žít z víry.

1.2 ZASLÍBENÍ DANÉ ABRAHAMOVI (GAL 3,15-16)

¹⁵Bratři, po lidsku pravím: Dokonce i lidskou potvrzenou⁽¹⁹⁾ smlouvu⁽²⁰⁾ nikdo neanuluje nebo nepřipojuje dodatek. ¹⁶(Tomu) však Abrahamovi bylo řečeno (to) zaslíbení a (tomu) semeni jeho. Písmo ne-říká : ,a (těm) semenům ; jako na základě mnoha semen (potomků), ale jako na základě jediného semene: ,a (tomu) semeni tvému, kterým je Kristus.

(19) „potvrdit“ (něco, co má autoritu), později „proti-potvrdit“ (stejně řecké slovo, akorát s předložkou a- (opak), tedy pozbýt platnosti (autority)

(20) Může se vztahovat na smlouvu, ale také na závět - zde podle kontextu je myšlena patrně závět

Doslova přeloženo: *podle člověka říkám* (místo *po lidsku*). Pavel tedy používá přirovnání a motivy, které známe my lidé tady zde na zemi, aby dovysvětlil právě řečené nebeské – někdy i těžko představitelné – teze.

Ve většině případů se v Bibli projevuje vztah mezi Bohem a člověkem (nebo národem) prostřednictvím smlouvy, v tomto případě však Pavel příhodně používá přirovnání k závěti. Oba dokumenty sice upravují vztahy mezi dvěma stranami, ale na rozdíl od smlouvy se v závěti vyjadřuje ke vzájemnému vztahu pouze jedna strana. V našem případě je tou stranou, která něco daruje Bůh, a člověk „pouze“ přijímá a nedává nic nazpět.

O jakou závěť (smlouvu) se jedná? Pavel odvolává na SZ potvrzení smlouvy v Gn 22,16-18, což jsou slova, která slyší Abraham poté, co chtěl obětovat svého syna Izáka (předobraz na Krista): *Při sobě jsem přísahal, je Hospodinův výrok: Protože jsi učinil tuto věc a neodepřel jsi mi svého jediného syna, proto tě jistě požehnám a tvé símě velice rozmnožím jako nebeské hvězdy a jako písek na mořském břehu. Tvé símě zdědí bránu svých nepřátel. Ve tvém semeni si budou žehnat všechny národy země, protože jsi mne uposlechl.* Gn 22,16-18

Septuaginta používá na tomto místě jednotné číslo prosemeni/potomka - sperma (σπέρμα), ovšem apoštol jistě rozebírá původní hebrejský text. Mezi jazykovědci se zdá Pavlův způsob výkladu poněkud problematický, protože hebrejské slovo po *símě* zde použité – zera – se může vztahovat jak na jednoho člověka, tak na určité potomstvo jako takové; je třeba ale připomenout, že sami židé toto slovo někdy skutečně spojovali s příchodem Mesiáše. A hovořil-li Pavel v těchto slovech především k židům, jeho argumentace prostě musela stát na pevných základech hebrejského textu. A protože vyznáváme *sola scriptura*, a protože měl Pavel v 1. století po K. jistě k dispozici mnohé dokumenty hebrejského písemnictví a znalost gramatiky tohoto jazyka (což my dnes máme jen zprostředkovaně na základě dochovaných dokumentů), bereme jeho výklad jako právoplatný a autoritativní.

Z Bible vyplývá, že Gn 22,16-17 se netýkal Abrahamova potomstva jako takového, ale jen určité rodové větve. Netýkal se synů Abrahamovy ženy Ketúry, netýkal se ani Izmezele, slib byl zkrátka do jisté míry omezen (Gn 17,19-21; 21,12; 25,11; Ř 9,7; Žid 11,18). Byl to Bůh, kdo dal toto požehnání a Abraham vnímal, že se týká rodové linie Mesiáše. Když Jákob obelhal svého Izáka, Izák si uvědomil, že právo přiřknout Abrahamovo požehnání není na jeho rozhodnutí (chtěl ho dát Jákobovu bratru Ezauovi), protože on může být oklamán (byl oklamán Jákobem). A tak když Jákob odchází ze svého rodného domu, Abraham mu požehná těmito slovy: *A Bůh Všemohoucí tě požehná, rozplodí tě a rozmnoží, a staneš se shromážděním národů; a dá ti požehnání Abrahamovo, tobě i tvému potomstvu s tebou, abys získal do vlastnictví zemi svého putování, kterou Bůh dal Abrahamovi.* Gn 28,3-4

Takže již tento slib (rodové linie Mesiáše, tedy zaslíbeného semana) vnímal Abraham a jeho potomci, dávní patriarchové, jako něco, co se dědí z Boží vůle z generace na generaci. Tento slib byl obnovován přes Judu (Gn 49,10), krále Davida (Iz 11,1), atd. Až k samotnému Mesiáši (Mt 1,20). Zdá se, že tento slib byl i obecný, ale čas od času Bůh ukazoval, že se konkrétně projeví i v určité rodové linii konkrétním způsobem - příchodem Mesiáše.

1.3 VZTAH VÍRY (ZASLÍBENÍ) A ZÁKONA (GAL 3,17-24)

Přirovnání zaslíbení o Potomku jakožto závěti jsou v dalších verších více rozvinuty. Ve starověku se také nemohla potvrzená závěť nijak upravovat ani k ní něco připojovat (Gal 3,15). Tak to bylo i s Božím slibem Abrahamovi (srov. Žid 6,13-18!) ohledně zaslíbeného Potomka (Gal 3,16). K tomuto slibu dědictví nebeského království (Gal 3,18) nebyl připojen zákon ze Sínaje, který přišel až 430 let po slibu (Gal 3,17). Zákon je tedy v určitém smyslu podřízen víře (Gal 3,19-21). Ve vztahu k ospravedlnění byl zákon určen především k tomu, aby nám ukázal naši hříšnost a dovedl nás ke Kristu, k vykupiteli hříchu (Gal 3,22-25). Zákon tedy nenahrazuje víru.

¹⁷Toto však říkám: Smlouva předem ratifikována od (toho) Boha (vztahující se ke Kristu)^(x), (těch) po čtyřista a třiceti letech příšlým zákonem není zbavena platností⁽¹⁹⁾, ani není přivedena do (toho) úplného zrušení⁽²¹⁾ zaslíbení. ¹⁸Jestliže vskutku ze zákona je (to) dědictví⁽²²⁾, není již více ze zaslíbení; (tomu) však Abrahamovi prostřednictvím zaslíbení ono dědictví z milosti daroval⁽²³⁾ (ten) Bůh. ¹⁹Proč tedy (ten) zákon? (Ty) přestoupení⁽²⁴⁾ - v jejich prospěch⁽²⁵⁾ byl přidán⁽²⁶⁾, dokud by nepřišlo (to) sémě (potomek), kterému bylo uděleno zaslíbení. Byl řádně ustanoven prostřednictvím andělů v ruce prostředníka⁽²⁷⁾. ²⁰(Ten) však prostředník jeden ne-ní, (ten) však Bůh jeden je ^(celá věta - 28). ²¹(ten) tedy zákon: je proti zaslíbením (toho) Boha? NE, nestane se tak! Jestliže již byl vskutku dán Zákon, (takový), který by byl schopen přinést život skutečně ze zákona - (pak by hypoteticky) byla (ta) spravedlnost ze Zákona. ²²Ale uzavřelo⁽²⁹⁾ (to) Písmo (to) všechno pod hříchem, tak aby (to) zaslíbení z víry Ježíše Krista mohlo být dáno (těm) věřícím. ²³Dříve (ta) však než přišla (ta) víra, (pod zákonem)fráze jsme byli střežení⁽³⁰⁾, uzavření⁽²⁹⁾ do (toho) očekávání⁽³¹⁾ víry, totiž jejího zjevení. ²⁴Takže (ten) zákon vychovatelem⁽³²⁾ našim se stal, až do příchodu Krista, tak abychom jsme mohli být z víry ospravedlněni.

(x) Některé rukopisy přidávají εις Χριστόν (ke (vůči, vztahující se k) Kristu) – zaslíbení o Mesiáši (smlouva) se vztahovala (resp. týkala se) ke Kristu

(19) „potvrdit“ (něco, co má autoritu), později „proti-potvrdit“ (stejně řecké slovo, akorát s předložkou a- (opak), tedy pozbytí platnosti (autority)

(21) Dosl. zcela (naprosto) neúčinný (ne-aktivní, bez efektu), důraz na výrazný efekt zrušení

(22) Řecké slovo složené z „dědic“ a „zákonný“ (νόμος), tedy zákonné (právoplatné dle zákona) dědictví.

(23) Od slova χάρις (milost), tedy projevit milost, poskytnout přízeň (někdy k poskytnutí odpuštění). Tento projev milosti není založen na zásluhách toho, komu je projevována.

(24) Úmyslné překročení hranic, úmyslné přestoupení (jednání „přes čáru“). Toto řecké slovo je odvozeno z velmi podobného slova, které je použito v Gal 2,18: *Neboť jestliže znovu buduji to, co jsem zbořil, představuji sebe jako (úmyslného) přestupníka* Gal 2,18

Pavel zde zjevně mluví (a používá stejné řecké slovo) o tom, o čem hovoří v Ř 5,14. Od Adama po Mojžíše tedy lidé přestupovali zákon, a zákon přispěl k tomu že se ona přestoupení ještě rozmohla (Ř 5,20), viz rozbor (25)

(25) Dosl. v jejich zájmu/v jejich prospěch (zákon byl přidán proto, aby se rozhojnily přestoupení (Ř 5,20), nebo kvůli nim (další zákony měly chránit člověka a zabránit dalšímu přestupování).

(26) Dosl. dát dohromady pro určitý účel (shromáždit k...). Důraz na dosažení cíle.

(27) Dosl. zprostředkovatel, který dohlíží na plnění závazků obou stran podle smlouvy. Díky němu dochází k dohodě (míru) mezi dvěma stranami.

(28) Dosl. překlad celé věty. Prostředník však jeden není - prostředníkem je jak Mojžíš (Gal 3,19), tak i Kristus (Bůh), ale co se týče zákona a spasení - tak tady máme jen jednoho prostředníka - Boha.

Někteří překladatelé překládají Gal 3,19-20 takto: *Byl řádně ustanoven prostřednictvím andělů v ruce prostředníka,(ten) však prostředník jeden ne-ní. (Ten) však Bůh jeden je* Gal 3,19-20, tzn. že v případě zákona nebyl prostředník jeden - Bůh dal Mojžíšovi do rukou zákon a ten až lidu, tedy bylo to nepřímé - v kontrastu s tím stojí zaslíbení dané Abrahamovi (viz kontext), které bylo dáno od Boha přímo Abrahamovi (a tedy i všem věřícím). Již to by mohlo naznačovat, že zaslíbení o spáse v zaslíbeném semeni - Kristus, je důležitější, než vydání zákona.

(29) Stejná myšlenka i řecké slovo jako v Ř 11,32. Je používáno např. při „uzavření“ velkého množství ryb v rybářské síti (Lk 5,6).

(30) hlídat, jako voják, který má něco na starost, na něco dohlíží (používá se v pozitivním smyslu (2. Kor 11,32; Fil 4,7; 1. Pt 4,5), např. hlídat (ochraňovat) město (2. Kor 11,32).

(31) Být v určitém bodě jednání, připraven, že se něco jistě uskuteční.

(32) Jednalo se o služebníka (otroka), který měl na starosti syny svého pána od šesti let jejich věku, dokud nedosáhli plnoletosti (Gal 4,2.4). Kromě toho, že se staral o jejich každodenní tělesné potřeby, mezi které můžeme zařadit zajištění jídla, péči o hygienu, oblečení a ochranu před nebezpečím, byl také zodpovědný i za to, aby pánovi synové navštěvovali školu a dělali si domácí úkoly. Vychovával je a učil je správnému chování a všem potřebným ctnostem. Morálku si zajišťovali někdy i přísnými tresty.

Jestliže Bůh potvrdil smlouvu o Mesiáši (Gn 22,16-17) 430 let před zákonem, potom na ni zákon nemá vliv: to není těžké pochopit. Je to asi jakoby dvě země spolu uzavřeli smlouvu, a za nějakou dobu by si jedna z těch zemí přidala do ústavy zákon, který by byl v rozporu s onou smlouvou. Bůh je ale pravdivý a co slíbí, to také splní a nejedná v rozporu se sebou samým a nikdy si v ničem neprotiřečí.

Těžší je ale otázka, jaké období měl Pavel na mysli těmi 430ti lety. Detailněji se této otázce budeme věnovat na další stránce. Ale ať už to bylo jakkoliv, na smysl Pavlových slov to nemění: *zaslíbení o Mesiáši nerušil ani nijak neupravil Boží zákon.*

Poznámka: 430 let

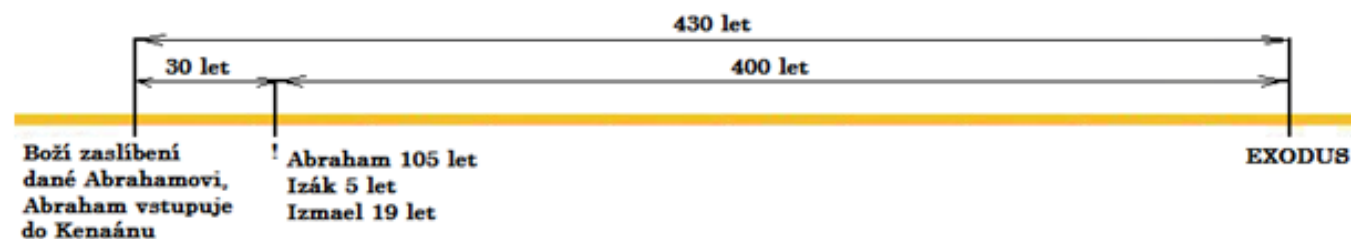
Jednoho večera Bůh Abrahamovi řekl: ... *S jistotou věz, že tvé potomstvo bude cizincem v zemi, která nebude jejich, a budou tam otročit a budou pokořováni čtyři sta let. Avšak národ, kterému budou otročit, budu soudit a potom vyjdou s velikým majetkem. A ty vejdeš ke svým otcům v pokoji; budeš pohřben v dobrém stáří. Až čtvrtá generace se sem navrátí, protože až potud nebude dovršena vina Emorejců.* ^{Gn 15,13-16}

Na základě těchto veršů se mnoho lidí domnívá, že Izraelci v Egyptě otročili 400 let. Když se ale začneme podrobně zabývat touto otázkou, zjistíme, že tento závěr není správný.

Abychom dobře porozuměli tomuto textu a dalším časovým údajům v Bibli, bude dobré si sestavit malou časovou osu, přičemž budeme vycházet z tohoto verše: *Doba, po kterou synové Izraelovi pobývali v Egyptě, byla čtyři sta třicet let.* ^{Ex 12,40} Zmíněný text je v Septuagintě (řecký překlad Starého zákona) přeložen takto: *A pobyt dítek Izraele, když pobývali v zemi egyptské a v zemi kananejské, byl čtyři sta a třicet let.*

Zdá se, že zmíněný text ze septuaginty se týká nejen Egypta, ale i celého území Kanaánu. Jak je to možné? Velká část Kanaánu byla totiž v dobách Abrahama pod nadvládou Egypta. Autor hebrejské verze zmíněného verše použil prostě jen slovo *Egypt*, pod kterým vlastně myslel celou Egyptskou říši, do které patřil v tehdejší době i Kanaán. Čtyři sta třicet let tedy můžeme počítat od příchodu Abrahama do Kanaánu až po exodus (Ex 12,40).

Vraťme se ale nyní k úvodnímu verši, podle kterého období 400 let končí exodem Izraelského národa z Egypta. Pokud tedy odečteme číslo 430 let celkového pobytu židů v Egyptě a Kanaánu, vznikne nám takováto časová osa:

Co se stalo v bodě, který je na ose označen vykřičníkem? *Bible jasně říká, že je to období začíná protivenstvím vůči Abrahamovým potomkům (Gn 15,13-14).* Abrahamovi potomci skutečně toto otročení a pokořování několikrát zakusili: už Abrahamův syn Izák zakusil pronásledování od Pelištejců (Gn 26,15,20), Jákob byl pronásledován svým bratrem Ezauem (Gn 27,43), později byl vykořisťován Lábanem (Gn 31,21) a pak se znovu potýkal s nepřátelstvím svého bratra na zpáteční cestě (Gn 32,8). Také Josef zakusil pokořování a otroctví, když byl prodán do otroctví (Gn 37,28). Nakonec byl ztročen celý Izraelský národ Egyptem (Ex 1, 11).

Všechna tato pronásledování však začínají v bodě „!“ na časové ose, což by měl být počátek doby pokořování a otročení Abrahamova potomstva. Kdy a kdo jako první začal být nepřátelský proti někomu z Abrahamova potomstva? Musí to být první zmínka po zmíněném Božím výroku (Gn 15,13-16) a prvním protivenstvím vůči Izmaelovi nebo Izákovi. Na základě těchto předpokladů můžeme najít tento text: *Když Sára viděla, že se syn Egyptanky Hagary, kterého Abrahamovi porodila, Izákovi posmívá, řekla Abrahamovi: Vyžeň tuto otrokyni i jejího syna, neboť syn této otrokyně nebude dědicem spolu s mým synem Izákem! Abraham byl z toho velmi skleslý: byla to záležitost jeho syna.* ^{Gn 21,9-11}

Nesmíme zapomínat, že i Izmael, kterého Abraham musel vyhnat ze svého domu, byl také Abrahamovým potomkem a také zakusil pokořování. Izmael se tedy postavil proti svému bratrovi Izákovi (bod v časové ose „!“) a tím nastalo zmíněných 400 let pokořování a otročení. Tak to naznačuje i v Novém zákoně apoštol Pavel: *Ale jako tenkrát ten, který byl zrozený podle těla, pronásledoval toho, který se narodil podle Ducha, tak je tomu i nyní.* ^{Gal 4,29}

Z této časové osy vyplývá, že uplynulo 215 let od vstupu Abrahama do Kanaánu a dalších 215 let do exodu. To je potvrzeno i prohlášením, že se do Egypta vrátí 4. pokolení (Gn 15,16), což se skutečně podle Písma naplnilo (viz Ex 6,16-20).

3,18

Bůh neslibil v námi studovaném zaslíbení Abrahamovi zemi (Gn 22,16-18 - bránu Nepřátel), protože by dodržoval zákon, ale ze své dobroty a milosti a protože mu důvěřoval: *Zaslíbení, že bude dědicem světa, se Abrahamovi a jeho potomstvu nedostalo skrze Zákon, nýbrž skrze spravedlnost z víry.* ^{Ř 4,13} S námi a nebeskou zaslíbenou zemí tomu není jinak.

3,19-20

Neměl-li zákon vliv na zaslíbení, na spasení, proč byl tedy dán? Logicky se musíme zeptat: *K čemu tedy Zákon?* Proč byl dán v takové slávě, za takových projevů Božské moci a proč si zákon Bible tak cení? Vždyť nás Bůh na tolika místech v Písmu vybízí, abychom jej plnili...

To budeme studovat v následujících textech. Jaká je tedy úloha zákona v otázce ospravedlnění (Gal 3,19-20)? Co je důležitější – víra, nebo zákon (Gal 3,20)? Jsou ve vzájemném rozporu (Gal 3,21-22)? Jak spolu navzájem souvisí (Gal 3,23-26)? A konečně – jaký to má praktický důsledek do našich životů (Gal 3,27-29)?

Takže první důvod: *Byl přidán kvůli přestoupením.* Zákon byl připojen ke všem slibům a instrukcím, které Bůh dával židovskému národu, ale sliby dané před vydáním zákona neměnil. Ve skutečnosti, jak budeme studovat později, vedl právě k Mesiáši, který naplní všechny ty sliby.

Pavel v této větě prakticky opakuje a shrnuje to, co dosud psal: člověk je pod prokletím zákona a nemá východisko - dívá se na zákon a vidí, že je přestupníkem. Uvědomuje si, že potřebuje Krista, který by vzal na sebe prokletí, které vzniká přestoupením (přestupováním) zákona. V určitém slova smyslu tedy máme za každý hřích u Boha „dluh“, za každý hřích si zasloužíme smrt. A tento dluh měli lidé i před příchodem Krista, byli drženi pod prokletím a nikdo z nich nemohl být spasen, ale vzhlíželi k budoucímu Vykupiteli. Do té doby žili „na dluh,“ jak píše Pavel:

dokud by nepřišel potomek, kterému bylo dáno zaslíbení. Tuto větu bychom měli vnímat v kontextu, ne absolutisticky. Zákon má podle celé Bible mnoho funkcí. Například:

1. Ukazuje nám, co je naší povinností, resp. co od nás Bůh vyžaduje. Vede nás ke zbožnosti (Jk 1,25; Sk 22,12) a poslušnosti (Lk 10,25-26; Ř 2,13). *Ti, kteří z neznalosti se spojili v řadách nepřitele a jako ozvěna opakují slova svých náboženských vůdců, že zákon Božího desatera, není nadále závazný pro lidskou společnost, přijmou-li důkaz Božího Slova, obdrží světlo k poznání svého omylu.* ^{ISM 315}

Bůh nám, jako lidu dal výstrahy, napomenutí a pravidla zprava i zleva, abychom se vzdalovali světským mravům i světské chytrosti. Žádá, abychom byli odděleni a vírou i povahou byli příkladem lidem ve světě. ^{5T 54}

Všechny vaše dobré činy vás nemohou spasit; přesto však není možné, abyste byli spaseni bez nich. Každá oběť, přinesena pro Krista, bude pro vás věčným ziskem. ^{RH 21.3.1878} *Kdyby lidé plnili podle svých nejlepších možností požadavky zákona, pak by se jejich duševní schopnosti a úsudek tak rozšířily, že by mohli mnohem obsáhleji chápat úmysly Boží.* ^{ISM 218}

Náboženství, které klade hřích na lehkou váhu, které staví na Boží lásce k hříšníkovi a nehledí na chování hříšníkovo, posiluje hříšníka v domnění, že Bůh ho přijme, i když setrvá v počinání, o kterém ví, že je hříšné. Tak jednají mnozí, kteří se přiznávají k přítomné pravdě. Pravda je oddělována od života a to je důvod, proč pravda nemá moc usvědčit a obrátit duše. ^{5T 540}

2. Ukazuje nám Boží měřítko soudu (Jak 2,11-12; Ř 2,12-13)

4. Zjevuje nám pravdu (Ř 2,20)

5. Získáváme skrze něj moudrost (Ž 19,8).

6. Zjevuje nám Boží charakter (Jan 1,1.14 srov. Mt 26, 59-60). *Hříšníkovi nemá být ukazován zákon jako něco odděleného od Boha, ale jako projev Jeho myšlení a povahy. Jako sluneční světlo nemůže být odděleno od slunce, tak ani Boží zákon nemůže být správně podán člověku odděleně od Božského Tvůrce.* ^{ISM 371}

7. V neposlední řadě – a to je předmětem celkového tématu, kterým se Pavel v Galatským zabývá, nám zákon umožňuje rozpoznat rozsah a hloubku přestupků. To nás vede k:

a) *posvěcení* *Dílo posvěcení je dílem celoživotním; musí pokračovat neustále. Ale toto dílo nemůže působit v srdci, když světlem pravdy je kdykoli opovrhováno. Posvěcená duše se nespokojí s tím, že zůstane v nevědomosti, ale přeje si, aby mohla jít ve světle, a hledá větší světlo. Tak jako horník vykopává zlato a stříbro, tak i následovník Kristův usiluje najít pravdu, jako skrytý poklad a růstem poznání dojít většího světla. Chce neustále růst v milosti a poznání pravdy. Musí zvítězit nad sebou. Každá vada povahy musí být rozpoznána ve velkém Božím zrcadle. Pak smíme poznat, zda jsme či nejsme odsouzeni Božím měřítkem povahy.* ^{ISM 317} Zákon se tak stává jakýmsi zrcadlem, který nám ukazuje, co zlepšit (bod 1).

b) tomu, že nám zákon ukazuje, jak jsme se odklonili od Boha (Ř 3,20; 7,7-11) a tím pádem i potřebu Mesiáše. Nejsme totiž sami od sebe schopni se ospravedlnit se před Bohem (Gal 3,24) a potřebujeme tak Vykupitele od hříchu (Ř 8,3). Takže když Pavel píše, že byl dán kvůli přestoupením, nemůžeme říci, že POUZE kvůli této věci, že je to jediné použití zákona, ale spíš že to byl hlavní cíl. To naznačuje kontext. Pavel tedy chce říci, že až do příchodu Krista nebyl naplněn Boží závazek (a lidský „dluh“ hříchu), v jehož středu stál Kristus, který nás vykoupil ze zákona.

Někteří Gal 3,19 vztahují na obětní systém: podle nich mnoho Mojžíšových obřadných zákonů tak dosáhlo příchodem Potomka (Mesiáše) cíle a přestalo být závažné zde na zemi. Obětní systém pak přešel do nebeské svatyně (viz List židům).

Náš Spasitel svým životem i smrtí naplnil všechna proroctví, která se k němu vztahovala a byl podstatou všech symbolů, znamení a stínové podoby. Dodržel mravní zákon a jako zástupce lidí svým poměrem k jeho požadavkům ho vyvýšil. Ti z Izraelitů, kteří se obrátili k Pánu a přijali Krista jako skutečnost zobrazenou symbolickými oběťmi, postřehli konec těch, kteří přijali smrt. ^{ISM 231}

Kristus je základem celého židovského uspořádání. Abelova smrt byla důsledkem Kainova odmítnutí přijmout Boží plán, školou poslušnosti a možnosti být spasen krví Ježíše Krista, symbolicky znázorněném svatou obětí, která se vztahovala ke Kristu. Kain odmítl prolévání krve, která symbolizovala prolití krve Kristovy za svět. Celý obřad byl upevněn Bohem a Kristus se stal základem celého obětního systému a způsobu. Počátek v Jeho učitelském poslání měl vyznít tak, aby vnesl do myšlení hříšných lidí uvažování o Kristu, základu celého židovského uspořádání.

Všichni, kteří konali službu ve spojení se svatyní, byli neustále vychováváni k prostřednictví Krista ve prospěch lidského pokolení. Záměrem této služby bylo vytvořit v každém srdci lásku k zákonu, vždyť to byl zákon Jeho království. Svatá oběť se stala poučením o lásce Boží, která se projevila v Kristu - v Jeho utrpení v oběti smrti, neboť vzal na sebe hřích, kterým se provinil člověk. Nevinný převzal hřích za nás hříšné.

Pokud uvažujeme o tomto velkém tématu spasení, vidíme Kristovo dílo. Ne pouze zaslíbený dar Ducha, ale také povaha a charakter této oběti a přímluvy by měl v našich srdcích vyvolat vznešené a svaté myšlenky o Božím zákonu, který ovlivňuje veškeré lidské působení. Přestoupení tohoto zákona i takovým malým činem, jakým bylo sněžení zakázaného ovoce, způsobilo člověku na zemi následky neposlušnosti Božího zákona. Způsob takového zásahu měl člověka navždy odradit od přestoupení Božího zákona. Měli bychom jasně chápat, co tvoří hřích a měli bychom se vyhnout i nejmenšímu přiblížení se k hranicím mezi poslušností a neposlušností.

Bůh chtěl, aby každý Jím stvořený člověk pochopil velikost díla nekonečného Syna Božího v tom, že dal Svůj život za spásu světa. „Pohleďte, jakou lásku nám Otec dal, abychom byli nazváni Božími dětmi; a také jimi jsme. Proto nás svět nezná, neboť nepoznal jeho.“ ^{1. Jan 3,1} *Když v Kristu vidíme ztělesnění nekonečna a nezištné lásky i dobrodiní, pak se v srdci hříšníka probouzí vděčné odevzdání následovat Kristův příklad a vedení.* ^{Ms 87.}

1900

Gal 3,19 je ale také vztahujeme na poselství o odpuštění dluhu hříchů (přestoupení morálního zákona), a to jak lidstva, tak i každého z nás. *Byly mi kladeny otázky ohledně zákona v listu ke Galatským, který zákon svým pojetím je naším vychovatelem a provádí nás ke Kristu. Odpovídám: oba, jak ceremoniální, tak i mravní zákon - Desatero.* ^{Ms 87, 1900}

...takže se Zákon stal naším vychovatelem ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry. ^{Ga 3,24} V tomto písmu, Duch svatý ústy apoštola hovoří zvlášť o mravním zákoně. Zákon nám zjevuje hřích a způsobuje, že cítíme potřebu pospíchat ke Kristu pro odpuštění a pokoj, který dosáhneme tím, že se budeme Bohu kát ze svých hříchů a projevíme víru v našeho Pána Ježíše Krista. ^{Dopis 96, 1896}

To ostatně vyznáváme také při modlitbě Páně: *A škrtni¹ nám naše dluhy², jako jsme i my škrtnli (dluhy) těm, kdo se provinili proti nám.* ^{Mt 6,12 (upravený překlad)}

(1) řecké slovo ἀφίημι (aphiēmi) znamená odpustit, škrtnout (dluh), uvolnit, dovolit

(2) řecké slovo ὀφειλήματα (opheilēmata) znamená dosl. dluh

To nás k vede k racionálnímu uvědomění si odpuštění našich hříchů. Máme snad čekat, až pocítíme, že jsme očištěni? Ne. Kristus zaslíbil, že „Jestliže své hříchy vyznáváme, on je věrný a spravedlivý, aby nám hříchy odpustil a očistil nás od každé nepravosti.“ ^{1. Jan 1,9} Jste osloveni Bohem, Jeho Božím slovem. Nemusíte čekat na úžasné citové vzrušení, abyste uvěřili, že Bůh vás vyslechl. Pocity ať nejsou vaším vodítkem, neboť emoce se mění jako mraky. Za základ vaší víry musíte mít něco spolehlivého. Slovo Páně je slovem nekonečné moci, na které smíte spolehnout, vždyť řekl: „Žádej a obdržíš.“ Pohlédni na Golgatu. Neřekl Ježíš, že je tvým Přímluvcem? Neřekl, že obdržíš, budeš-li cokoli žádat v Jeho jménu? Nejste závislí na vlastní dobrotě a dobrých skutcích. Staňte se však závislí na Slunci Spravedlnosti a uvěřte, že Kristus snal vaše hříchy a připočetl nám svoji spravedlnost. ^{ISM 328}

Zdá se, že stejnou myšlenku použil i apoštol Pavel v Kol 2,14, kdy píše o χειρόγραφον, což je slovo vztahující se na rukou psaný záznam, obvykle dlužní úpis. Můžeme si to představit jako objednávku v restauraci: objednáme si nápoj, jídlo a tak podobně. Každá položka nás něco stojí: postupně nabývá náš dluh vůči restauraci. Podobně je to i s našimi hříchy: jsme dlužníky vůči Bohu a Boží spravedlnost požaduje zaplatit dluh. Ale nemáme peníze na zaplacení. A právě v této chvíli přichází Kristus a celý „účet našich dluhů“ zaplatí. Když nás někdo pozve, číšník škrtně všechny položky na papírovém účtu, který nám restaurace vystavila.

Toto vědomí nám přináší pokoj do srdce. *Což nemůžeš načerpat odvahu z tohoto milostivého zaslíbení? Satan ti může mnohokrát říkat, že jsi hříšník. Můžeš však odpovědět: „Jistě, jsem hříšník, avšak Ježíš Kristus přišel na svět spasit hříšné.“* ^{5T 629}

Zaslíbení o Potomku je tedy daleko důležitější, než zákon. To dosvědčuje i vydání prohlášení o Potomku, a vydání zákona na Sinaji. Zákon byl *stanoven skrze anděly rukou prostředníka.*

Za 1. byl předán skrze anděly. Židé skutečně vnímali, že zákon na Sinaji byl dán prostřednictvím andělů (viz Sk 7,53; Žid 2,2), což naznačuje i SZ text: *Řekl: Hospodin přišel ze Sínaje, zazářil na ně ze Seíru, zaskvěl se z hory Páranu, přišel s desetitisíci svatých, z jeho pravice byl pro ně ohnivý zákon.* ^{Dt 33,2} To potvrzuje i Septuaginta, ve které je zajímavý překlad: *Jeho andělé s ním po jeho pravé ruce.* Také řecký výraz *diatageis* (διαταγεις) znamená *uspořádán, vyřízen dle příkazu*, tento pojem se používal ve vojenství pro uspořádání vojáků do armádní formace

Za 2. byl dán rukou prostředníka. Když byl někdo nebo něco v ruce druhého, znamenalo to, že to bylo pod jeho plnou mocí, že si s tím mohl dělat, co uznal za vhodné (Př 17,16; Ez 28, 9.10; 37,19; Zach 11,6...). Zákon byl tedy vydán pod kontrolou (dozorem) prostředníka.

Otázka zní, kdo je myšlen oním prostředníkem: zda Kristus (Bůh, dávající zákon), anebo Mojžíš (ten, kdo zákon přijal a předložil lidu). Určitě se shodneme na tom, že prostředníkem (tlumočnickem mezi dvěma stranami) je v Bibli většinou míněn Kristus (1. Tim 2,5; Žid 8,6; 9,15; 12,24), dokonce samotné řecké slovo pro prostředníka – *mesítés* (Μεσίτης) – připomíná hebrejské slovo *Mesiáš*. Na druhou stranu zase kontext ukazuje spíš na Mojžíše (to budeme studovat později).

Myslel-li Pavel Prostředníkem Krista, potom chtěl zdůraznit, že zákon je na nižší úrovni než Bůh (důležitější je Bůh Kristus, než zákon, který má „v ruce“ (pod svrchovanou kontrolou).

Pokud měl na mysli Mojžíše, potom chtěl poukázat na fakt, že zákon byl dán Mojžíšovi a pak lidu, zatímco zaslíbení o víře bylo dáno od Boha přímo Abrahamovi bez prostředníka, což naznačuje vyšší důležitost. Zákon zkrátka hraje v životě křesťana vůči víře v Boha vedlejší roli. Každopádně byl dán pod vedením andělů, podřízených Bohu, až stovky let po Božím zaslíbení o víře v Krista.

Doslovný překlad tohoto verše je opravdu zajímavý: *ten však prostředník jeden není, ten však Bůh jeden je*. Je to těžké na pochopení, ale asi bychom to mohli přeložit významově takto: „Avšak prostředník není jeden, Bůh však je.“

Pokud je prostředníkem myšlen Mojžíš, pak to můžeme chápat tak, že Mojžíš byl „dán“ pouze židům jako zprostředkovatel Abrahamovy smlouvy, ale Bůh je pro všechny pohany, jeden prostředník všech lidí.

Co to znamená, že Bůh je prostředníkem jak pro židy, tak pro pohany? Přece to, že Bůh se nemění a nabízí stejná ujednání, stejnou jednotnou zvěst k člověku o Bohu – plán spasení pro každého člověka. Zde se nabízí otázka, zda všechna zaslíbení ve SZ, která byla dána pouze židům, pozbývají platnosti a přichází něco nového. Je tomu tak? Apoštol odpovídá jasně v následujícím textu (Gal 3,21).

3,21-25

Jestliže tedy moc zákona byla vymezena až do příchodu Mesiáše, do splnění zaslíbení, a zaslíbení převyšuje zákon, pak se tedy Pavel ptá, zda je zákon a zaslíbení (o Kristu) navzájem v rozporu: *Staví se tedy Zákon proti Božím zaslíbením?* Odpověď zní jednoznačně: *Rozhodně ne!* - naopak zákon a zaslíbení spolu v otázce ospravedlnění velice úzce souvisí, navzájem se doplňují a dokonce jsou na sobě tyto dvě věci závislé. Milost totiž potřebujeme právě proto, že existuje zákon, a zákon nás vede k uvědomění si hříchu a tím pádem k vysvobození od hříchu - tedy k zaslíbení o Mesiáši. To v podstatě Pavel píše v Gal 3,21-25.

Nejprve je ale potřeba vymežit, že zákon nemůže dát život (jako zaslíbený Mesiáš): *Neboť kdyby byl dán Zákon, který by byl mocen obživit, byla by spravedlnost vskutku ze Zákona*. Na jiném místě v u Pavla čteme: *Zákon je svatý i přikázání je svaté, spravedlivé a dobré.* ^{Ř 7,12}, přesto zákon nemá tu moc dát člověku život, což je ostatně závěr z předchozího studia v Gal 3,10-12. Ani dobrým svatým zákonem nemůže být člověk ospravedlněn, k tomu je zapotřebí daleko vyšší mocí, kterou dává Bůh.

Přeci jen má ale zákon v otázce ospravedlnění své místo: *Avšak Písmo uzavřelo všechno pod hřích, aby bylo dáno zaslíbení z víry Ježíše Krista těm, kdo věří.* (srov. Ř 3,19) Podle Písma svatého, tedy SZ (Jen 5,19), je všechno pod prokletím hříchu. Všimněme si, že Pavel nepíše: „zákon uzavřel všechno pod hřích,“ ale *Písmo* jako takové. Od prvních stránek Písma, které pojednávají o pádu člověka do hříchu (Gn 1-3), přes nejrůznější příběhy, záznamy přikázání (zákona) či prorockou řeč – to všechno nás nenechává na pochybách, že všichni lidé, ať pohané či židé, jsou více či méně hříšní a nesou tedy na sobě prokletí hříchu. Není v lidské moci se z tohoto prokletí vysvobodit.

A právě toto by si měl uvědomit i každý z nás ve svém osobním životě. Jedině tak se totiž můžeme začít spoléhat na víru v Ježíše Krista: *Dokud nepřišla víra, byli jsme hlídáni pod Zákonem, uzavírání pro víru, která měla být zjevena*, Vírou byli samozřejmě lidé ospravedlněni ještě před příchodem Krista, na tomto místě má apoštol namysli konkrétní zjevení Víry (používá personifikaci (Krista), jako v Gal 3,25). A tak, když přišel Kristus, tak nám všem – židům i pohanům – byla zjevena moc víry. Do té doby jsme byli všichni uzavřeni ve vězení a moci hříchu, ze kterého jsme se sami svým úsilím nemohli dostat.

Takže nás uvědomění si moci hříchu vlastně „vychovalo“ k potřebě Mesiáše: *takže se Zákon stal naším vychovatelem ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry*. Původní text, ve kterém Pavel přirovnává zákon k vychovateli, nám lépe vykresluje funkci zákona v souvislosti s vírou. Starověký vychovatel pracoval obvykle pro bohatého člověka, a měl podle přání svého pána vychovávat a trestat jim svěřené děti, k čemuž používal někdy i tvrdé tresty. Také měl za úkol doprovázet děti do školy, kde se pak o ně staral a vyučoval je učitel.

Stejně tak i zákon nás vychovává. V době Pavlově také zákon zajišťoval pořádek a příslušné tresty: nesmíme zapomínat, že apoštolské době ještě fungoval židovský soudní systém postavený na zákonech pěti knih Mojžíšových. Především ale nás měl zákon přivést ke Kristu, který nás vyučuje a opatruje. Toto se děje ať už prostřednictvím obětního systému, který ukazoval na Krista a jehož symboly ve svatyni jsou dobrou učebnicí pro každého žida i křesťana, anebo tím, že nám ukazuje naši hříšnost (srov. Ř 7,7). Takové je tedy postavení zákona v otázce ospravedlnění z víry. *Když je mysl upnuta ke kříži Golgaty, nedokonalým poznáním je Kristus viděn na potupném kříži. Proč zemřel? V důsledku hříchu. Co je hřích? Přestoupení zákona. Pak se oči otevrou k poznání povahy hříchu. Zákon byl přestoupen a nemůže omilostnit hříšníka. Je našim učitelem, odsuzujícím k trestu. Kde je tedy lék? Zákon nás uvádí ke Kristu, který byl proto ukřižován, aby mohl udělit hříšnému člověku svoji spravedlnost a díky své spravedlivé povaze vést člověka ke svému Otcí.* ^{ISM 341}

Kdo zákon překročí, nemůže být spasen. Zákon nikoho neposvěcuje, ani nás nespasí; tento zákon trvá a volá: „Čiňte pokání, aby vaše hříchy byly smazány. A pak jde hříšník k Ježíši a když hříšník slíbí, že bude plnit požadavky zákona, On vymaže skvrny jejich viny, osvobodí je a dá jim moc u Boha. ^{MS 5,1885}

Musíme vynaložit své duševní síly k poznání, jaké hrozné trosky z nás učinil hřích a měli bychom se snažit pochopit Boží plán, podle něhož můžeme být znovu navraceni do přízně Boží. Syn Boží přišel na náš svět, aby za nás vybojoval boj a abychom i my měli sílu zvítězit v Jeho jménu a toto by mělo ponížovat naše pyšné srdce. Když se díváme na Golgatský kříž, každé vychloubání by mělo zemřít na našich rtech a měli bychom zvolat: „Nečistý, nehodný tak velkého utrpení a tak vysoké ceny, která byla zaplácena za moje spasení.

ISM 316

Když však přišla víra, nejsme již pod vychovatelem. Zde Pavel jen opakuje myšlenku Gal 3,19. Na jednu stranu je pravda: *Ostnem smrti je hřích a mocí hříchu je Zákon.* ^{1. Kor 15,56} Ale pak také nesmíme zapomínat na kontext tohoto verše, který vypovídá o tom, že Kristus svou smrtí zlomil moc hříchu, jež pramení ze zákona, a vydobyl nám vítězství nad hříchem i smrtí: *Kde je, smrti, tvé vítězství? Kde je, smrti, tvůj ostent? ... Budiž dík Bohu, který nám dává vítězství skrze našeho Pána Ježíše Krista.* ^{1. Kor 15,55,57} Když se tedy obrátíme ke Kristu, nejsme již pod mocí vychovatele, pod prokletím hříchu (Gal 3,9-13!).

Vidíme, že Boží zákon i zaslíbení se navzájem doplňují a jedno bez druhého by nedávalo smysl. *Žádný člověk nemůže správně představit zákon Boží bez evangelia, nebo evangelium bez zákona. Zákon je zakotveným evangeliem a evangelium je odhaleným zákonem. Zákon je kořen, evangelium je voňavý květ a ovoce, které nese.* ^{COL 128}

Jsou lidé, kteří říkají: „Dejte mi Krista, ale nechci nic ze zákona.“ Mluví o Kristově milosti, ale neznají její význam, protože Bůh nepoužívá svou milost k tomu, aby učinil zákon neplatným. Satan zmátl mysl, vede je k tomu, aby pohlíželi na zákon jako na jeho otroctví, překážku duchovnosti. Mluví o víře, ale neznají význam toho slova, protože víra není nikdy oddělena od pravdy. ^{ST 31. 7. 1901}

1.4 DŮSLEDKY PŘIJETÍ VÍRY - SYNOVSTVÍ A Z NĚJ VYPLÝVAJÍCÍ DĚDICTVÍ (GAL 3,25-4,10)

²⁶Všichni vskutku synové Boha jsme, prostřednictvím (té) víry v Krista Ježíše. ²⁷Stejně jako vskutku do Krista jste byli pokřtěni, Krista oblékli⁽³³⁾ jste. ²⁸Není místo pro Žida ani Řeka, není místo pro otroka ani svobodného, není místo pro mužský a ženský rod⁽³⁴⁾, všichni vskutku jedni jste v Kristu Ježíši. ²⁹Jestliže však vy jste Kristovi, potom (to) Abrahamovo sémě jste, a podle zaslíbení dědicové.

^{4,1}Říkám však: Pokud je dědic nezletilý², v ničem se neliší od otroka, ač je pánem všeho. ²Je podřízen poručníkům a správcům až do doby předem určené otcem. ³Stejně i my, když jsme byli nezletilí, byli jsme v otroctví pod živly světa. ⁴Když však přišla plnost času, vyslal Bůh svého Syna, narozeného z ženy, narozeného pod Zákonem, ⁵aby vykoupil ty, kdo byli pod Zákonem, a abychom přijali synovství. ⁶A protože jste synové, vyslal Bůh ducha svého Syna do našich srdcí, ducha, který volá: „Abba, Otče.“ ⁷Takže už nejsi otrok, ale syn. A když syn, tedy i dědic skrze Boha. ⁸ALE³ V čase, kdy jste neznali Boha, otročili jste těm, kteří svou přirozeností nejsou bohy. ⁹Nyní však, když jste poznali Boha, nebo spíše když jste byli od Boha poznáni, jak to, že se zase obracíte k těm slabým a ubohým živlům, kterým zase znovu chcete otročit? ¹⁰Střežíte⁴ dny, měsíce, období a roky!

(33) Od slov ἐν (v, do) a δύνω (klesat, vstoupit do, klesat). Dosl. „ponořit/potopit“ se do něčeho oděvu. Narážka na křest ve stejném verši.

(34) Dosl. samčí a samičí (mužský a ženský)

(1) εἰς (eis) – dlos. - DO Krista pokřtěni

(2) Pro dítě nebo nezletilého se obvykle používá slovo teknon (τέκνον), zde je však použit jiný výraz: nepios (νηπίος), což se dá přeložit jako neučený, neosvícený, někdy také nemluvně či malé dítě

(3) v původním textu je řecké slovo ala (ἄλλα), v překladu však, avšak, ale

(4) řecké slovo παρατηρεῖσθε (παρατηρεῖσθε) znamená doslova hlídat, pozorně střežit, pečlivě sledovat. Stejně slovo se používá v případě, kdy farizeové pečlivě sledovali Ježíše, aby ho mohli na něčem nachytat (Mk 3,2; Lk 6,7; 14,4; 20,20), nebo když je vyjádřeno, že strážci pečlivě střežili ve dne v noci městské brány (Sk 9,24)

Ale dost o teorii, která je pevně podepřená Biblickými verši. Nyní je potřeba se zabývat tím, jaké praktické důsledky a jaký druh svobody nám ospravedlnění z víry (to, co jsme až doposud probírali) vlastně přináší. Přijetí této evangelijní zvěsti (ospravedlnění z víry) má ale i praktické dopady na náš duchovní život: *Neboť všichni jste synové Boží skrze víru v Kristu Ježíši. Neapanuje nad námi zákon, ale Kristus, a my všichni jsme přijali vůči němu synovství (Gal 3,26) se všemi důsledky (Gal 3,27-29) a výhodami (Gal 4,1-10).* Jak řekl apoštol Jan: *Těm však, kteří ho přijali, dal pravomoc stát se Božími dětmi, těm, kteří věří v jeho jméno.* ^{Jan 1,12} Tak již v určitém smyslu žijeme ve svobodě se všemi důsledky.

Ale pěkně od začátku. Rozhodnutí o novém svatém životu s Kristem křesťan projevuje křtem, který něco důležitého symbolizuje: *Vždyť vy všichni, kteří jste byli do Krista pokřtěni, Krista jste oblékli.* Co to ale znamená, že si máme obléci Krista? *V Bibli je na mnoha místech silná provázanost (souvislost) mezi oblečením a charakterem člověka.* V podstatě i v Písmech platí známé pravidlo, že „šaty dělají člověka.“ Asi nejznámější příklad najdeme v Ef 6,13-17, kde se dočítáme o Boží zbroji, kterou by měl nosit každý křesťan, aby odolal tlaku tohoto světa. Ale i jinde se vyskytuje tato spojitost, např.:

Ať obléknou hanbu a potupu ti, kdo se nade mnou vyvyšují. ^{Ž 35,26}

Hospodin kraluje! Oděl se důstojností! Oděl se Hospodin, silou se opásal! ^{Ž 93,1}

Pavel nás tedy v podstatě vyzývá k tomu, abychom si „vzali na sebe“ Kristův charakter. Klade nám tedy velmi vysokou morální úroveň: *K tomu jste přece byli povoláni, neboť i Kristus trpěl za vás a zanechal vám příklad, abyste šli v jeho šlépějích. On ,se nedopustil hřichu, ani lest nebyla nalezena v jeho ústech.* ^{1. Pt 2,21-22} Toto je náš cíl, ne nižší! Člověk nemůže dosáhnout vyššího cíle, než si sám stanoví, tím pádem máme celý život co dělat, abychom tohoto cíle dosahovali a v podstatě nikdy nemůžeme být sami se sebou spokojeni. Naším vzorem (a ohniskem pozornosti) není zákon, ale Kristus a Jeho charakter.

A pokud chceme být všichni jako Kristus, tak pak mezi námi prakticky neexistují rozdíly. Prostřednictvím posvěcení a svatosti k sobě mají lidé daleko blíž. Kristus a církve spojuje lidi ze všech koutů světa, všech kultur a povah: *A on dal jedny apoštoly, jiné proroky, některé evangelisty, jiné pastýře a učitele, aby připravili svaté k dílu služby, k vybudování těla Kristova, dokud nedospějeme všichni k jednotě víry a plného poznání Syna Božího, v dospělého muže, v míru postavy Kristovy plnosti, abychom již více nebyli jako děti, zmítáni vlnami a hnáni každým větrem učení v lidské nestálosti, v chytráctví k nastražené cestě bludu, nýbrž abychom byli pravdiví v lásce a rostli všemi způsoby v toho, který je hlavou, v Krista.* ^{Ef 4,11-15}

Navíc i samotné uvědomění si hříšnosti a potřeby Spasitele nás vede k pokoře a k přijetí každého člověka. Všichni jsme stejně hříšní, všichni máme stejnou potřebu spasitele. Již není žádné: *My jsme rodem Židé, a ne hříšníci z pohanů* ^{Gal 2,15} ...protože víme, že člověk není ospravedlňován ze skutků Zákona, nýbrž skrze víru v Ježíše Krista ^{Gal 2,16}

V otázce ospravedlnění jsme na tom všichni stejně: ať muž či žena, svobodný, nebo otrok: všichni k sobě nachází cestu prostřednictvím Krista: *Již není Žid ani Řek, již není otrok ani svobodný, již není muž ani žena, neboť vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši.* Přes nás vysoký svatý Cíl zůstáváme všichni „při zemi,“ protože si uvědomujeme, že před Bohem jsme všichni – co se týče ospravedlnění – na stejné úrovni. Vždyť chudí dostanou bohatství Božího království, ti, co nemají moc zase koruny ze zlata, ti, co se oblékají do otrhaného oblečení budou jednou nosit bílá roucha v Nebi!

Tímto prohlášením (Gal 3,28) ale Pavel samozřejmě neříká, abychom zrušili společenské rozdíly a postavení (srov. např. 1. Tim 6,2) jak to dělají někteří vykladači (od podpory myšlenek feminismu přes ordinaci žen). To už bychom pak rovnou mohli na základě tohoto textu podporovat gender principy, které jdou tak striktně proti Božím zásadám. Tento text vnímejme pouze v kontextu tématu ospravedlnění z víry.

Přesto ale principy evangelia vedou k určitému smazávání rozdílů v tom pozitivním slova smyslu. Vědomí rovnosti před Bohem nás vede k lásce a úctě k bližnímu a to i mezi pánem a otrokem (pán už nevnímá otroka jako své vlastnictví, jak „věc,“ která mu patří), odstraňuje autoritářské chování mužů ke svým ženám, aroganci bohatých k chudým a závisti chudých k bohatým atd. A dodnes (oproti jiným náboženstvím) vidíme, jak křesťanství nečlení společnost na nějaké kasty; na zbožné muže, kteří jsou od Boha zvlášť vyvolení a oblíbení a na ty, kdo nejsou. Ale tyto pozitivní principy mají přicházet do světa pouze prostřednictvím evangelia, ne feminismu, genderovskou filosofii, státními převraty a podporou (negativní diskriminací) menšin.

Kromě smazávání rozdílů mezi lidmi přináší ospravedlnění z víry ještě jeden důležitý aspekt: *A jestliže jste Kristovi, jste símě Abrahamovo, dědicové podle zaslíbení*. Všechno na tomto světě patří Bohu a tedy i Kristu, ale vykoupením jsme se stali Kristovým zvláštním vlastnictvím (1. Kor 6,20) a můžeme pak být připočítáni k Abrahamovým potomkům, kteří podle Božích slibů obdrží nebeské dědictví. To všechno se tak děje ne zachováním zákona, ale skrze víru v evangelium.

4,1-2

Svoboda v Kristu vyplývající z ospravedlnění přináší určité výhody (Gal 4,1-2) a to jak pro židy (Gal 4,3-7), tak pro pohany (Gal 4,8-10). Rozhodně pak není moudré se od svobody odpoutávat, což Galatští udělali (Gal 4,12-20).

Říkám však: Pokud je dědic dítětem, v ničem se neliší od otroka, Do určitého věku bylo bráno dítě (co se týče práv, povinností a hlavně dědického práva) v podstatě jako otrok. Samozřejmě že dítě mělo právo na vzdělání, lásku rodičů a mělo podstatně lepší vyhlídky na život, než otrok, ale co se týče dědictví – tam na tom bylo skutečně jako běžný otrok.

Podobně i dnešní děti získávají výhody a možnost se samostatně rozhodovat až postupem času, i když v dnešní společnosti nemáme jako u židů přesně stanovený věk dítěte (u židů je to obvykle 13. rok), kdy už se chlapec stává mužem a získává nárok na dědictví. Žít pod zákonem znamená v podstatě se vracet znovu do let malého dítěte, které je bráno v určitém smyslu jako otrok (srov. Gal 3,24-25!) - ať už se jedná o jeho právo na dědictví, či se to týká jeho postavení, práv a povinností vůči společnosti.

I když ale dítěti nic nepatří, je teoreticky *pánem všeho*. V podstatě mu to dědictví patří, ale nemá na něj zatím nárok. Řecké slovo pro pán (κύριος) odkazovalo na osobu, jež má nějaký majetek (obvykle velký majetek). Dítě se tedy musí spoléhat na své synovství, protože jediné to je cesta k tomu, aby jednou získalo právoplatné dědictví.

Než obdrží dědictví, je podřízeno *poručníkům a správcům až do doby předem určené otcem*. K těmto poručíkům a správcům, kteří se starali v domě bohatší vrstvy obyvatelstva o chod domu, patří patrně také vychovatel (Gal 3,24-25; resp. paidagogos), který měl něco nebo někoho na starost. Ti měli pravomoc nad otroky nebo služebníky rodiny, přidělovali jim úkoly, atd. (Lk 16,1.3.8).

A tyto správce musel každý syn poslouchat až do doby, kterou přesně určil otec rodiny. Stejně i křesťanům Otec určil dobu, kdy přišel Kristus, a my mohli přijmout synovství a být podřízeni Jemu, ne upínat své naděje k zákonu. I jim nepatřilo před příchodem Krista (uskutečněním zaslíbení) žádné dědictví, ale s příchodem Vykupitele se vše změnilo.

4,3-7

Slovy: *Stejně i my*, svou pozornost Pavel obrací k židům, kteří uvěřili v Krista (viz poznámky níže).

SLOVNÍK: princip MY a VY

Pokud Pavel v epistolet Galatským píše v 1. osobě množného čísla (z pohledu my), potom míní sebe a všechny židy, nebo všechny křesťany (Gal 2,15-17; 3,23-25; 4,3-5; 4,31;5,5; 6,9-10). Pokud ale píše z 2. osoby množného čísla (z pohledu vy), pak tím myslí logicky čtenáře dopisu, kteří převážně tvořili pohané obrácení na křesťanství. Galacie (dnešní „střed Turecka“) byla dřív víceméně pohanská oblast, kde Pavel kázal na svých misijních cestách evangelium Gal 3,1-5; 3,26-27; 4,6-11; 4,12-16; 4,28-5,2; 5,7-10; 5,12-16;6,2; 6,12). V několika málo případech 2. osoba množného čísla odkazuje určitou skupinu lidí, kterou Pavel v oné větě přesně specifikoval (Gal 4,21; 5,4; 6,1).

Takže v Gal 4,2-6 píše z pohledu „my“ o tom, co znamenala Kristova smrt na kříži pro všechny křesťany, potom ale píše k pohanům a používá „vy“ v Gal 4,8-11. Panství Ježíše Krista zkrátka osvobozuje každého člověka z otroctví všeho, co je na světě a co ovládá člověka, a připojuje ho jen a pouze ke Kristu pod Jeho nadvládou. Proto jsou křesťané osvobozeni z otroctví zákona (Gal 4,3-7), a pohané z křesťanů „navíc“ od z otroctví pohanských mocností, tedy bohů (Gal 4,8-11).

Jak to tedy bylo s křesťany, kteří vyšli z židovství? Ve výše nastíněné metafoře byl jejich stav před přijetím evangelia (a opuštění židovských principů, jež nebyly v souladu s evangeliem (viz Gal 2. kap) jako kdyby byli nezletilí, v otroctví tohoto světa - museli poslouchat to, co jim nařizovala společnost, stejně jako dítě, které poslouchá a chová se podle principů, které jsou nastaveny ve společnosti: *když jsme byli nezletilí, byli jsme v otroctví pod živly světa.*

Opět se odkazuje k prvnímu verši celé kapitoly: Pokud je dědic nezletilý, v ničem se neliší od otroka, ač je pánem všeho. Gal 4,1 Nezletilý člověk, který je pod živly světa, je v podstatě jako otrok, který musí poslouchat jakési „živly“. Co to znamená? Živly odkazují na entity (obecné zákonitosti, duchovní bytosti (Kol 2,8), resp. „něco“, co je mezi nebem a zemí a ovlivňuje nějak lidský život (viz níže STOCHEION).

Živly světa tedy podle Kol 2,8.20-23 patrně odkazují na společenské zákonitosti, které panují v lidských společnostech na tomto světě. A skutečně nedospělé dítě je závislé a poslouchá nejenom své rodiče, ale také správce domu, starší lidi, státní zřízení, národní ústavu a tak podobně. Tomu všemu je dítě bezmezně podřízeno.

Židé vnímali tento svět jako omezený, dočasný, hříšný, v podstatě jako protiklad k Božímu království, které jednou na této zemi ustanoví Bůh na konci času. Právě na tento pohled apoštol Pavel navazuje a vysvětluje, že křesťan neslouží tomuto světu (resp. jeho zákonitostem (srov. Gal 1,4) právě proto, že přišel Kristus, který je naším jediným vládcem a Pánem našeho života:

U dítěte se vše mění příchodem dospělosti: *Když však přišla plnost času, vyslal Bůh svého Syna*, Tato plnost času samozřejmě odkazuje na narození Ježíše Krista. Marek zaznamenává hlavní poselství Ježíšova kázání: *Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království; činite pokání a věřte evangeliu.* ^{Mt 1,15} Tato plnost času je samozřejmě v symbolickém jazyce Galatským časem, kdy se syn stává zletilým.

Zároveň můžeme spatřovat v historii také myšlenku, že Kristus v čas, který Bůh přesně uzpůsobil Jeho působení. Svět byl za dob Krista sjednocen pod Římskou říší, což znamenalo univerzální jazyk (řečtina), kulturní propasti byly strhávány a komunikační kanály mezi lidmi byly na tu dobu na velmi vysoké úrovni. K rozšíření evangelia také přispíval víceméně mír v celé říši a samozřejmě silné očekávání Mesiáše v židovském národě. Poznání o proroctvích bylo tehdy velmi rozvinuté a lidé dychtivě očekávali Krista.

Když však přišla plnost času, vyslal Bůh svého Syna ^{Gal 4,4} *Prozřetelnost řídila pohyby národů a proud lidských podnětů a lidského působení, dokud svět neužrál pro příchod Vykupitele. Národy byly sjednoceny pod jednu vládu. Mluvílo se jedním jazykem, který byl všude uznáván za jazyk spisovný. Židé, rozptýleni po všech zemích, se scházeli v Jeruzalémě k výročním slavnostem. Když se pak rozešli do svých domovů, mohli po celé světě rozšířit zvěst o příchodu Mesiáše.*

Pohanství tehdy ztrácelo svůj vliv. Lidé byli unaveni okázalými slavnostmi a mýty. Toužili po náboženství, které by uspokojilo jejich srdce. Zdálo se sice, že pravda už se z lidské společnosti vytratila, ale našli se jedinci, kteří ve zmatku a zoufalství stále hledali její světlo. Toužili po poznání živého Boha a po jistotě věčného života.

...I mimo židovský národ byli mužové, kteří předpovídali příchod Božského Učitele. Tito mužové hledali pravdu a dostávalo se jim přitom duchovního vnuknutí. Jeden po druhém, jako hvězdy na tmavém nebi, vystávali takoví učitelé. Jejich prorocká slova zasévala naději v srdcích tisíců pohanů.

Po staletí se Písmo překládalo do řeckého jazyka, jímž se tehdy mluvilo po celé Římské říši. Židé byli rozptýleni všude a jejich naděje na příchod Mesiáše sdíleli do značné míry i pohané. Mezi těmi, jež židé označovali za pohany, byli takoví, kteří pochopili proroctví Písma o Mesiáši lépe, než učitelé Izraelští. Byli mezi nimi i takoví, kteří doufali, že přijde jako osvoboditel od hříchu. Učenci se snažili vniknout do tajemství židovského národa. Pobožnůstkářství židů však bránilo šíření světla. Chtěli udržet přehradu mezi sebou a ostatními národy a zdráhali se sdílet s nimi své znalosti o symbolické bohoslužbě. Musel přijít pravý Vykladač. Ten, jehož naznačovali všechny tyto předobrazy, musel přijít, a by vysvětlil jejich smysl. ^{DA 32,33-34}

Kristus přišel na tento svět, a nadobro jej změnil. Nejen svým učením, ale i svou smrtí a spasením změnil dějiny lidstva, stejně jako životy jednotlivců. Není pochyb o tom, že přišel Někdo Vyjimečný: Bůh v lidském těle: *vždyť se narodil z ženy.*

Informaci o tom, že by se ten a ten člověk narodil z ženy, obvykle neříkáme, protože je nám všem jasné. Každý člověk se musel narodit z nějaké ženy, snad kromě již dávno zesnulého Adama a Evy. Pavel ale tím chce znovu zdůraznit skutečnost, že přichází zaslíbené Símě ženy (Gal 3,15-16), čímž se naplnilo proroctví dané nejen Abrahamovi, ale také Evě (Gen 3,15). Možná tím také chtěl zdůraznit Kristovo lidství a poukázat na Marii.

SLOVNÍK: Stoecheion (στοιχεῖον)

Co to znamená, žít podle živlů světa (Gal 4,2)? Čtenáři Pavlova dopisu této výzvě určitě rozuměli a my se pokusíme pomocí Bible zjistit, o co v tomto prohlášení vlastně šlo (níže jsou uvedené všechny výskyty tohoto slova v Bibli). Řecké slovo pro živly je *stoecheion* a podle jazykovědců má hlavně dva významy:

a) Základy, základní prvky/elementy. V tomto smyslu je používá apoštol Petr, když mluví o tom, jak se při Kristově druhém příchodu země od základů roztaví:

Pánův den přijde jako zloděj v noci. V něm nebesa s rachotem pomínou, prvky se žářem uvolní a země a její činy budou spáleny. ...Kvůli němu se nebesa rozplynou v ohni a prvky se žářem roztaví. ^{2. Pt 3,10. 12}

Také pisatel židům použil toto slovo pro základní nauky Božího slova:

Neboť ačkoliv jste tou dobou měli být učitelé, opět potřebujete, aby vás někdo učil počáteční základy Božích výroků. Stali jste se těmi, kteří potřebují mléko, a ne hutný pokrm. ^{Žid 5,12}

Adresátům je vyčítáno, že by už dávno měli jít do hloubky ve studiu Božího slova, zatímco se stále ještě učí „abecedě“ Boží zvěsti.

b) Podle historických dokumentů (zvláště gnostických) tak lidé označovali entity (obecné zákonitosti, duchovní bytosti (Kol 2,8), resp. „něco“, co je mezi nebem a zemí a ovlivňuje nějak lidský život:

Dávejte si pozor, ať vás někdo neodvede jako zajatce skrze filozofii -- prázdný svod podle lidské tradice, podle živlů světa, a ne podle Krista. ... Jestliže jste s Kristem zemřeli živlům světa, proč si dáváte předepisovat, jako byste žili ve světě: toho se nedotýkej, to nechutnávej, na to ani nesáhní? To se týká vesměs věcí, které jsou spotřebováním určeny k zániku -- jsou to lidské příkazy a nauky. ^{Kol 2,8. 20-23}

Filosofové se zabývali různými psychologickými, společenskými a náboženskými zákonitostmi, které ovlivňují každého člověka - a vyvozovali z nich různé závěry.

V čase, kdy jste neznali Boha, otročili jste těm, kteří svou přirozeností nejsou bohy. Nyní však, když jste poznali Boha, nebo spíše když jste byli od Boha poznáni, jak to, že se zase obracíte k těm slabým a ubohým živlům, kterým zase znovu chcete otročit? ^{Gal 4,8-9}

Také duchovní bytosti (ať už andělé, bohové nebo démoni (srov. 1. Kor 10,20) ovlivňují lidské životy na této zemi.

Lidé podle těchto *stoecheion* také jednají, snad i proto odvozené sloveso *stoicheó* (στοιχέω) znamená v překladu *následovat, jít podle...* (viz Sk 21,24; Ř 4,12; Fil 3,16, nebo také v Galatském (Gal 5,25; 6,16). Bud tedy chodíme (*stoecheion*) podle Ducha (Gal 5,25) a toho, co nám Bůh zjevil (Gal 6,16), nebo podle světských a pohanských *stoecheia* (Gal 4,3.9).

Tím samozřejmě neruší Kristův Božský původ, podle kterého Ježíš existoval ještě před narozením Marie či Abaháma (J 1,30; 8,58!), jak Sám o Sobě řekl: *Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci.* ^{Jan 16,28}

Na rozdíl od všech lidí se ale Kristus narodil *pod Zákonem, aby vykoupil ty, kdo byli pod Zákonem*, Kristus se narodil (jako každý člověk narozený z ženy) pod zákonem (viz slovník níže), tedy pod jeho pravomocí. Pokud by jednou jedinkrát zhřešil, zasloužil by si Ježíš (tak jako každý člověk) věčnou smrt. Zdá se, že Bůh opravdu riskoval hodně! Ale On se řídil zákonem na 100% a tím nám otevřel cestu ke spasení, když na sebe vzal naše hříchy: *Toho, který hřích nepoznal, za nás učinil hříchem, abychom se my v něm stali Boží spravedlností.* ^{1. Kor 5,21} Celý Jeho život měl nad sebou jakoby nad sebou jakýsi „Damoklův meč“ prokletí zákona - pokud by zhřešil, potom by si zasloužil smrt a zatracení - byl by pod prokletím (jako jsme my všichni zhřešili, a zasloužíme si smrt a jsme pod prokletím zákona). On ale nezhřešil, nebyl pod prokletím, a tak přinesl spasení všem lidem, kteří žijí „pod Zákonem,“ kteří si za své skutky zaslouží smrt. *Dodržel mravní zákon a jako zástupce lidí svým poměrem k jeho požadavkům ho vyvýšil.* ^{1 SM 231}

Vykoupení (ospravedlnění z víry) s sebou nese i přijetí *synovství*. Příchodem Krista (dospělosti) jít tedy nejsme v postavení otroků, aby náš život vůči pánovi byl jen co máme a nemáme dělat, ale přijali jsme skrze Krista synovství, tedy láskyplný vztah k našemu nebeskému Pánu. Otec s námi tedy nakládá jako s vlastními syny, a my také vůči němu jsme zavázáni poslušnosti jako jakékoliv dítě k pozemskému otci.

Tak s námi bude Bůh nakládat také při posledním soudu: *Budou mým vlastnictvím -- praví Hospodin zástupů -- v den, který učiním. Budu mít s nimi soucit, jako má člověk soucit se svým synem, který mu slouží.* ^{Mal 3,17} Všimněte si zvláště posledních slov, podle kterých má dítě doslova sloužit svému otci. Dnes už je to v naší postmoderní době, kdy dítě bere rodiče pomalu jako své kamarády na stejné úrovni, dost zastaralý postoj. Ale v celém starověku a středověku děti skutečně sloužili svým rodičům, jakož i celé rodině jako takové.

SLOVNÍK: Pod zákonem

Co to konkrétně znamená žít POD ZÁKONEM? Podívejme se do Bible:

Hřích nad vámi nebude panovat; vždyť nejste POD Zákonem, ale pod milostí. Co tedy? Budeme hřešit, protože nejsme POD Zákonem, ale pod milostí? Naprosto ne! ^{Ř 6,14-15}

Znamená to, že nad námi nepanuje hřích. Nejsme pod prokletím zákona: *Ostnem smrti je hřích a mocí hříchu je Zákon.* ^{1. Kor 15,56} Když jsme zhřešili, znamená to, že jsme si všichni zasloužili smrt: jsme pod prokletím. Zákon tedy na nás přivádí prokletí smrti - a následně pak potřebu Vykupitele: *Neboť všichni ti, kteří jsou ze skutků Zákona, jsou pod prokletím, neboť je napsáno: „Proklet je každý, kdo nezůstává ve všem tom, co je napsáno v knize Zákona, aby to činil.“ Je jasné, že Zákonem není nikdo před Bohem ospravedlňován...Dokud nepřišla víra, byli jsme hlídáni POD Zákonem, uzavíráni pro víru, která měla být zjevena* ^{Gal 3,10-11. 23}

Pod zákonem ale také zároveň znamená, že nespoléhám na Boha, Jeho Syna (ani Jeho smrt), ale na zákon a své vlastní skutky - hledám spasení v zákoně:

Řekněte mi vy, kteří chcete být POD Zákonem: Což neslyšíte Zákon?“ ^{Gal 4,21}

Jste-li vedeni Duchem, nejste POD Zákonem. ^{Gal 5,18}

„A stal jsem se Židům jako Žid, abych Židy získal. Těm, kteří jsou POD Zákonem, byl jsem jakoby POD Zákonem -- i když sám nejsem POD Zákonem -- abych získal ty, kteří jsou pod Zákonem.“ ^{1. Kor 9,20}
srov.

Rozebrali jsme nyní všechny Biblické verše, kde se objevuje slovospojení ὑπὸ νόμων - „POD ZÁKONEM“ (záměrně neuvádím Ř 2,12 a Ř 3,19-20, protože tam je v řečtině použito slovospojení „V ZÁKONĚ“, což patrně poukazuje na znalost zákona).

Ale protože zhřešili, tak jsou pod prokletím a zaslouží si smrt. Ale těmto lidem Bůh nabízí spasení právě díky tomu, že On Sám nezhřešil. Pokud by zhřešil, potom by byl plán spasení zmařen.

A s přijetím synovství vzniká prostřednictvím Ducha láskyplný vztah mezi dítětem, a (dospělým) synem: *A protože jste synové, vyslal Bůh ducha svého Syna do našich srdcí, ducha, který volá: „Abba, Otče.“* Děti mají přirozenou tendenci vzhlížet k rodičům, hlavně pak syn ke svému otci. Tento princip vyjádřil i Kristus ve vztahu ke svému Otci: *Syn nemůže sám od sebe činit nic než to, co vidí činit Otce. Co činí on, to činí stejně i Syn.* ^{Jan 5,19} Stejně i křesťan má v prvé řadě vzhlížet k Bohu jako Otci, autoritě a vzoru a teprve pak hledět na zákon, tedy na to, co Otec vyžaduje.

Bůh vyslal *svého ducha*. Slovo *pneuma* (v překladu *duch*) může znamenat buď třetí osobu Božské trojice – tedy Ducha svatého (1. J 5,7; Lk 1,35; Sk 1,16), nebo také „lidského ducha“, tedy v podstatě lidský život jako takový (Lk 9,55!; 1. Pt 3,4; žid 4,12; 2. Tim 4,22; Kol 2,5 atd.). V tomto případě se skutečně může jednat o Ducha svatého, který nám pomáhá žít podle Boží vůle (Gal 3,3; 5,18!), ale také to můžeme chápat tak, že nás Otec uschopňuje, abychom měli ducha Kristova (tedy Kristův život, charakter, povahu).

Ještě si pro doplnění můžeme uvést, že v židovském díle Babylonská Gemara je napsáno, že titul *Abba* nemohli používat otroci vůči otci rodiny, do které patřili. Křesťané ale mohou takto oslovovat svého Otce na nebesích, protože nejsou otroci zákona (pod zákonem), ale přijali skrze Krista synovství. Tak mají mimo jiné plné právo i na nebeské dědictví: *Takže už nejsi otrok, ale syn. A když syn, tedy i dědic skrze Boha.*

Jsmo-li synové, potom samozřejmě činíme to, co vidíme u Boha. *Poznáním nebeského zákona a poslušností jeho nařízení, mohou se lidé stát Božími syny. Přestupováním tohoto zákona stanou se satanovými služebníky. Z jedné strany mohou dosáhnout určité výše morální dokonalosti, na druhé straně mohou propadnout do značného stupně neřesti a ponížení.* ^{5T 32}

Nyní se Pavel obrací k pohanům, kteří odmítli uctívat mnoho bohů a uvěřili evangelium. Navíc Pavel začíná slovy ALE (ἀλλὰ) naznačuje určitý přechod toto slovo překladatelé ČSP vypustili). Také zde vidíme přechod od první osoby množného čísla (MY) k druhé osobě množného čísla (VY), takže se Pavel obrací ke křesťanům z pohanů.

Ale hlavně samotný text Gal 4,8-10 o tom jasně a zřetelně vypovídá. Židé přece vždycky znali Boha, a to i před časem plnoletosti (před příchodem Krista) a neotročili cizím bohům. A Bůh znal samozřejmě je (Gal 4,9). To podporuje dovětek: *kteří svou přirozeností nejsou bohy*. Na jiném místě Pavel napsal: *Ne, ale říkám, že to, co pohané obětují, obětují démonům, a ne Bohu.*^{1. Kor 10,20} Tito bohové tedy ve skutečnosti nejsou původně bohové, ale stvořené bytosti: padlí andělé. Je také možné, že v Gal 4,8-9 naráží na uctívání posvátných stromů, řek, slunce, větrů atd. a chce zdůraznit, že se jedná o stvořenou přírodu a ne o Boha (či o boha) samotného.

Přechod k evangelium vyjádřil Pavel takto: *Nyní však, když jste poznali Boha, nebo spíše když jste byli od Boha poznáni*, Ale nyní se s příchodem Krista (plnoletosti) něco změnilo, resp. by se mělo změnit. Evangelijní zvěst pohanům přinesla poznání Boha, nebo ještě lépe řečeno: Bůh se ze své milosti nad nimi slitoval a nechal se poznat pohanům. Ničím si tuto výsadu poznat Boha ani přijmout dar spasení a nebeského dědictví nezasloužili.

Pak slyšíme řečnickou otázku: *jak to, že se zase obrátíte k těm slabým a ubohým živlům, kterým zase znovu chcete otročit?* Na řečnickou otázku si čtenář hlasitě neodpoví, spíše se nad ní má zamyslet a odpovědět si v duchu a má si něco důležitého uvědomit. Obrácení pohané se mají zamyslet nad tím, zda náhodou nejsou i přes vykoupení a přijetí synovství vůči Kristu přeci jen stále něčí otroci (resp. chovají se jako otroci vůči někomu (bohům), či něčemu (posvátným stromům, řekám, ...)).

Čeho se tato otázka konkrétně týká? Týká se živlů, tedy entit, které jsou mezi nebem a zemí a ovlivňují lidské chování (viz níže). Tyto živly jsou slabé a ubohé. Řecké slovo zde použité pro *ubohý* je *ptócha* (πτωχά), dosl. *chudý, ubohý, nebo špatný*. Tyto živly nemají takovou moc, jako Bůh, který dává spasení, milost a svobodu z otroctví.

Není pochyb o tom, že tyto entity, které stojí mezi nebem a zemí a ovlivňují člověka, jsou myšleni právě pohanští bohové (či pohanské předpisy), které Pavel zmínil v předchozí větě. Tito slabé a ubohé bytosti se snaží člověka vracet k otroctví.

V Gal 4,1-6 se Pavel obracel ke křesťanům ze židů, i oni se vraceli k určitým živlům (Gal 4,2). Vracet se do otroctví těmto bohům je tedy (na základě předchozího studia) v podstatě jako vracet se do dětského věku, kdy nemáme možnost se rozhodovat sami za sebe a jsme silně ovlivněni a v podstatě posloucháme zákonitosti této společnosti, se kterými nemůžeme nic dělat (Gal 4,1-6). V určitém slova smyslu není velkého rozdílu mezi tím být pod prokletím zákona a principu „musíš-nesmíš“, a otročit pohanským bohům se vším všudy. Evangelium však přináší svobodu od prokletí zákona i od poslušnosti vůči bohům, takže jsou na tom lidé v církvi v podstatě úplně stejně – přijetím Kristovy milosti pozbývají otroctví a hlásí se k službě pouze vůči svému Nebeskému Otcí.

4,10-11

Pak čteme v dopise jeden velice zajímavý a v křesťanských kruzích hodně diskutovaný verš: *Dny pečlivě zkoumáte, měsíce, období a roky!* Jak ho chápat?

Z výše uvedeného studia a ostatně i z předchozích vět v Bibli jasně a zřetelně vyplývá, že tyto dny, měsíce, období a roky jsou pohanského charakteru. Ostatně i doslovný překlad a výklad řeckého slova zde použitého. Řecké slovo *paratéreo* (παρτηρεῖσθε) znamená doslova hlídat, pozorně střežit, pečlivě sledovat. Stejně slovo se používá v případě, kdy farizeové pečlivě sledovali Ježíše, aby ho mohli na něčem nachytat (Mk 3,2; Lk 6,7; 14,4; 20,20), nebo když je vyjádřeno, že strážci pečlivě střežili ve dne v noci městské brány (Sk 9,24).

To všechno ukazuje na to, že se Gal 4,10 řeší s největší pravděpodobností pohanská astrologie, která byla tehdy (stejně jako dnes) mezi lidmi tolik rozšířena. Astrologii bychom mohli definovat jako vyvozování budoucnosti z pečlivého pozorování konstelací vesmírných těles. Dodnes si můžeme přečíst v horoskopech o tom, jací jsme a co nás čeká v budoucnu podle znamení zvěrokruhu. Tyto předpovědi jsou spojovány se „šťastnými“ a „špatnými dny“, resp. kdy se člověku daného znamení bude nebo nebude dařit například v lásce, penězích, ve vztazích, atd.

Není to samozřejmě nic nového, toto všechno to vychází ze starověkých pohanských praktik: *Postav se tu se svým zaklínáním, se spoustou svých kouzel, jimiž se od mládí zaměstnáváš! Snad budeš mít úspěch, snad naženeš strachu. Zmalátnělas přes svá velká rozhodnutí. Jen ať se postaví a zachrání tě ti, kdo pozorují nebesa, kdo zírají na hvězdy, kdo při novoluní uvádějí ve známost, co by tě mohlo potkat.*^{Iz 47,12-13 ČEP}

A Bůh tyto pohané praktiky odsuzuje: *V pátém roce budete jíst jeho ovoce. Tak vám bude dále přinášet svou úrodu. Já Hospodin jsem váš Bůh. Nejezte nic s krví. Nevěštěte a nezabývejte se hadačstvím. ...Zachovávejte mé soboty a mějte v úctě mou svatyni. Já jsem Hospodin. Neobracejte se k duchům zemřelých a nevyhledávejte věstce, abyste se jimi poskvrňovali. Já Hospodin jsem váš Bůh* ^{Lv 19,25-26. 30-31}

Spojitosť Gal 4,10 s pohanou atrologií je v Kralické Bibli více než zřejmá:

Dnů šetříte, a měsíců, a časů, i let. ^{Gal 4,10 BK}

srov.

Nechat se nyní postaví hvězdáři, kteříž spatřují hvězdy, a oznamují na každý měsíc, a vysvobodí tě z toho, což přijíti má na tě. ^{Iz 47,13 BK}

Nebudete hádati, aniž na časích zakládati budete. ^{Lv 19,26 BK}

Pohané božstva a s tím spojená astrologie totiž v podstatě tvořili pro Galatské *stocheia* (viz studium výše), tyto věci totiž ovlivňovali jejich životy stejně tak jako životy pohanů. S tím apoštol Pavel nesouhlasil a proto jim to vytkl velmi osobitým způsobem.

B) PAVLOVA ZKUŠENNOST S GALATSKÝMI II. (GAL 4,11-19)

¹¹Bojím se o vás, abych skoro - taktovým způsobem - jsem nadarmo pracoval do vyčerpání⁽¹⁷⁾ mezi vámi. ¹²Staňte se jako já, protože jsem já také jako vy, bratři. Naléhavě žádám vás: Ničím jste mi neučinili nespravedlnost⁽¹⁸⁾. ¹³Vidíte však, že prostřednictvím slabosti⁽¹⁹⁾ (toho) masa, jsem přinesl evangelium vám, v tom dřívějším čase. ¹⁴A tímto pokušením⁽²⁰⁾ vašim, v tom masu mém, ne-pohrdli jste mnou, ani jste se mě znechuceně nepoplivali⁽²¹⁾, ale jako anděla⁽²²⁾ Božího přijali⁽²³⁾ jste mě, jako Krista Ježíše. ¹⁵Kde je pak tedy to vyslovení blahoslavenství⁽²⁴⁾ vaše? Vydávám svědectví vskutku vám, že pokud by to bylo možné, ty oči vaše by byly vydloupnuty, dali byste mi je. ¹⁶Takže nepřátelsky⁽²⁵⁾ jsem se stal - prosazující pravdu⁽²⁶⁾ vůči vám? ¹⁷Oni horlí⁽²⁷⁾ pro vás, ale ne pro dobrou⁽²⁸⁾ věc; ale odloučit⁽²⁹⁾ vás chtějí, tak abyste pro ně mohli horlit. ¹⁸Dobré však je horlit v dobrém vždycky, a ne jenom v (té) mé přítomnosti mojí s vámi. ¹⁹Děti moje, které opět v porodních bolestech⁽³⁰⁾ rodím, až dokud⁽³¹⁾ nebude ten⁽³²⁾ vytvarován⁽³³⁾ Kristus ve vás.

(17) Řecké slovo pochází ze slova κόπος (lopotit se; až do vyčerpání; od slova κόπτω (udeřit, rána), dosl. velká rána, která způsobí oslabení, únavu.). Znamená lopotit se (dřít se) až do vyčerpání

(18) Učinit něco špatného, co je v rozporu s (Boží) spravedlností. Od slova ἄδικος (dosl. ne(opak)+spravedlivý)

(19) Vyjadřuje nemoc, která činí člověka neschopným něco udělat (hendikep). Od slova ἀσθενής (dos. bez síly, slabý; toto slovo z předpony ἄλφα (ne, opak) a σθενής (síla), dosl. žijící bez energie, síly).

(20) Buď pozitivní (pokus, test), nebo negativní (pokoušení), v závislosti na kontextu. Od slova πειράζω (prokázat, testovat, pokoušet). Galatští tedy měli pokušení zavrhnout Pavla pro tělesnou slabost, byla to zkouška pro jejich charakter, zda ho i tak přijmou

(21) Z předpony ἐκ (z, od) a πλύω (plivnout), tedy úplně vyplivnout - s odporem, znechucením.

(22) Varianta: posla Božího

(23) Přijímat, obdržet, vítat - v pozitivním smyslu (s nadšením a osobním zájmem)

(24) Od slova μακαρίζω (požehnat, vyslovit požehnání; od slova μακάριος (požehnaný, šťastný, blahoslavený - toto slovo od řeckého mak- (stát se dlouhým, rozsáhlým) - tedy Bůh rozšiřuje možnosti/východy u člověka, stane se požehnaným).

(25) Otevřené nepřátelství, z osobních nenávistných důvodů

(26) Dosl. „pravdovat“ - sloveso od podstatného jména pravda (ἀληθής = v řečtině něco neskrývaného, ať už se jedná o shodu s realitou, nebo o Boží zjevené pravdy)

(27) Slovo odvozené od zvuku bublání vroucí vody, tedy „pálit se něčím“ - být plně oddán něčemu, po čem dychtím.

(28) Dobře (k dobrému), čestně, ušlechtilé

(29) Z předpony ἐκ (z, od) a κλείω (zavřít, zamknout). Pavlovi odpůrci chtěli odloužit Galatské - možná od jeho samotného (narušení vztahu mezi Galatskými a ap. Pavlem), možná od pravdy evangelia, možná obojí (srov. Gal 4,16).

(30) stejné řecké slovo, jako v Gal 4,27. Jakoby narození Galatských skrze Krista záviselo na narození Izáka, zaslíbeného spásonosného semene

(31) var. překladu: „stejně jako“ (tedy zdůraznění analogie narození dítěte/jejich zformování v Kristu)

(32) řec. slovo - jaký, který, čím - potřeba objasnit určitý subjekt (téma)

(33) Sloveso od slova μορφή (vnější forma, která ztělesňuje vnitřní podobu).

Pavel náhle mění ryze teoretickou rovinu dopisu na osobní. Znovu oslovuje Galatské (srov. Gal 3,1-5), a vyzývá je, aby se zamysleli nad tím, jaký měli od počátku s apoštolem vztah. Přeci jen Pavel hlásáním evangelia něco výrazného v Galacii změnil - či vybudoval - a přišlo by mu líto, kdyby to všechno vyšlo nazmar (Gal 4,11). Zdá se, že odpadnutí bylo v církvích této oblasti již do určité míry rozvinuto.

Galatské oslovuje jako bratry, protože mezi sourozenci se projevuje určitý druh blízkého přátelství a ostatně – jak naznačují předchozí verše – bratři mají stejného otce (Gal 4,2.6) a jejich charaktery jsou do velké míry ovlivněny právě výchovou a charakterem otce, ke kterému vzhlíží a od kterého se učí.

Vyzývá své bratry: *budte jako já, protože i já jsem jako vy*. Otázka zní: v čem mají být Galatští jako Pavel? Možná v přijetí evangelia: vždyť už na začátku dopisu jim popsal svou zkušenost s opuštěním nauky spasení ze skutků, kterou ho vyučovali judaističtí učitelé, a přijetí evangelia (Gal 1,12-16!; Fil 3,3-7). Nastalo obrácení a apoštol přijal svobodu v Kristu. V podobné pozici se nyní nacházejí jeho přátelé, kteří jsou jakoby v opačné pozici: první přijali evangelium, ale pak židovské pojetí víry. Mají se jako Pavel od těchto teorií odvrátit ke Kristu. Zvláštní je, že toto říká pohanům. Neodvolává se na svůj židovský původ, obřezanost, nebo znalost Písem. Před Kristem stojí on stejně jako Galatští ve stejné pozici (Gal 3,28).

Pak připomíná Galatským to, jak se poprvé potkali, a hned na začátku zdůrazňuje: *Ničím jste mi neublížili*. Tato věta slouží jako úvod k popisu Pavlovy první návštěvy v Galacii (Gal 4,13-15). Tato návštěva je zaznamenána ve Sk 13-14, kde Pavel navštívil tamní města jako Antiochii, Ikonii, Lystru, nebo Derbe (Sk 13,14.51; 14,5-6). Kázání evangelia tehdy bylo velmi úspěšné (Sk 14,27).

Chce tím vyjádřit svůj osobní vztah k těmto křesťanům. Nejsou a nikdy nebyli přece mezi nimi roztržky, již od první návštěvy byl mezi nimi velmi přátelský a vřelý vztah (Gal 4,13-15). Myslí to s nimi dobře, a pokud jim přeci jen něco musí vytknout (Gal 4,16), pak mu jde nejen o vyšší princip (odpovědnost před Bohem), ale také o vyjádření přátelství, ve kterém si lidé řeknou upřímně, jak se věci mají. Zároveň tím vyjadřuje lítost nad tím, kam až se Galatští ve své nevíře dostali (Gal 3,19-20).

Apoštol připomíná „staré dobré časy“, kdy se poprvé setkal s Galatskými: *Víte, že jsem vám poprvé v slabosti těla hlásal evangelium*. Tehdy bylo předloženo pravé evangelium a pokání z hříchů. Tak to bylo již od počátku a toho se měli držet, ať se v budoucnu stane cokoli (Gal 1,8!; 4,15!)

Muselo se jednat o pěkné a jisté přátelské setkání, ačkoliv Pavel přiznává, že evangelium hlásal v *slabosti těla*. O co se jedná? Apoštol již na jiném místě naznačuje svůj handicap: *A abych se mimořádností zjevení nepovyšoval, byl mi dán do těla trn, Satanův anděl, aby mě políčkoval a já se nepovyšoval*.^{2. Kor 12,7} Ačkoliv to není nikde v Bibli jasně vyjádřeno, jakou konkrétní slabost těla Pavel pociťoval, z několika veršů se zdá, že apoštol trpěl nějakou oční vadou (Gal 4,15! 6,11!; Sk 9,3-8), jiní vykladači zase vidí ve slabosti těla „pouhé“ pronásledování jako takové (2. Kor 12,7-10).

Právě tento špatný tělesný stav působil Pavlovi problémy při hlásání evangelia: *Někdo totiž říká: „Jeho dopisy jsou závažné a mocné, ale osobní přítomnost slabá a řeč ubohá.“*^{2. Kor 10,10}, přesto se i přes toto postižení apoštol naučil najít i na této věci ve svém životě pozitivní stránku: *A abych se mimořádností zjevení nepovyšoval, byl mi dán do těla trn, Satanův anděl, aby mě políčkoval a já se nepovyšoval*.^{2. Kor 12,7}

Obecně se ale ve starověku na hendikepovat lidi dívali skrz prsty, a tak bylo pro ně jistě pokušením povrchně odsoudit Pavla už jenom kvůli jeho vzhledu. Nedali však na předsudky, a když vyslechli slova evangelia, přijali je i z úst nebohého člověka. Tehdy to tedy pro ně bylo *zkouškou*^{Gal 4,14} Podle řeckého textu můžeme slovo přeložené jako *zkouškou* chápat nejenom jako „zkoušku“ (= test, Galatští tedy prošli testem empatie), ale také jako pokušení (nepřijmout od takového nebohého člověka evangelium).

Galatští obstáli a naopak Pavla přijali i přes jeho postižení *jako posla Božího, jako Krista Ježíše*. Při hlásání evangelia pro ně Pavel zkrátka představoval Boha. Byl zástupcem (vyslancem) Božím, ke kterému vzhlíželi a kterého poslouchali. Proto se na ně vztahovalo zaslíbení od Ježíše Krista, který upozorňoval na důležitost zvěstovatelů evangelia a těsné spojení mezi Jím a Jeho kazateli: *Kdo přijímá vás, přijímá mne; a kdo přijímá mne, přijímá toho, který mne poslal*.^{Mt 10,40} Podobně i dnes lidé, kteří uslyší o Kristu a uvěří v Něj prostřednictvím nějakého člověka, mají „tendenci“ tohoto člověka vnímat jako svůj vzor a velmi si váží jeho úsudku.

Ale situace se nyní radikálně změnila. Pavel se svých přátel ptá: *Kde je tedy to vaše blahoslavenství? Neboť vám vydávám svědectví, že kdyby to bylo možné, byli byste si vyloupili oči a dali je mně.* Při prvním setkání a kázání evangelia na něj svolávali blahoslavenství a chválili kvůli němu Boha (srov Gal 1,23-24). Tehdy by se pro něj rozkrájeli (snad narážka na špatný zrak, viz studium předchozího verše), ale jak je tomu nyní? Jak se změnil jejich pohled na svět a jejich láska a přístup k Pavlovi, když přijali od falešných učitelů falešné evangelium?

Pravda, jaká je v Ježíši, vykoná mnoho pro toho, kdo ji přijímá a nejen pro něho, nýbrž pro všechny, kteří přicházejí do sféry jejího vlivu. Opravdu obrácená duše je osvícena shůry a Kristus se v té duši „stane pramenem vody tryskající k věčnému životu“ Jan 4,14 Jeho slova, jeho pohnutky, jeho činy, mohou být falešně vykládány a překrouceny. On však na to nemyslí, neboť mu jde o vyšší zájmy. Nepřemýšlí o nynějším pohodlí, není ctižádostivý, netouží po okázalosti a lidské chvále. Jeho naděje je v nebi a žije s pohledem přímo upřeným na Ježíše. Koná spravedlivě, protože jedině ti, kteří konají spravedlivě budou mít vstup do Božího království. Je laskavý a pokorný, pamatuje na štěstí jiných. Nikdy neříká „Cožpak jsem strážcem svého bratra?“ Gn 4,9 nýbrž miluje svého bližního jako sama sebe. Nejedná ukvapeně a panovačně jako je tomu u nevěřících, nýbrž zrcadlí světlo mezi lidmi. Je pravým a statečným vojínem Kristova kříže, rozdávajícím chléb života. Získá-li vliv, předsudky vůči němu mizí, jeho zbožnost je uznávána a jeho biblické zásady jsou respektovány.“ 5T 569

Pak pokládá druhou otázku: *Takže jsem se stal vaším nepřítelem, když vám říkám pravdu?* V podstatě naráží na staré Biblické přísloví (či společenskou zákonitost): *Nekárej posměvače, jinak tě bude nenávidět. Kárej moudrého a bude tě milovat.* Př 9,8 Lidé mají tu tendenci hned považovat za nepřítele někoho, kdo mu něco vyčítá nebo říká nepřijemnou pravdu. A to, co tento kritik říká, člověk má tendenci zavrhnout už jen z principu sobectví, byť by to byla sebevětší pravda.

Tak uvažovali a uvažují mužové, kteří by měli stát jako věrní strážci zákona Božího, a proto opatrnost nastupuje na místo věrnosti a hřích se nechává bez pokárání. Kdy opět zazní v církvi hlas, který bude věrně kárat? „Ty jsi ten muž!“ 2. Sam 12,7 Slova tak neomylně jasná, jež řekl Nátan Davidovi, jsou dnes jen zřídka slyšet z kazatelen, jen zřídka jsou vidět ve veřejném tisku. Kdyby se nevyskytovala tak vzácně, mohli bychom vidět více z moci Boží projevené mezi lidmi. Poslové Páně nemohou naříkat, že jejich úsilí nepřináší ovoce, pokud nepotlačí svou touhu líbit se lidem a uspokojovat je, protože ta touha je vede k tomu, že zkreslují pravdu. Takoví kazatelé, kteří jen potěšují lidi, kteří volají Pokoj, pokoj, kdy Bůh nemluví o pokoji, by měli pokořit svá srdce před Bohem, žádat o odpuštění za svou neupřímnost a nedostatek mravní odvahy. Uhlazují poselství, jež jim bylo svěřeno, ne z lásky ke svým bližním, ale protože jsou povolní a pohodlní. Pravá láska usiluje především o čest Boží a spásu duší. Ti, kdož cítí takovou lásku, se nevyhýbají pravdě, aby se uchránili nepřijemným následkům přímé řeči. Jsou-li duše lidí v nebezpečí, nemyslí služebníci Boží na sebe, nýbrž říkají to, co jim bylo dáno mluvit, a odmítají omlouvat nebo promíjet zlo. PK 140-142

Kontext ukazuje, že Pavla nevede k výtce nenávisť, ale právě naopak láska a starost o Galatské křesťany. Mezi řádky jakoby vyzýval, aby jeho přísné napomínání nebrali jako nenávistnou kritiku. Takoví přece nejsou, přece si dají říct!

Pravda v Bibli odkazuje jak na něco, co je v souladu se skutečností (Dt 15,13), tak také Boží slovo jako takové (Ž 119,86); tyto dva významy se samozřejmě prolínají, a to jak se zdá, i v námi studovaném verši.

Slovo *horlí* se dá z řečtiny přeložit také jako *žárlit* S(k 7,9; 2. Kor 11,2), jindy *usilovat* (1. Kor 13,4: láska je horlivá, ale ne žárlivá). Většinou se toto slovo objevuje v Bibli v dobrém slova smyslu (tedy jako usilovat, ne žárlit).

Pavlovi nepřátelé na Galatské tedy mohou žárlit kvůli jejich přízni vůči Pavlovi a jeho evangeliu, nebo to můžeme také chápat tak, že usilují o to, naklonit jejich srdce směrem pryč od pravého evangelia. Každopádně to v konečném důsledku nepovede k ničemu dobrému:

ale ne k dobrému; chtějí vás¹ odloučit, abyste horlili pro ně. 1 – V některých rukopisech není slovo vás, ale nás. Možná si mysleli, že jde o ze svého pohledu dobrou věc a tak pro ni horlili, což by samo o sobě nebylo špatné (Gal 4,18!), ale praktický dopad je takový, že došlo k odloučení od apoštola Pavla a rozbití jejich vztahu k milovanému apoštolovi. Možná ale chtěli záměrně zmenšit nebo úplně vymazat Pavlův dobrý vliv na Galatské a vytvořit z nich sektu. Odloučit od apoštola a pravého evangelia by možná vedlo dokonce i k odloučení od ostatních církví, které nepřijali falešné evangelium.

Horlení samo o sobě jistě není špatné (Gal 4,18). Pavel dobře ví, o čem nyní píše. Sám o sobě dokonce napsal, že patřil k nejpřísnějšímu směru Farizeů (Fil 3,3-7), kteří byli význační svou horlivostí pro zákon. Samotná horlivost je pro každého křesťana jistě dobrá, naopak není dobré jen tak stagnovat na místě a nikdy o nich opravdově neusilovat a neprosazovat.

Galatští začali horlit pro Boha z mocí Božího Ducha, ale pak na Boha začali zapomínat a horlili ze svých sil (viz Gal 3,3). Jistě dosahovali (stejně jako Pavle před obrácením) určitých úspěchů, *ovšem úspěch není sám o sobě 100% měřítkem Božího schválení*. Otázka zní, zda člověk horlí pro správnou věc, tedy pro šíření evangelia. Také Pavlovi odpůrci horlili pro Galatské a zjevně dosáhli určitých úspěchů, ovšem to samo o sobě není znamením toho, že by jejich učení Bůh schvaloval.

Pavel očividně dokázal svým horlením a nadšením pro druhé strhnout i druhé: *je dobré horlit v dobrém vždycky, a ne jenom tehdy, když jsem u vás přítomen*. Horlivost Galatských vůči Pavlovi polevila, když od nich odešel, ale to není dobře. Jejich přátelství má nadále přetrvávat a nemají si ho přestat vážit jenom proto, že tam osobně není přítomen a již na ně nemá takový vliv, jako jeho odpůrci.

Samozřejmě horlivost na každého člověka (i křesťana) přirozeně působí pozitivním dojmem, stejně jako vliv člověka je silnější, pokud je přítomen. Pavel ale chce, aby se Galatští na tyto události dívali z trochu většího nadhledu a zapřemýšleli nad svou laxností, která vznikla patrně nejen v důsledku apoštolovy nepřítomnosti, ale i odklonu od pravdy.

4,19-20

Pavel poněkud netradičně věrné křesťany, ke kterým má přátelský vztah, oslovuje jako *děti* (toto oslovení měl ve zvyku spíš apoštol Jan (1. J 2,1; 2,12)).

Na začátku je oslovil jako své *bratry* (Gal 4,12), nyní se odvolává na svůj „otcovský“ vztah. Pavel je v duchovním smyslu jejich „otec“, protože jim zvěstoval evangelium a oni uvěřili skrze něj a došlo u nich ke znovuzrození: *Neboť i kdybyste měli deset tisíc vychovatelů v Kristu, otců mnoho nemáte, neboť v Kristu Ježíši já jsem vás zplodil skrze evangelium.* ^{1. Kor 4,15} A i když dítě opustí jednu otcovský dům, neznamená to samozřejmě, že by jeho otce už nebyl otcem, ale naopak má mu prokazovat úctu a poslušnost i poté, co opustí společnou domácnost.

Kristus Svou duševní bolest Pavel přirovnává k bolesti rodičky (Gal 4,19). Stejně jako při zvěstování evangelia, kdy si musel jistě projít mnohými těžkostmi a musel bojovat o víru Galatských, tak nyní znova (opět) prožívá podobné trápení. Snad bude tato bolest překonána (stejně jako i bolest rodičky pomine) a zbude jen štěstí. Snad znovu přijmou Krista... Protože výsledkem přijetí Kristovy milosti je nejen odpuštění, ale i zformování Kristova charakteru v člověku. *Pouhé odpuštění hříchu není jediný výsledek Ježíšovy smrti. On přinesl nekonečnou oběť nejen proto, aby byl odstraněn hřích, ale aby lidská přirozenost byla obnovena, aby nabyla své původní krásy, povstala ze svých trosek a byla uzpůsobena pro Boží přítomnost...* ^{Dopis 53, 1887}

Každé „nebudeš“ v přírodním nebo v mravním zákoně obsahuje určité zaslíbení. Jestliže uposlechneme, bude požehnání provázet naše kroky; a pokud neuposlechneme, přinese nám to nebezpečí a neštěstí. Boží zákony mají Boží lid přivést blíže k Bohu. On ho chce zachránit od zlého a vést ho, když se ochotně dá k dobru, ale bez násilí. ^{5T 345}

Pavlovým jediným cílem je, aby byl v Galatských zformován Kristus (Gal 2,15; Ř 13,15). Ostatně, je to jakýsi dlouhodobý proces (Ef 4,13), kdy se křesťan formuje podle Kristova charakteru stejně tak, jako malé dítě fyzicky i psychicky roste, aby se připravilo na dospělost (Gal 4,1-7). Galatští se v tomto procesu dost nelogicky vrátili zpět až do „matčina lůna“ a proto je potřeba, aby prožili jakési „druhé znovuzrození.“ Možná dokonce „třetí znovuzrození,“ protože k jednomu již došlo, když přijali evangelium.

Apoštol je z toho doslova zoufalý: *chtěl bych teď být u vás a změnit svůj hlas, neboť si s vámi nevím rady*. Snad kdyby byl Pavel u nich přítomen, mohl by je posunout správným směrem, ale nyní má to těžké. Nechtěl by je kárat a poukázat na jejich pošetilost a odcizení od něj i pravého evangelia. Touží po tom, aby s nimi mohl jednat s láskou, ale už neví, co má s nimi dělat, začíná mít pochybnosti dokonce i o jejich přátelském vztahu, natož o jejich vztahu k pravému evangeliu...

C) OSPRAVEDLNĚNÍ Z VÍRY JAKO ALEGORIE SÁRY A HAGAR (GAL 4,21-31)

²¹Řekněte mi vy, (pod zákonem) fráze chtějící být, (ten) zákon ne-slyšíte⁽³⁵⁾? ²²Je psáno vskutku, že Abraham dva potomky měl: prvního z (té) otrokyně a prvního⁽³⁶⁾ z (té) svobodné. ²³Ale ten vskutku z (té) otrokyně podle masa se narodil, ten však z (té) svobodné prostřednictvím (toho) zaslíbení. ²⁴To jsou věci, které jsou alegorizovány⁽³⁷⁾: Tyto ženy vskutku jsou dvě smlouvy: první (zajisté) od hory Sinaj - do otroctví rodí, která jest Hagar. ²⁵Ta však Hagar Sinaj hora je v (té) Arábii; odpovídá však tomu současnému Jeruzalému, je v otroctví však spolu s (těmi) dětmi svými. ²⁶Ten však horní⁽³⁸⁾ Jeruzalém svobodný jest, který je matkou naši. ²⁷Je napsáno vskutku: „Raduj se neplodná, ta ne-plodící, propukni a vykřikni ty, nemající porodní bolesti, protože opravdu mnoho je (těch) dětí (té) osamělé, více než té mající muže.“ ²⁸Vy však, bratři, podle Izáka zaslíbení děti jste. ²⁹Ale přesně tak, jako ten podle masa zplozený pronásledoval⁽³⁹⁾ toho podle Ducha zplozeného, tímto způsobem je tomu i nyní. ³⁰Ale co říká to Písmo? „Vyžeň (tu) služku i (toho) syna jejího, ne vskutku absolutně nebude dědit syn té služky spolu s (tím) synem té svobodné.“ ³¹Na základě toho, bratři, ne-jme služky děti, ale té svobodné.

- (35) řecké slovo slyšet, resp. rozumím díky tomu, že poslouchám (v tomto případě: co je napsáno v zákoně)
(36) řecké přídavné jméno (prvního), možná ve smyslu jeden (jako číslovka), nebo myšlen jako prvorozený (prvorozený ze Sáry, a prvorozený z Hagar)
(37) Od slova ἄλλος (jiný (stejněho druhu)) a ἀγορεύω (mluvit ve shromáždění) - dosl. veřejně mluvit-jinak (v alegorii, podobenství).
(38) var. nebeský (nahore)
(39) Pronásledovat jako lovec kořist, stejné slovo jako v Gal 1,13.23

Pavel plynule přechází znovu do výkladu SZ Písem, tentokrát chce ukázat rozdíl mezi otroctvím zákona a svobodou v Kristu prostřednictvím alegorie, ve které vystupují známé postavy Izraelských dějin: Sára a Hagar. Po vzoru hebrejských pisatelů používá k vysvětlení určité tematiky kontrastů (tento zvyk můžeme vidět zvláště v knize Přísloví, ale i jinde (např. Fil 2,3; Gal 5,19-23 atd.).

Touto alegorií vysvětluje v podstatě to, co na začátku kapitoly (Gal 4,1-9), když vymezoval synovství a otroctví. Příběh o tom, jak se Abraham odvrátil i přes jasné Boží zaslíbení od své zákonné manželky Sáry k otrokyni Hagar je krásnou ilustrací myšlenek, které Pavel právě vyjádřil (Gal 4,11-20).

Po čem Galatští zatouží? Po svobodě, nebo po otroctví? Půjdou „cestou Hagar,“ nebo „cestou Sáry“?

4,21

Na začátku Pavel položí otázkou, která patrně není míněna jako výčitka, ale spíš jako výzva k zamyšlení (srov. Iz 1,18; Lk 7,42): *Řekněte mi vy, kteří chcete být pod Zákonem: Což neslyšíte Zákon?*

Fráze *pod zákonem* (ὑπὸ νόμου) znamená pod prokletím zákona (viz komentář ke Gal 4,3-7). Může se také jednat o sarkastickou poznámku, už jenom z toho důvodu, že Pavel na ty „pod zákonem“ reaguje zákonem samotným a ukazuje jim, jak i zákon říká, že jsou pošetilí.

Ať už je to myšleno jakkoliv, takovým lidem je potřeba vysvětlit, jak to s tím zákonem je: a jak jinak, než tím, co říká samotný zákon: *Což neslyšíte Zákon?* Podobně i Ježíš při rozhovorech s učenci Zákona používal tuto jednoduchou frázi (Mt 12,3,5; 19,4; 21,16. 42).

Apoštol ale nepoužívá slova desatera, ale příběhy z knihy Genesis, jež jsou součástí tzv. Tóry (pět knih Mojžíšových), někdy také nazývané slovem „zákon“ (Gal 3,10-13; také Mt 7,12; Mt 22,40; Lk 16,16 atd.). Co tedy zákon sám o sobě říká?

SLOVNÍK: Zákon

Řecké slovo νόμος (nomos) má v Bibli mnoho významů:

1. Pět knih Mojžíšových – židé rozlišovali SZ na Zákon (5 knih Mojžíšových, νόμος), Proroci, a Spisy. Někdy je v Bibli slovo νόμος použito pro označení Mojžíšových knih (Mt 7,12; Mt 22,40; Lk 16,16; 1. Kor 9,9)
2. Označení určitého „paragrafu“ (či příkázání) v zákoně (Žid 7,12.16)
3. Někdy to může znamenat určitý princip, zákonitost, zásadu (Gal 6,2)
4. Někdy je myšlen patrně SZ se všemi principy a nařízeními (1. Kor 14,21 (citace Iz 28,11; Jan 10,34 (citace Ž 82,6)
5. Někdy je skutečně myšleno desatero (Jk 2,10-12; Ř 2,21-23; 7,7-8)

Neboť je napsáno, že Abraham měl dva syny, jednoho z otrokyně a druhého ze svobodné. Pavel zde naráží na Gn 16,15. Abraham měl samozřejmě prostřednictvím konkubíny Ketúry více synů (Gn 25,1-3), ale za právoplatné dědice mohli být považováni pouze synové manželky. Ze Sáry sicemělo být povoláno zaslíbené Sémě (Gal 3,16; Gn 21,12-13), ale pokud manželka nemohla mít děti, vzala svou otrokyni a dala ji manželovi, čímž se podle tehdejších zvyků otrokyně „povýšila“ na druhou manželku. Tak to učinila i Sára s otrokyní Hagar, kterou Abraham patrně získal za svého krátkého pobytu v Egyptě (Gn 12,10-20), do kterého sestoupil, protože *nedůvěřoval Boží péči*. Ale Sára byla v Božích očích stále jeho zákonná manželka a Hagar „pouze“ otrokyně (Gn 21,9-14).

Z těchto událostí nakonec vzešli dva synové: ten první *z otrokyně se však narodil podle těla*. Patrně se jedná o odkaz na Gal 3,3, na obou místech pak slovo *tělo* chápeme jako lidskou snahu, či hříšnou přirozenost (Gal 5,17.19; Mt 16,17; J 8,15-16; atd.). Izmael se skutečně narodil z lidské snahy bez Božího zásahu a to z nedostatku Abrahamovy víry v zaslíbení o Potomku ze Sáry. Narodil se přirozeně, jako se běžně rodí lidé na zemi. V kontrastu s tímto narozením stojí narození Izáka: *ten ze svobodné skrze zaslíbení*. Izák se zkrátka narodil prostřednictvím Božího zázraku (Gn 18,10; 21,1-2; žid 11,11-12; Ř 4,19-21), Sára přece byla neplodná a nemohla otěhotnět! Proto její dítě bylo dítětem zaslíbení. A opět se zde setkáváme s jakýmsi zaslíbením, jehož prostřednictvím nakonec přijde Spasitel.

Pavel o tomto příběhu napsal, že je možný chápat *alegoricky*, tím ale nepopírá historický rozměr. Ostatně i Kristus používal často historické příběhy ze SZ, aby ilustroval určitou myšlenku (např. Zj 2,14. 20).

Nehledejme v příběhu Sáry a Hagar nějaký skrytý mystický význam. Pavel nepoužívá tento příběh jako pevný argument Písma (to udělal již dříve, viz Gal 3,6-29), ale spíš tento příběh použil pro ilustrování určitých myšlenek.

Takže, co tímto příběhem chce apoštol ilustrovat? *Tyto ženy jsou dvě smlouvy*, Ty dvě ženy samozřejmě nejsou existenčně dvě smlouvy, ale *symbolizují* dvě smlouvy. Což sice není vyjádřeno, ale z textu to vyplývá a navíc v Bibli se nepoužívá slovo „symoblizuje,“ místo toho pisatelé používají tvar slovesa být (tedy JE (JSOU), podobně i např. 1. Kor 12,27; Mt 26,26...).

Tedy ta první žena je *z hory Sinaj, která rodí děti do otroctví, a to je Hagar*. Podle tehdejších zákonů otrok rodil otroky. Syny a dcery otroků čekal už od narození těžký a namáhavý život a tak podobně i člověka v otroctví zákona čeká nemilý život, který se prakticky nedá unést (srov. Sk 15,10). A pokud se tohoto otroctví nezbaví, i jeho děti, které vzhlíží k rodičům, mohou „zdědit“ tento druh otroctví.

Lidé pod zákonem jsou tedy v postavení otroka, ne syna, tedy na nižší společenské úrovni a bez práv dědit (Gal 4,1.6-7)

Pavel tuto smlouvu/cestu Hagar dál rozvíjí: *Hagar je hora Sinaj v Arábii. Ta odpovídá nynějšímu Jeruzalému*, (pozn. hora Sinaj spadala pod římskou provincii Arabia Petraea, takže oblast Arábie je třeba vnímat tak, jak ji vnímali Pavlovi posluchači). Lidům v otroctví zákona Pavel připomíná horu Sínaj, kterou měli samozřejmě spojenou s vydáním zákona, se strachem, zemětřesením, velkou hrůzou a jinými projevy Boží moci.

Samozřejmě tím dělá Pavel narážku i na Jeruzalém. Hagar se totiž v podstatě vydala stejným směrem (viz řecký text), jako nynější židé v Jeruzalémě. V Jeruzalémě samozřejmě žili také křesťané (Sk 15), ale v tomto případě používá Pavel toto město jako „hlavní město“ židovství. Židé obecně odmítli Krista a jejich náboženství bylo stále plné prázdných formálních obřadů a stále obětovali obětní zvířata, která jim ale nemohla přinést spasení. Proto jsou židé stále v otroctví zákona, a jejich děti (obyvatelé) se stávají hned po narození také otroky: *neboť ten je v otroctví se svými dětmi*. To je docela silné kafe pro hrdý židovský národ (J 8,33-34), ale taková je realita.

Tak to tedy „funguje“ tady na zemi, v pozemském Jeruzalému, který odmítl Krista. *Ale horní Jeruzalém je svobodný* Řecké slovo pro *horní* zde použito znamená dosl. *nad* (ἄνω; anó), mluvíme tedy o Jeruzalému na nebeských výšinách (J 8,23), ke kterému by se měla upínat naše pozornost (Kol 3,1-2). Jednou toto město sestoupí na zem (Zj 21,2), a bude tento Jeruzalém „uskutečněn“ zde na zemi, ale momentálně na zemi stál pouze Jeruzalém plný židů, co odmítli Krista se svými náboženstvím obřadů.

A tam - v nebeském Jeruzalému - nepanuje nadvláda hříchu (či Římanů, nebo obecně tohoto světa), ale je tam svoboda, která je nabízena všem lidem (2. Kor 3,17). Tato svoboda neznámá samozřejmě že si budu dělat, co chci, a tedy i hřešit (Gal 4,31-4,1), ale svobodu od hříchu a moci zákona.

A tento nebeský Jeruzalém je symbolicky *naší matkou*. A (budoucí) obyvatelé tohoto města nejsou narozeni do otroctví, ale svou matkou (církví) prostřednictvím Ducha do svobody. My nepatříme na zem, ale patříme do nebeského společenství, „tam nahoru.“

Pavel dělá malou odbočku z příběhu a cituje Iz 54,1: *Neboť je napsáno: „Raduj se neplodná, která nerodíš, propukni v jasot a vykřikni ty, která nemáš porodní bolesti, protože mnoho je dětí té osamělé, více než té, která má muže.“* Událost neplodné Sáry, která porodila Izáka, ze kterého vzešlo opravdu mnoho potomků, je přirovnáno k přijetí pohanů do církve skrze Potomka (Krista). Kdo by to byl čekal, že i pohané (tedy i Galatští) patří k Božím lidu, což je opět myšlenka z 54. kapitoly Izaiáše: *Protože se rozhojníš napravo i nalevo a tvé potomstvo zdědí národy a osídlí zpusťovaná města.* ^{Iz 54,3}

A tento Boží záměr s pohany byl uskutečněn skrze manžela: Sára mohla porodit díky Abrahamovi, zatímco církve (žena) mohla „porodit“ pohanské národy skrze (manžela) Hospodina (Iz 54,5-6; Iz 62,4-5). Proto se mají pohané (Galatští) radovat z této skutečnosti, a přijmout ji jako fakt.

A najednou vidíme, že potomků Hagary (Jeruzalémských židů) je méně, než potomků původně neplodné Sáry. Události ve Skutcích a ostatně i pohled do historie vypovídají více než jasně: ke Kristu se postupně začalo a stále hlásí o mnoho více lidí, než k židovství.

A my nepatříme k potomkům Hagary, kterých je málo, ale k potomkům Sáry: *Vy však, bratři, jste jako Izák dětmi zaslíbení.* Izák a jeho potomci se narodili skrze zaslíbení od Boha, proto jsme i my děti víry (v zaslíbení o spasení, Božím království atd.).

4,29-30

Analogie židovského národa (Hagar) a křesťanů (Sára) je dále rozvinuta do Pavlovy doby a situace Galatských. V Abrahamově době - nedlouho po Izákově narození (ustanovení církve) - začal Izmael pronásledovat Izáka, dítě zaslíbení (Gn 21,9-10).

V Gn 21,9 je dokonce napsáno, že se Izmael posmíval Izákovi. I v době Pavla se židé posmívali křesťanům, jejich nauce pravého evangelia a vesměs jim pohrdali. Pronásledování ze strany židů (hlavně zastánců obrízky a tradičního judaismu) bylo již od počátku církve (Sk 3-4). Později samozřejmě pronásledování čím dál častěji přicházelo od pohanů (Římských úřadů), ale v Pavlově době křesťané byli pronásledováni hlavně židy.

Co toto podobenství konkrétně znamená pro Galatské? Inu, jak říká Písmo: *„Vyžeň otrokyni i jejího syna, neboť syn otrokyně nebude dědicem spolu se synem svobodné.“* I když Abraham Izmaele velmi miloval, musel ho na Boží výzvu vyhnat ze svého domu, aby nebyl dědicem. Bůh ho k tomuto těžkému kroku povzbudil: *Abraham byl z toho velmi skleslý: byla to záležitost jeho syna. Bůh však Abrahamovi řekl: Nebuď skleslý kvůli chlapci a své otrokyni. Poslechni Sáru ve všem, co ti říká, protože v Izákovi bude povoláno tvé símě.* ^{Gn 21,11-12} Hospodinovo nařízení znělo jasně: vyhnat Izmaele z otcovského domu. I Galatští měli odmítnout falešné učitele, kteří jim hlásali překroucené evangelium, které nevychází ze svobody v Kristu. Jistě si k nim vybuodovali již nějaké přátelství, ale bylo potřeba jejich nauky razantně odmítnout, protože Izmael (a nynější židé) se nestali dědici nebes. Nebeské království nebude „rozděleno“ jak lidem, co spoléhají na skutky, tak i lidem, co na víru, ale dáno jen a pouze lidem víry. Proto se musí Galatští rozhodnout, zda odmítnou Pavla (Izáka), nebo Pavlovy odpůrce (Izmaele).

Oba synové ale měli stejného praotce Abrahama. Není potřeba demonizovat židovský národ a jejich zbožnost, která byla v mnoha ohledech špatně postavena, ale je potřeba poukázat jasně a zřetelně na pravé evangelium, které židé a Pavlovy odpůrce odmítli, a které je jako jediné cestou ke spasení.

4,31

Co z toho vyplývá? Jaký je závěr? Znovu své posluchače Pavel označuje jako bratry (Gal 4,12. 28). V určitém slova smyslu je Pavel „otcem“ Galatských (Gal 4,19), ale v této otázce – otázce spasení – stojí všichni na stejné úrovni jako bratři, kteří vzhlíží k Otci. A tak jak on, tak i jeho bratři v Galacii - nejsou před Otcem *děti otrokyně, nýbrž té svobodné.* Nejsme v postavení jako děti otroků, ale jako děti svobodných lidí (Gal 4,1-7).

To ale neznámá, že si mohu skrze tuto svobodu dělat, co mě jen napadne. A právě tím se bude Pavel zabývat od páté kapitoly Galatským až do konce dopisu...

3. SVOBODA A JEJÍ DŮSLEDKY (GAL 5,1-6,9)

A) SVOBODA Z OBŘÍZKY (GAL 5,1-6)

Pavel se v další části dopisu zabývá tím, co to znamená být svobodný v Bohu. Jedná se o svobodu od života ze zákona a tedy i ze strachu, že stále nejsem „dost dobrý“ pro spasení (Gal 5,1-12). Svobodu od hříchu, a svobody ke konání dobra (Gal 5,13-21), kdy člověk není veden svou hříšnou sobeckou přirozeností, ale Duchem Božím (Gal 5,22-26). Svoboda, která naopak vede ke zbožnému životu víry v církvi, a která se projevuje v mezilidských vztazích (Gal 6,1-9). Zkrátka a dobře Pavel píše, že Galatští byli *osvobozeni od hříchu a stali jste se otroky spravedlnosti*. ^{Ř 6,18}

¹K té svobodě nás Kristus propustil, stůjte pevně⁽¹⁾ proto tedy, a ne-znovu jho⁽²⁾ otroctví nenechte se svázat.²Podívejte, já, Pavel, říkám vám, že pokud se dáte obřezat, Kristus vám nic neprospěje.³Dosvědčuji však znovu každému člověku obřezanému, že dlužníkem⁽³⁾ je veškerého⁽⁴⁾ toho zákona k vykonání⁽⁵⁾.⁴Oddělili⁽⁶⁾ jste se od Krista všichni, kdo v zákoně jste ospravedlněni; z (té) milosti vypadli⁽⁷⁾ jste.⁵My vskutku Duchem z víry naději spravedlnosti dychtivě očekáváme.⁶Ve vskutku Kristu Ježíši ne obřízka nějakou má moc⁽⁸⁾, ne neobřezaný, ale víra prostřednictvím lásky - tak to funguje⁽⁹⁾.

(1) Předpřítomný čas od ἵστημι (zaujmout postoj).

(2) Jho, tedy dřevěná tyč umístěná pod krkem dvojice zvířat, aby mohly dohromady táhnout.

(3) Označuje někoho, kdo je povinen splatit dluh (Ř 15,27), obvykle odkazuje na člověka, který si svými hříchy dělá „dluh“ u Boha (Mt 6,12; 18,24; Lk 13,4; Gal 5,3), který byl splacen na kříži.

(4) Ve smyslu: shromážděny všechny části (součásti), které jsou přítomny a vytváří tak jeden celek. Máme tady kompletní seznam hříchů, které tvoří jeden celek - dluh, a my jsme dlužníci vůči Bohu

(5) Nejedná se o slovo, které by ukazovalo na klasické zachovávání (dodržování) zákona, ale dosl. vykonat, udělat, dělat - zákon. Nikdo z nás zkrátka „neudělal zákon“ na 100%, jsme tedy dlužníky a musíme hledat ospravedlnění jinde (Gal 3,10-12)

(6) var. Učinit neúčinným, zrušit. Stejně slovo pro zrušení zaslíbení/smlouvy (Gal 3,17) a pohoršení kříže (Gal 5,11).

(7) V námořnictví: vypadnout ze správného směru plavby.

(8) Síla, moc - k překonávání odporu (překážek)

(9) Pracovat - postupovat z jednoho bodu do druhého, v tomto případě postupovat (dopracovat se) z víry směrem k lásce

5,1

*K té svobodě nás Kristus osvobodil. Stůjte TEDY pevně... Uvědomění si výše uvedených skutečností, tedy přijetí pravé evangelijní zvěsti o vykoupení z hříchu, nás vede ke svobodě od hříchu. Jak to již vyjádřil Kristus: *Poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí. ... Jestliže vás tedy Syn vysvobodí, budete vskutku svobodní.**

Jan 8,32.36

V zákoně nebyla žádná moc, která by hříšníka omilostnila. Ježíš sám by mohl zaplatit hříšníkům dluh. Ale fakt, že Ježíš hříšníkovi zadluženost splatil, mu nedává oprávnění, aby i nadále překračoval zákon Boží, ale naopak musí usilovat, aby žil v poslušnosti zákona. ^{ISM 229-230}

Svoboda v Kristu si ale neprotiřečí se zachováváním zákona, ba právě naopak. *Pravý křesťan nikdy nebude naříkat, že mu Kristovo jho zraňuje šíji. Službu Ježíši pokládá za opravdovou svobodu. Boží Zákon je pro něj rozkoší. Místo, aby se snažil snížit Boží přikázání a chtěl je přizpůsobit svým nedostatkům, neustále se snaží dosáhnout úroveň dokonalosti.* ^{5T 220}

5,2

Galatští to mají vzít za své a svůj život *postavit* na předchozích závěrech. To vše je povede k tomu, aby znovu *nespadli* pod jho otroctví hříchu. Řecké slovo pro podrobit (ἐνέχω), se dá přeložit také jako *zaplést se*... Zdá se, že se Galatští zapletli do pasti otroctví zákona. Proto jim Pavel slavnostně vyhlašuje: *Hle, já, Pavel, vám pravím*, a to, co teď řekne, je velice důležité a chce na to položit důraz. Odvolává se na svou autoritu a je si tím jist: *dáváte-li se obřezávat, Kristus vám nic neprospěje.*

Na jednu stranu Pavel nehlásal nutnost obřízky pro pohany (Sk 15), na druhou stranu zase v epistoletě Římanům čteme: *Co má tedy Žid navíc? Nebo jaký je užitek obřízky? Veliký v každém ohledu. Předně ten, že Židům byly svěřeny Boží výroky.* ^{Ř 3,1-2} Jak těmto dvou výroky porozumět?

Obřízka je velmi důležitá a být součástí židovského národa je bezesporu i pro Pavla velká čest. Ovšem v otázce ospravedlnění z víry, které na tomto místě v celém kontextu Pavel řeší (Gal 5,1-6!) - skutečně obřízka člověku vůbec neprospěje (viz komentář k Gal 3,28; 2,15-16). Obřízka zkrátka není protekcí pro spasení.

Stejně tak židovské obřady, svátky a zvyky mohou být velmi užitečné pro duchovní život, ovšem pouze v případě, že k nim má člověk správný přístup (motivaci). *Někteří totiž považovali obřízku za znamení toho, že jsou ospravedlněni skrze skutky* (Fil 3,3; viz komentář ke Gal 5,3). Na tento špatný předpoklad Pavel reagoval již v epistoletě Římanům (Ř 4,8-12). Pokud tedy na místo Krista dosadíme obřízku či vlastní úsilí (Fil 3,3), skutečně nám obřízka nic neprospěje.

5,3

Poprvé jim tyto věci vyložil při zvěstování evangelia, nyní jim to stále dokola opakuje a teď to řekne napřímo, jasně a zřetelně: ten, kdo se dává obřezat, je (podle řeckého textu): *dosl. dlužníkem je veškerého toho zákona.*

Pro křesťana existují dvě cesty: cesta věčného dlužníka, a cesta víry. Hříchy nejdou splatit skutky, obřízkou ani ničím jiným. Ostatně každý z nás má vůči Bohu nějaký ten dluh „hříchu“ a my se modlíme v modlitbě Páně o odpuštění tohoto dluhu (viz komentář ke Gal 3,19-20).

5,4-5

V řečtině čteme: *Zbavili¹ jste se Krista, vy, kteří v zákoně jste ospravedlněni²; vypadli jste z milosti.*

(1) Doslovný překlad, ve významu *vy, kteří hledáte ospravedlnění v Zákoně* ^{Gal 5,4 ČSP}

(2) καταργέω – zbavit se, učinit neúčinným, anulovat, zrušit, vyprázdnit

Pavel hovoří o lidech, kteří jsou ospravedlňováni (hledají ospravedlnění) V zákoně. Předložka „v“ (ἐν) před slovem zákon naznačuje, že se jedná o lidi, kteří znají a dodržují zákon, ne ty, kteří jsou pod mocí zákona (resp. POD zákonem; tento závěr viz komentář ke 4,3-7; slovník: POD ZÁKONEM). Takoví lidé se v podstatě se zbavil Krista a Jeho milosti.

Podle Bible je totiž všechno pod nadvládou hříchu: *Víme, že vše, co Zákon praví, praví těm, kdo jsou pod Zákonem, aby byla umlčena každá ústa a aby se před Bohem stal vinným celý svět, protože ze skutků Zákona nebude před ním ospravedlněn žádný člověk, neboť skrze Zákon je poznání hříchu.* ^{Ř 3,19-20} Nedokážeme si pomoci sami, a proto je potřeba pomoci „zvenčí“, z nebes, od Krista. Hledáme-li tedy ospravedlnění kdekoli jinde než u Kristu, vypadli jsme z milosti a zasloužíme si zatracení.

Proto je potřeba se podívat na zákon a Písmo jako takové z té pravé perspektivy, která Galatským chyběla. Na takovou perspektivu naráží i Kristus, když říká: *Zkoumáte Písma, protože se domníváte, že v nich máte věčný život, a právě ona svědčí o mně.* ^{Jan 5,39} To neznamená, že by Písmo přestalo platit, ale že je potřeba Písmo správně chápat.

A pokud správně chápeme důrazy Písma, a k čemu nás Boží slovo vede, potom my všichni, jako křesťané, *v Duchu na základě víry očekáváme¹ naději spravedlnosti.* Očekáváme, až přijde Kristus na tuto zem a uskuteční se naše spasení, které je možné nyní „vidět“ pouze vírou, naším duchovním zrakem.

(1) ἀπεκδέχομα Urgentně (dychtivě) očekávat

K tomu je samozřejmě potřebná pomoc Boží moci, Ducha svatého (Gal 3,3.5), který nás vede také k ovoci Ducha (praktickému projevu spasení v našem životě), o kterém se budeme bavit později (Gal 5,17-25).

5,6

Ve vztahu s Kristem (tedy v Kristu), v uvědomění si, jaké postavení má Kristus v našem duchovním i praktickém životě, zjistíme něco velmi důležitého: totiž že nic neznamená obřízka ani neobřízka! Opět si můžeme připomenout, že obřízka má svůj význam a něco znamená, ale ve vztahu ke spasení význam ztrácí (viz komentář ke Gal 5,2).

Ale v otázce spasení znamená něco pouze *víra působící skrze lásku.* Nosným prvkem našeho života se stává víra (důvěra) v Boha, která v nás působí lásku jak k Bohu samotnému, tak i lidem kolem nás (Mt 39,36-40; Ř 5,5)

Víra v Boha je hybnou silou lásky, a láska je naší motivací k činnosti a uctívání Boha. Jedná se tedy o otázku našeho srdce, ne pouhé formy či formalismu jako takového. Intelektuální znalosti jsou velmi důležité a dokonce nutným předpokladem k lásce (1. Pt 1,22), ale sami o sobě nestačí. Víra se zkrátka projevuje skutky milosrdenství a lásky (Jak 2,14-26).

B) JAK JSOU NA TOM SE SVOBODOU GALATŠTÍ? (GAL 5,7-11)

⁷Běželi⁽¹⁰⁾ jste dobře. Kdo vám zabránil⁽¹¹⁾ (té) pravdě, abyste v ní neměli žádnou důvěru? ⁸To přemlouvání není od toho povolávajícího vás. ⁹Trocha kvasu celé (to) těsto zkvasí. ¹⁰Jsem přesvědčen při vás v Pánu, že jistě nebudete jinak přemýšlet. Ten však zneklidňující vás, ponese rozsudek, kdokoliv jestli ať už to je. ¹¹Já však bratři, jestliže obrázku stále hlásám, proč stále jsem pronásledován? Pak tedy by pozbylo síly (to) pohoršení⁽¹²⁾ (toho) kříže. ¹²Ó, kéž by se i vykleštili⁽¹³⁾, zneklidňující⁽¹⁴⁾ vás.

(10) var. dělat pokrok (dělali dobrý pokrok ve víře)

(11) Z předpony ἐν(z, od) a κόπτω (řezat), dosl. odříznout někoho od něčeho potřebného, a tak zabránit (zablokovat). Někdo Galatské „odřízl“ od potřebné pravdy evangelia

(12) var. kámen úrazu, příčina selhání, pohoršení (dosl. to, co spustí uzavření pasti; obrazně spuštění příčiny, která vede k selhání (následku). Kříž se tedy stává kamenem úrazu, příčinou selhání těch, kdo kříž odmítnou.

(13) var. odřízli se (od vás) tj. neměli na vás vliv (Gal 5,7-8); slovo předpony ἀπό a κόπτω (odříznout, udeřit). Srovnej viz poznámka 11.

(14) Dosl. změna stávajícího stavu k pohybu nahoru a dolů, od kořene slova ἀνίστημι (z předpony ἀνά (nahoru, dolů, zpět) a ἵστημι (učinit postoj, postavit se).

5,7-8

Pavel přirovnal život křesťana k běhu nějakého závodníka. Podobnou metaforu můžeme číst v 1. Kor 9,24-26: *Každý, kdo závodí, je ve všem zdrženlivý; oni proto, aby dostali pomíjivý věnec, my však nepomíjivý.*

^{1. Kor 9,25} Slovo *závodí* je v řečtině ἀγωνίζομαι, což doslova znamená: bojovat, srdceryvně zápasit, usilovat až do agónie (do krajnosti). Také slovo pro zdrženlivý (ἐγκρατεύομαι) znamená dosl. sebezapíravý. Víra, kterou praktikovali dřív Galatští, byla horlivá víra projevující se ve skutcích i osobním sebezapřením, jedním z ovoce Ducha svatého (Gal 4,18). A apoštol je za tento přístup je apoštol chválí. Udělali všechno dobře a správně, ale přeci jen se stala nemilá věc: byli svedeni falešným učením.

Proto se jich apoštol ptá (možná sarkasticky, možná řečnickou otázkou): *Kdo vám překazil/zabránil poslouchat pravdu?*

(1) Doslovný překlad řeckého slova ἐγκόπτω

Galatští v podstatě neměli žádný pádný důvod zpomalit ve svém duchovním životě a přestat poslouchat pravdu. Jejich horlivost ochabla a tak nebylo těžké pro falešné učitele příliš těžké je svést na scestí. Mohli si za to ale v podstatě sami, protože takřikajíc usnuli na vavřínech.

Jakoby se apoštol ptal: zabránili vám v poslouchání pravdy falešní učitelé? Anebo si za to můžete vlastně sami...? Kdo a nebo co může za váš špatný duchovní stav?

Odpověď na tuto otázku Pavel stoprocentně nezná, ale je si jist tím, že *to přemlouvání není od toho, který vás povolává*. Ten, kdo Galatské povolává, není Pavel, ale Bůh (Gal 1,6!). Jejich změna názorů není od Boha, který by jim zjevil jiné pravdy, než přijali na začátku, ale pochází od lidí, kteří je přemlouvají.

5,9

Jednalo se patrně o běžné úsloví, které se tehdy používalo (1. Kor 5,6) k vyjádření myšlenky, že i malý vliv (či myšlenka, nebo něco nepatrného) se může nakonec rozrůst do velkých rozměrů a způsobit velké věci. Na co tedy Pavel naráží?

Kontext ukazuje, že přemlouvání učitelů mohlo být zpočátku jen nepatrné, ne útočné či nijak otevřeně zaměřené proti pravému evangeliu a Pavlovi. Ale kde se nachází nyní? Úplně mimo (Gal 1,7). Za nějakou dobu se pomalu a postupně vzdálili od pravého učení a nyní dokonce vypadli z Boží milosti a zbavili se Krista (Gal 5,4)! To jsou vážné přestupky proti Bohu.

Možná tím chtěl Pavel také vyjádřit, že „obřízkou to začíná“ – kde to může až skončit? Jen nevinně vypadající myšlenka obřízky či skutků jako prostředku ospravedlnění může způsobit v konečném důsledku obrovské škody a velkému odpadnutí od Boha a Jeho principů.

5,10

Přesto Pavel věřil, že všechno dobře dopadne. Když přemýšlí s Pánem (počítá s Božím působením), pak věří jejich zbožnosti, upřímnosti, vzdělanosti a opravdové lásce k Bohu, která je jistě přivede zpět k pravdě evangelia. Láska a víra nakonec přeci jen zvítězí v jejich srdcích. Jako jejich učitel věřil svým žákům, tak i Pavel věřil duchovní vnímavosti svých „dětí.“

A až se tak stane, tak *ten, kdo vás mate, ponese odsouzení, ať je to kdokoliv*. Galatští se obrátí k pravdě a dopadne to s nimi dobře, ale to pak povede k tomu, že odpůrci pravého evangelia ponесou na sobě spravedlivý trest. Jejich špatné názory se ukážou jako neužitečné (Gal 5,12) a budou ukázány prostřednictvím zvěsti v tomto dopisu v pravém světle.

Apoštol neuvádí žádná jména, nikoho nejmenuje. Nebylo jeho cílem ukázat na toho či onoho a říct o něm: „Tento a tento člověk je falešný učitel a dávejte si na něj pozor!“ Je totiž prakticky jedno, od koho přichází falešné učení; o to vůbec nejde. Jde mu především o Boží věc, o pravdu evangelia, která má zakořenit v srdcích věrných křesťanů a obstát ve všech zkouškách, které přijdou. Navíc si za celou situaci v určitém smyslu mohou oni sami (viz komentář ke Gal 5,7).

5,11

Někteří tedy tvrdili, že Pavel zvěstuje nutno obřízky. Snad poukazovali na Timotea, který byl s Pavlovým souhlasem obřezán, aby nepohoršoval židy: *Pavel chtěl, aby se s ním vydal na cestu; vzal jej a obřezal kvůli Židům, kteří byli v oněch místech, neboť všichni věděli, že jeho otec byl Řek.* ^{Sk 16,3} Někteří snad poukazovali na to, jak se chtěl Pavel zavděčit židům, či lidem obecně (Gal 1,10).

Jednalo se samozřejmě jen o nějaké zvěsti či snad pomluvy. Pavel obřízku nikdy nezakazoval, ale také „nehlásal“ v tom smyslu, že by byla prostředkem ke spasení. To jasně dosvědčuje realita: apoštol byl pronásledován od zastánců obřízky právě kvůli tomuto postoji. Kdyby s jejich názory souhlasil, jistě by ho nepronásledovali (Sk 14,1-2.19; Sk 17,4-5.13).

A nejenom že se Pavel setkával s přímým násilným pronásledováním, židé se také pohoršovali nad jeho kázáním o evangeliu kříže. V jednom dopise napsal, že se svými spolupracovníky *hlásáme Krista ukřižovaného: Židům pohoršení* ^{1. Kor 1,23} Kdyby tak nečinil, jistě by se zalíbil lidem (nebo aspoň většině lidí), ale o to mu nešlo. Šlo mu o Krista: *Získávám si teď lidi, nebo Boha? Či se snažím líbit lidem? Kdybych se chtěl ještě líbit lidem, nebyl bych Kristův otrok.* ^{Sk 1,10}

Základem evangelijní křesťanské zvěsti není obřízka (typický symbol židovství, kteří někteří vnímali jako prostředek ke spasení), ale Kristův kříž, ve kterém jediném je spásy.

Ti, kdo vás znepokojují obřízkou, ať se třeba i vyklestí. A ti, kteří Galatské znepokojují obřízkou, ať se raději vyklestí (nadsázka), než aby bylo hlásáno falešné evangelium, nebo se byť jen někdo dohadoval o prostředku spasení. Na obřízce nebyl znepokojivý samotný akt, který židé po staletí vykonávali z Božího pověření, ale motivace. Není jen důležité co člověk dělá, ale také proč a jak to chápe.

Swoboda: není dělat si, co chci, tedy žít podle hříšné přirozenosti (Gal 5,13-21).

5,12

A ti, kteří Galatské znepokojují obřízkou, ať se raději vyklestí (nadsázka), než aby bylo hlásáno falešné evangelium, nebo se byť jen někdo dohadoval o prostředku spasení. Na obřízce nebyl znepokojivý samotný akt, který židé po staletí vykonávali z Božího pověření, ale motivace. Není jen důležité co člověk dělá, ale také proč a jak to chápe.

(1) řecké slovo použito v Gal 5,12 pro *znepokojuje*, je ἀναστατώω, jedná se o „silnější“ výraz než v Gal 5,10 (ταράσσω = znepokojit), dosl. obrátit vzhůru nohama, rozrušit, dělat zmatek/nepořádek

C) SVOBODA V KRISTU NEVEDE K SOBECTVÍ, ALE K LÁSCE (GAL 5,13-24)

Svoboda to neznamená si není dělat, co chci podle svých (sobeckých) tužeb, tedy žít podle hříšné přirozenosti (Gal 5,13-21), ale nechat se vést Duchem Božím, což povede k lásce k druhým a bude plodit ovoce Ducha svatého (Gal 5,22-25), které se pak projeví v praxi (Gal 6,1-10). *Je-li Kristus mým Spasitelem, mým vykoupením, obětí za mne, pak nikdy nezhynu. Věřím-li v Něho, dostanu věčný život. Kéž by všichni, kdo věří v pravdu, uvěřili v Ježíše jako svého Spasitele. Nemyslím zde tu lacinou víru, která se neprojevuje skutky, ale opravdovou, živou, stálou víru, která v nás zůstává, s níž jíme tělo a pijeme krev Božího Syna. Já nechci, aby mi bylo jen odpuštěno, že jsem přestoupila svatý Boží zákon, ale chci být vyzdvižena do slunečního jasu Boží tváře. Nechci být do nebes pouze vpuštěna, ale ochotně přijata.* ^{2SM 381}

1.1 SKUTKY TĚLA(GAL 5,13-21)

Rozbor řeckého textu najdete na další stránce.

5,13

Pavel zde hovoří o svobodě, ale ne o svobodě od otroctví zákonu, či od jeho prokletí nebo od židovských zvyků či pohanských praktik. Křesťané jsou povoláni ke svobodě od hříchu; přesněji řečeno o svobodě o důsledku hříchu: SOBECTVÍ. To je evidentní v celém kontextu (Gal 5,13-25). Proto hned na začátku mluví o tom, že by Galatští neměli prosazovat svobodu jako záminku pro tzv. tělo.

Přesto někteří lidé, kteří se vydávají za strážné na hradbách Sionu chtějí učit, že zákon byl určen jen pro Židy a Evangelium je pryč odstranilo a zavedlo nádherné přednosti. Není nějaký vztah mezi běžnou nezákonností a zločinem a skutečností, že kazatelé a lid se domnívají a také učí, že zákon již není žádnou závaznou mocí? ^{1SM 219-220}

SLOVNÍK: Tělo

Řečtina používá dvě slova, které jsou překládány jako *tělo*: σάρξ (dosl. maso, tedy většinou fyzické tělo; v Galatském je používáno téměř vždy toto slovo); a σῶμα (také fyzické tělo, ale častěji používáno v symbolickém (nebo přeneseném) významu), ale obě dvě slova jsou blízká synonyma. Obě dvě můžeme chápat jako fyzické tělo, ale také jako lidskou hříšnou přirozenost (= tělesnost), podle kontextu. Tělo tedy odkazuje v Bibli často na tělesnou (hříšnou, sobeckou) přirozenost, resp. na její projevy:

Skutky těla jsou zřejmé, jsou to cizoložstvo, smilstvo, nečistota, bezuzdnost ^{Sk 5,19}

Mezi nimi jsme kdysi i my všichni žili v žádostech svého těla, dělali jsme to, co se líbilo tělu a mysli, a tak jsme byli svou přirozeností děti hněvu tak jako ostatní. ^{Ef 2,3}

Vím totiž, že ve mně, to jest v mém těle, nepřebývá dobré; neboť chci dobro dokázat, ale konat už ne. ^{Ř 7,18}

A na tomto místě (Gal 5,13) máme použít tento výraz evidentně v přeneseném významu: *Jen aby se vám ta svoboda nestala záminkou pro sobectví.* V epištole Římanům o tomto tématu Pavel píše zcela jasně a zřetelně: *Ať tedy hřích nevládne ve vašem smrtelném těle, tak abyste poslouchali jeho žádosti; ani hříchu nepropůjčujte své údy za nástroje nepravosti, ale vydejte sami sebe Bohu jako ti, kteří byli mrtví, a ožili, a své údy vydejte Bohu za nástroje spravedlnosti. Hřích nad vámi nebude panovat; vždyť nejste pod Zákonem, ale pod milostí.* ^{Ř 6,12-14}

Nebýt pod zákonem, ale pod milostí tedy znamená nejen nebýt pod prokletím hříchu (viz komentář ke Gal 4,3-7) ale také bojovat proti hříšné přirozenosti (sobectví, svému egu) a přestat páchat hřích, ke kterému nás svádí naše nedokonalé lidské sobecké tělo (Ř 7,18).

Historie církve ukazuje, že křesťané měli častokrát problém právě s pochopením milosti, kterou dostáváme prostřednictvím Kristovy smrti a díky které jsme osvobozeni od (prokletí) zákona. Někteří vnímali Kristovu milost jako dovolení k bezstarostnému konání hříchů: *Neboť se vloudili někteří lidé, kteří jsou dávnou předem zapsáni k tomu odsouzení, bezbožní, kteří milost našeho Boha proměňují v bezuzdnost a zapírají našeho jediného vládcu a Pána, Ježíše Krista.* ^{Ju 4} To ale Pavel (nejen zde) razantně odmítá.

¹³Vy vskutku ke svobodě byli jste povoláni, bratři. Jenom se nesmí (ta) svoboda být k příležitosti (tomu) masu; místo toho prostřednictvím (té) lásky otročte jedni druhým. ¹⁴(Ten) vskutku celý zákon je v jednom prohlášení dotažen k úplnosti⁽¹⁵⁾: ‚Miluj (toho) bližního svého, stejně jako sebe.‘ ¹⁵Jestliže však jeden druhého koušete a požíráte⁽¹⁶⁾, abyste ne podle tohoto způsobu náhodou jeden druhého nepohltili. ¹⁶Říkám však: Duchem procházejte se, a projev vášně⁽¹⁷⁾ masa ne - vůbec ne - byste dokonali. ¹⁷To však maso vášnivě působí v rozporu proti tomu Duchu, ten však Duch vášnivě působí proti tělu. Tyto dvě strany vskutku jeden k druhému jsou v naprostém rozporu⁽¹⁸⁾, abyste vůbec ne-činili ty věci, jestliže byste chtěli tyto věci činit. ¹⁸Jestliže však Duchem vedeni jste, ne-jste (pod Zákonem)fráze. ¹⁹Evidentní jsou však (ty) skutky toho masa, jakékoliv jsou z těchto: cizoložství⁽¹⁹⁾, smilstvo⁽²⁰⁾, nečistota⁽²¹⁾, prostopášnost⁽²²⁾, ²⁰modloslužebnictví, léčitelství⁽²³⁾, nepřátelství, hádavost⁽²⁴⁾, žárlivost⁽²⁵⁾, vášně, rivalita⁽²⁶⁾, rozdělení⁽²⁷⁾, sekty⁽²⁸⁾, ²¹závisť⁽²⁹⁾, opilství,večírky⁽³⁰⁾, a (ty) věci podobné těmto. Objasňuji a předem upozorňuji vás, stejně jako jsem předem upozornil dříve, že ti, (tyto) takové věci dělající, království Boží ne-zdělají.

(15) Naplnit, vyplnit, učinit plným, zkompletovat, dotáhnout (určitou myšlenku): v tomto případě je zákon nekompletní (nejsou dotaženy správným směrem myšlenky ohledně zákona), pokud chybí láska. Nebo uskutečnit (přivést do reality), a přivést do reality zákon lze jen pomocí lásky k bližním.

(16) Z předpony κατά (zesílení důrazu) a ἐσθίω (jíst) - dosl. všechno zhltat, zuřivě konzumovat (bez naděje na regeneraci).

(17) Z předpony ἐπί (zesílení, zaměření na...) a θυμός (silná vášně; od thyó (spěch, zahřátí, hlasité dýchání), příbuzné s θύελλα (vichřice, bouřka). Vyjadřuje chování vyvolané vášněmi), dosl. projevoval soustředěnou vášně na něco.

(18) Z předpony ἀντί (v rozporu, náhrada) a καυτηριάζω (umístit (znamení), dosl. být plně v rozporu (na opačné straně), naprosto neslučitelný. Řecké slovo označuje nejčastěji protivníky (dvě znepřátelené strany lidí; Lk 13,17; 21,15; 1. Kor 16,9; Fil 1,28; 1. Tim 5,14), nebo něco, co je v naprostém rozporu s něčím jiným (něco dobrého vs. něco zlého, viz Gal 5,17; 2. Tes 2,4; 1. Tim 1,10).

(19) Od μοιχεύω (cizoložit; od slova μοιχός (cizoložník; týká se manžela, který je nevěrný své ženě, ale i muže, který má zakázaný poměr s vdanou ženou. Stejně i u žen).

(20) Řecké slovo zde použité - od slova πορνεύω (smilnit; tedy zakázaný (nezákonný) sexuální poměr jako takový (jak u lidí v manželství (nevěra), tak i mezi lidmi, co nežijí v manželství (incest, zoofilie, pedofilie, homosexualita, apod.); od slova πόρνη (prostitutka).

(21) Obvykle rituální nečistota, způsobená narozením dítěte, malomocenstvím, zánětem..., ale i (přeneseně) morální nečistota.

Ze slova ἀκάθαρτος (nečistý, znečištěný; z předpony ἄλφα (ne, negace) a καθαίρω (očistit; od slova καθαρός (čistý, neposkvrněný). Odstranit to, co je nežádoucí (ořezávat), a tak vyčistit, aby to bylo čisté (nešpinavé, neposkvrněné), dosl. Ne-čisté, protože je v tom přimícháno něco špatného (tak zfalšováno).

(22) Pobuřující chování, které vzbuzuje na veřejnosti pohoršení pro ignoraci slušnosti. Označuje prudkou zkaženost, která odmítá zdrženlivost a oddává se smyslnosti.

(23) Řecké slovo od pharmakeia (podávat drogy). Použití léků, drog nebo kouzel (kouzla+drogy).

(24) Ve smyslu: připravenost se hádat (mít hádavou povahu), náklonnost ke sporu.

(25) horlivost. Používá se v pozitivním (horlivost) i negativním (žárlivost) smyslu, v závislosti na kontextu. Snad od slova ζέω (být zapálen pro něco, hořet v duchu); toto slovo tedy označuje spalující emoci, vroucí touhu. Srovnej s Gal 4,18!

(26) Od eritheía (práce k pronájmu) - odkazuje na žoldnéře, který hledá vlastní zisk bez ohledu na spory, které způsobí. Upřednostnění svých zájmů (sebe samého).

(27) Od δixa (odděleně) a στάσις (rebel, revolucionář, rozpor, stát), dosl. stát odděleně (jako rebelové) v různých frakcích, které vznikají bezdůvodně a zbytečně.

(28) Překlad: volba, názor, nesouhlas, diskuze, náboženská či filosofická sekta. Od αἰρέω (vybral jsem, preferuji). Toto slovo vyjadřuje prosazení osobní aspekt volby, z toho vznikaly v judaismu různé sekty (saduceové, farizeové, eséni, atd.).

(29) Dosl. silný pocit, který se morálně zhoršuje kvůli hříchu. Mít radost, když někdo zažívá neštěstí.. Snad od φθείρω (zničit, zkorumpovat; od φθεῖρό (zahynout, odpadnout), dosl. procházet rozpadem (rozkladem) kvůli vlivu hříchu, snížení úrovně).

(30) Od slova κώμη (vesnice). Odkazuje na vesnické slavnosti, které byly plné hodování, opilství i sexuální nemorálnosti.

V neposlední řadě zde Pavel také naráží na dodnes známé přesvědčení, že být svobodný znamená v podstatě dělat si, co chci, a čím více si dělám co chci, tím více jsem svobodný. To ale není pravda! Pavel sice píše, že jsme povoláni do svobody (svobody v Kristu (Gal 2,4), ale zároveň sám sebe vnímá jako dosl. *Kristova otroka* (Gal 1,10), a dokonce napsal, že křesťané jsou *osvobozeni od hříchu a stali jste se otroky spravedlnosti*.

Ř 6,18

Pavel dál pokračuje a píše, že kromě Boha jsme také jako křesťané v neposlední řadě zavázáni „otroctvím“ (určitou nesvobodou) vůči druhým lidem: *Vy však skrze lásku služte jedni druhým*. Pravým lékem proti zákonictví či bezuzdnosti je právě LÁSKA. Křesťané nejsou zbaveni platnosti zákona, ale přikázání mají zachovávat v lásce k Zákonodárci (Dt 5,5-6!).

5,14

Apoštol napsal: *celý Zákon je naplněn v jednom slovu: „Budeš milovat svého bližního jako sebe samého*.‘ To je poněkud překvapivé prohlášení, protože Kristus jasně prohlásil, že celý Zákon je postaven nejen na tomto přikázání, ale také na přikázání ohledně lásky k Bohu (viz Mt 22,37-40), které je dokonce důležitější, než láska k bližnímu. Jak tedy chápat toto Pavlovo prohlášení?

K tomu nám pomůže řecký překlad a konečně kontext: *celý Zákon je naplněn¹ v jednom slovu²*

1 - Slovo přeložené jako naplněn je πληρώω, což se dá přeložit také jako *učinít kompletním*, možná ve smyslu: *dotáhnout*. Zákon je tedy bez lásky k bližnímu jaksi „nekompletní“, není to ono.

SLOVNÍK: Naplnit

Řecké slovo pléroó (πληρώω), které má v Bibli více významů:

1. Naplnit (někdy doslova: např. rybářskou síť (Mt 13,48), jindy přeneseně: naplnit něčí potřebu (Fil 4,19), naplnit radost (Sk 2,28), naplnit míru (Mt 23,32 atd.)

2. Učinít dokonalým, kompletním, kvalitním (skutek - 2. Tes 1,11; radost (Fil 2,2), kvalitní službu (Kol 4,17), zvěstování evangelia (Ř 15,19), atd.

3. Zrealizovat, přivést ke skutečnosti, uskutečnit (uskutečnit zákon prostřednictvím projevů lásky (Ř 13,8), Boží spravedlnost (Mt 3,15), Kristova smrt (Lk 9,31)

2 - slovo je z řeckého λόγος, které může odkazovat také k určitému prohlášení, nebo obecně *mluvení směřující k závěru*. V Bibli toto slovo překládané většinou jako *slovo, projev, řeč, prohlášení* (viz 1.Tim 1,15; 3,1; 2.Tim 2,11; Tit 3,8...)

Takže to můžeme přeložit významově takto: *Neboť celý Zákon je uskutečněn/správně dotažen pouze tehdy, když dbáme na toto prohlášení*: Když tedy budeme číst zákon (ať už desatero, pět knih Mojžíšových, či cokoli z SZ; viz komentář ke Gal 4,21), potom vždycky mějme na paměti právě tuto skutečnost.

Je-li Boží láska živou zásadou naší duše, pak již nejsou žádné úzkoprsé, omezené názory. Výstrahy a napomínání dýchají láskou a věrností, koná se vážná práce a převládá ochota nést břemena a odpovědnosti. ^{5T}
265

Falešní učitelé přinesli Galatským učení, jež odporovalo Kristovu evangeliu. Pavel se snažil odhalit a opravit tyto bludy. Velmi si přál, aby tito falešní učitelé byli vyloučeni z církve, ale jejich vliv zachvátil tak mnoho členů církve, že podniknout něco proti nim mu připadalo nebezpečné. Bylo tu nebezpečí, že nastanou spory a rozluka, které by mohly zničit duchovní zájem církve. Proto se Pavel pokusil vstřípit svým bratřím, jak je to důležité, když se snažíme v lásce druhému pomáhat. Vysvětlil jim, aby všechny požadavky zákona, které vytyčují naše povinnosti vůči bližnímu, se plnily ve vzájemné lásce. Varoval je, aby netrpěli nenávist a spory, aby se nedělili ve strany a navzájem se nekousali a nepožírali jako nerozumná zvířata. Tím by na ně přišlo časné neštěstí a věčná záhuba. Byla jen jedna možnost, jak se uchránit těchto hrozných věcí a tou byla, jak jim apoštol důrazně nakazoval: "chodit Duchem". Na stálých modlitbách musí hledat vedení Ducha svatého, který by je vedl k lásce a jednotě. ^{5T 247}

5,15

Toto poněkud sarkastické prohlášení odkazuje patrně na boj divokých zvířat a psů, které mezi sebou bojují a soupeří a přitom do sebe navzájem koušou a pojídají jeden druhého. Snad chtěl Pavel poukázat na problematické mezilidské vztahy v církvi, nebo chtěl jasně vysvětlit Galatským, aby nepovažovali své odpůrce a učitele falešného evangelia za své soupeře. I když mnoho židů či neobrácených pohanů dotíralo na Boží lid, neznamená to, že by proti nim měli nějak otevřeně bojovat.

Takové soupeření totiž bude mít negativní dopady na obě strany. Pokud jeden člověk páchá na druhém zlo, potom v jeho srdci vniká hřích a někdy i na postižené straně může vzniknout velká zloba a nenávisť. Soupeření totiž může, jak píše Pavel, duchovně (či psychicky) zahubit (pohltit) jednu i druhou stranu.

5,16-18

Jak vyřešit celý spor ohledně soupeření a opravdové lásky? Otázkou týkající se svobody v Kristu? Principiálně tak, že křesťané mají chodit Duchem svatým. Co to znamená, že máme chodit v Duchu svatém? Chodit, procházet se nebo někam jít (περιπατέω) je v Bibli ekvivalentem pro „žít/směřovat svůj život“ (1. J 1,6-7; 2. J 6; ...). Takže se křesťané mají žít podle toho, jak je vede Duch svatý. Zkrátka směřovat svůj život podle Božího působení, což nemusí být vždy jednoduché (Mt 4,1!).

Když tak ale budete činit, *žádost těla nedokonáte*. Jedná se o tvrzení (prohlášení), ne o příkaz. Kdybychom nechávali na sebe v plnosti a vždycky působit Ducha svatého, potom bychom vskutku přestali nadobro hřešit (Ř 8,1-13). Posvěcený život není pouze o vědomostech či silné vůli (i když jsou tyto předpoklady nevyhnutelně důležité), a především o tom, že na sebe necháváme působit Boží vliv prostřednictvím Ducha svatého.

Zároveň se tady začíná hovořit o žádosti těla a sklonu naší hříšné přirozenosti. Obvykle se v tomu v teologii říká: *dědičný hřích*. Jak působí na člověka? *Tělo žádá proti Duchu a Duch proti tělu, neboť stojí navzájem proti sobě, abyste nečinili to, co byste chtěli*. Křesťanský život je určitý boj a to hlavně boj proti svému egoismu (řeceno Biblicky: proti svému tělu). Na jednu stranu na nás působí Boží duch a to nás vede ke zbožnosti a plodíme ovoce Ducha (Gal 5,22-23), na druhou stranu nás naše hříšná přirozenost táhne k hříchu a ke skutkům těla (Gal 5,19-21). Oba důsledky působení jsou navzájem naprosto neslučitelné a stojí přesně proti sobě. Nad hříchem můžeme vždycky zvítězit, ovšem to tělo (hříšná přirozenost), tu máme stále, stále máme sklon k hříchu. Tento sklon v nás zůstává, ale máme tu možnost zvítězit a *nedokonat hřích*, čili utnout každou hříšnou myšlenku ještě v zárodku (2. Kor 10,5).

A tak křesťan pod působením Ducha nečiní to, co by jinak (bez Ducha Božího) dělal. Právě tento jev se jasně a konkrétně projevuje zvláště v jednom ovoci Ducha svatého: v *sebeovládání* (sebezapření; Gal 5,23), kdy dochází ke konfliktu mého chtíče (co si myslím, ale hlavně cítím nebo co CHCI) a působení Ducha svatého (to, co chce Bůh). Pak už je jen otázkou naší vůle a rozhodnutí, na kterou stranu se v těchto životních bojích přikláníme.

Je ale velmi důležité, zda budeme vedeni Duchem Božím, nebo naším tělem, vlastně je to otázka spasení! Pavel totiž hned nato píše: *Jste-li vedeni Duchem, nejste pod Zákonem*. Pod zákonem samozřejmě znamená pod prokletím zákona a pod hříchem, který nad člověkem panuje (viz komentář ke Gal 4,3-7). Člověk, co není pod zákonem, ale žije ve svobodě, není „pouze“ vysvobozen od prokletí zákona, ale také od otroctví a nadvlády (či konání) hříchu jako takového. To je důležité si uvědomit, aby byla správně pochopena milost, která nás neopravňuje k hříchu, ale právě naopak nás vede od hříchu pod působení Ducha Božího.

5,19-21

Skutky těla jsou *ZŘEJMÉ*: po celém světě jde vidět jak to vypadá, když se lidé chovají podle toho, k čemu je tíhne jejich lidská sobecká přirozenost. Za bídným stavem tohoto světa může jen a pouze zvrácené lidské srdce, ve kterém se rodí hříšné myšlení: *Neboť ze srdce vycházejí špatné myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, lživá svědectví, urážky*.^{Mt 22,19}

Chápání jednotlivých projevů skutků těla najdete v rozboru řeckého textu. Smyslem tohoto seznamu (Gal 5,20-21) není dát výčet veškerých hříchů, co existují, ale spíše dát nějaké „zástupné“ hříchy, které jsou patrně nejrozšířenější (např. Zach 5,4) a nejzjevnější (Gal 5,20). Slouží jako ilustrace toho, jak to vypadá, když se člověk nepoddá Božímu působení. Proto apoštol končí tento "vzorový seznam" slovy: *a podobné věci*.

Všimněte si, že většina skutků těla se týká narušených vztahů. *Ti, kteří ztratili se zřetele onen Vzor a stoupli v ceně sami před sebou, budou kriticky hledět na chyby jiných, budou hrubí, nedůvěřiví, odsuzovační, budou snižovat jiné, aby se sami mohli vyvýšit*.^{5T 73} *Dům, v němž není jednota, nemůže obstát. Když se křesťané hašteří, satan vnikne aby vládl. Jak často měl v církvi úspěch zničením míru a svornosti! Jaké prudké spory, kolik hořkosti a nenávisti rozpoutala mnohdy nepatrná maličkost! Kolik nadějí bylo zničeno, jak mnoho rodin rozvráceno nejednotou a hádkou!*^{5T 244}

Pavel napomíná své bratry, aby ve snaze kárat chyby jiných, sami nepáchali velké hříchy. Výstražně poukazoval, že nenávisť, žárlivost, hněv, svár, vzpoura, odpadnutí od víry a závist jsou právě tak skutky těla jako smyslnost, cizoložství, opilství a vražda a že viníkům rovněž zavírají bránu nebes.^{5T 243-244}

Jak mnohému pomlouvání by bylo zabráněno, kdyby si každý uvědomil, že ten, kdo mu vypravuje chyby jiného, právě tak bude hotov při vhodné příležitosti vyprávět jeho chyby. Máme se snažit o všech lidech smýšlet dobře, zvláště o našich bratrech, ač jsme nuceni smýšlet jinak. Neměli bychom rychle věřit špatným pověstem. Ty bývají často výsledkem závisti nebo nedorozumění, nebo mohou pocházet z přemrštěných anebo jen částečně poznanych skutečností. Žárlivost a podezírání, je-li jim věnováno místo, rozšíří se jako trní. Jestliže by některý bratr bloudil, je čas, abyste mu věnovali opravdovou pozornost. Jděte přátelsky k němu, modlete se s ním a za něho. Pamatujte, jak nekonečnou cenu zaplatil Ježíš, aby jej zachránil. Takovým způsobem můžete vysvobodit duši od smrti a příkrýt množství hříchů. ^{5T 58-59}

Závistivý člověk zavírá svůj zrak před dobrými vlastnostmi a šlechetnými činy jiných. Je vždy hotov snížit a překroutit to, co je výborné. Lidé vyznávají a odpouštějí často chyby jiných, ale od člověka závistivého lze málo očekávat. Když je někdo závistivý, nedovolí, aby jiný byl vyšší než on a jeho pýcha nepřipustí žádný ústupek. Je-li učiněn pokus přesvědčit závistivce o jeho hříchu, on ve své závisti se ještě zatvrdí a velmi často zůstává nevyléčitelný. Závistivý člověk rozšiřuje jed kamkoli vkročí, odcizuje přátele a vzbuzuje nenávist i vzpouru proti Bohu i lidem. ... Opravdový Kristův učedník se s ošklivostí odvrátí od pomluv. ^{5T 56}

Pak apoštol prakticky opakuje to, co již řekl, kdy mluvil o tom, že buď člověk chodí podle Ducha Božího, nebo je pod prokletím zákona (pod zákonem (Gal 5,18): *To vám předpovídám, jak jsem již dříve řekl, že ti, kdo takové věci dělají, neobdrží dědičně Boží království.* Možná jim také apoštol při zvěstování evangelia Galatským jasně řekl o těchto hříších a (logicky) i o potřebě pokání a obrácení. V případě setrvání v těchto hříších nemohou totiž očekávat, že dostanou nebeské království. Dědictví z nebes je sice zaručeno a postaveno výhradně na Božím slibu (Gal 3,18), přesto nemůžeme očekávat, že nás Bůh vpustí do Svého království bez obráceného srdce (1. Kor 6,9-11!). Nebe zkrátka z logiky věci nebude plné cizoložníků, modlářů, závistivců, vrahů apod., kterých je na tomto světě plno (Gal 1,4). Naopak tam budou žít pouze obrácení lidé s čistými životy a charaktery. A tak ti, kteří *neposkvrnily svá roucha*; - pouze tito lidé, jak slibuje Bůh - *budou se mnou chodit v bílých šatech, protože jsou toho hodni.* ^{Zj 3,4} Do takového nebe se prostě musíme těšit!

Tak to tedy vypadá s člověkem, který žije bez Boha podle svých přirozených hříšných tužeb. Člověk potřebuje nejenom spasit, ale také se odvrátit od starého způsobu života a bojovat proti hříchu. V neposlední řadě vidíme, že uvedený výčet má silnou spojitost s působením emocí (Gal 5,24) a vyvěrá z jednoho jediného kořene veškerého zla – a tím kořenem je sobectví.

1.2 OVOCE DUCHA (GAL 5,22-26)

Jako „opak“ ke skutkům těla (Gal 5,19) Pavel představuje ovoce Ducha svatého (Gal 5,22-26). Plody naší tělesné přirozenosti obecně vedou k sobectví, zatímco ovoce působení Božího Ducha vedou naopak k nejrůznějším projevům lásky. Rozbor řeckého textu najdete na další stránce. Zatímco skutky těla jsou zjevné (Gal 5,19), ovoce Ducha už tak lehce vidět nejde: *Nejčistší světlo vyzařují ti světlonoši, kteří si nejméně uvědomují svůj jas a jsou jako ty květy, které šíří nejpříjemnější vůni a přece jsou nejméně nápadné.* ^{5T 75}

Především se jedná o ovoce - z toho můžeme vyvodit několik poučení:

1. Zrání ovoce vyžaduje čas, stejně i pěstování duchovních ctností vyžaduje dlouhý čas. Kristus připodobnil působení Ducha svatého (růst Božího království v našem srdci) k semínku, ze kterého dnem za dnem roste pomalu a postupně něco, co nakonec přinese velký užitek: *S Božím královstvím je to tak, jako když člověk hodí semeno na zem; v noci spí a ve dne vstává a semeno klíčí a roste, on ani neví jak. Země sama od sebe plodí, nejprve stéblo, potom klas, potom plné obilí v klasu. A když úroda dozraje, člověk hned posílá srp, neboť nastala sklizeň.* ^{Mk 4,26-29} *Bez víry není možné líbit se Bohu, neboť "Všecko, co není z víry, je hřích" Ř 14,23* *Víra, která se zde požaduje, není pouhý souhlas s učením víry. Je to víra, která je činná láskou a očišťuje srdce. Pokora, mírnost a poslušnost nejsou víra, nýbrž účinky, ovoce víry. Tyto křesťanské ctnosti musíte nabýt ve škole Kristově.* ^{5T 437-438}

2. Zároveň můžeme vidět, že k dobrým ctnostem a z nich vyplývajícím skutkům musíme být pevně spojení s Bohem. Ježíš to připodobnil v jednom podobenství k těsném spojení vinné révy a ratolesti: *Já jsem ta pravá vinná réva a můj Otec je hospodář. Každou ratolest ve mně, která nenese ovoce, odstraňuje, a každou, která nese ovoce, čistí, aby nesla hojnější ovoce. Vy jste již čistí pro slovo, které jsem vám pověděl. Zůstaňte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstává-li v révě, tak ani vy, jestliže nebudete zůstat ve mně. Já jsem ta vinná réva, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze mne nemůžete činit nic.* ^{Jan 15,1-5}

²²Tím však ovocem (toho) Ducha je láska, spokojenost⁽³¹⁾, klid v duši⁽³²⁾, trpělivost⁽³³⁾, užitečnost⁽³⁴⁾, dobrsrdčnost⁽³⁵⁾, důvěryhodnost⁽³⁶⁾, ²³mírnost⁽³⁷⁾, sebezapření⁽³⁸⁾. Proti takovým ne-ní zákon. ²⁴Ti však ti Kristovi Ježíšovi - (to) svoje maso ukřižovali s (těmi) vášněmi⁽³⁹⁾ a (těmi) silnými žádostmi⁽⁴⁰⁾. ²⁵Jestliže žijeme Duchem, Ducha i následujeme. ²⁶NE-stávejme se těmi, kdo hledají prázdné uznání⁽⁴¹⁾, jedni druhé neprovokujeme⁽⁴²⁾, jedni druhým nezávidíme⁽⁴³⁾.

(31) Radost, potěšení, spokojenost. Od slova χαίρω (radovat se, z důvodu milosti; od xar- (příznivě nakloněn) a příbuzné s χάρις (milost; co přináší radost, potěšení, náklonnost).

(32) Ze slova ειρῶ (připojit se k celku, spojit), správné, celistvé. V hebrejském smyslu přání zdraví (blaha) pro jednotlivce

(33) Od μακρός (dlouhý, dlouhotrvající) a θυμός (vášeň, výbuch vášně, hněv), dosl. dlouhá vášeň - tedy trvá to dlouho, než se projeví vášeň/hněv. Tím je zabráněno unáhlenému a impulzivnímu chování.

(34) Od (poskytnout to, co je užitečné/prospěšné; od slova χρᾶομαι (využívat prospěch; od χρή (vhodné), dosl. poskytnout, co je vhodné/užitečné, co přináší dobrý prospěch).

(35) Od slova ἀγαθός (dobrý z podstaty). Jako osobní kvalita, spíše důraz na laskavost, než spravedlnost v prosazování dobra.

(36) var. víra, důvěra, přesvědčení - v tomto případě patrně ne "víra v Boha," od člověka, ale spíše víra (důvěra) člověka k člověku

(37) Od praus (jemný), porovnej s πραότης (pokora, jemnost, laskavost; dosl. "síla v jemnosti," poukazuje na dobrou kombinaci síly a rezervovanosti, vyhýbání se zbytečné hrubosti, ale bez kompromisů.)

(38) Var. sebezapření, sebekontrola, sebeovládání, zdrženlivost (z předpony ἐν (v, uvnitř) a κράτος (moc, mocný čin), dosl. ovládat zevnitř.

(39) var. utrpení, strádání (tento překlad: ukřižovali jsme na kříži své strádání), vášně, emoce, podstupovat, snášet. Dosl. cítit silně (prožívat hluboké) emoce, jako je agónie, vášeň či neštěstí (strádání).

(40) Z předpony ἐπί (zintenzivnění) a θυμός (silná touha, vášeň; vyjadřuje chování vyvolané vášněmi), tedy projevovat soustředěnou vášeň a toužit po něčem.

(41) Od slova κενός (prázdný; i morálně prázdný) a δόξα (sláva, pověst, uznání), dosl. ten, kdo hledá marnou (prázdnou) slávu (uznání); tedy domýšlivost a chlubitost.

(42) dosl. stimulovat, chovat se vyzývavě

(43) Slovo vycházející ze slova 29 (poznámka) - závist

Křesťané jsou ratolesti a to ratolesti živého kmene. Ratolest nebere svou životní sílu z ratolesti jiné. Naše životní síla musí přicházet z kmene. Jenom osobním spojením s Kristem, ustavičným společenstvím s Ním, můžeme přinášet ovoce Ducha svatého. ... A ovoce, které přinesl Ježíš, budou přinášet všichni jeho následovníci. Když spojení nastalo, může být zachováno jenom ustavičným, opravdovým a svědomitým úsilím. K zachování tohoto svatého svazku nabízí Kristus svou moc, ale závislý, bezmocný hříšník musí svůj podíl konat s nezmenšenou silou, jinak jej satan odloučí od Krista svou ukrutnou a lstivou mocí. ^{5T 47-48}

Kristus řekl: "Já jsem ta vinná réva, vy jste ratolesti.... Každou ratolest ve mně, která nese ovoce, odstraňuje, a každou, která nese ovoce, čistí, aby nesla hojnější ovoce." ^{J 15,5,2} Větve nepodpírají kmen, nýbrž kmen podpírá a vyživuje větve. Církev nepodpírá Krista, nýbrž Kristus svou životodárnou mocí podpírá církev. Nestačí být větví, musíme být ovocnými větvemi. Ježíš řekl: "Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé." Přinášíme-li jako ovoce hloží, pak je zřejmé, že nejsme větvemi živého Vinaře. ^{5T 334}

3. Jedná se o ovoce, tedy o jakýsi důsledek působení Ducha. Spíše bychom se měli v našem duchovním životě zaměřit na Boží slovo a růst v Kristu (viz výše), než na ovoce samotné. Když se zaměříme na Boha, pak jako přirozený důsledek (možná ani nebudeme vědět jak) se pak bude projevovat ovoce Ducha svatého.

První ve výčtu veškerého ovoce je *láska*, což ukazuje na její výsadní postavení. Pravá láska je totiž je *vylita v našich srdcích skrze Ducha svatého, který nám byl dán.*^{R 5,5} Hned v další větě Pavel upozorňuje, že proti ovoci Ducha svatého *není žádný zákon*. Někomu se může zdát, že si musí někdy vybírat (nebo obecně vybrat) mezi projevy lásky a zákonem, ale ve skutečnosti právě prosazování zákona vede k lásce, a porušování zákona k vychladnutí lásky (což bude hlavně problém poslední doby): *A protože vzroste bezzákonnost, ochladne láska mnohých.*^{Mt 14,12}

Láska vytryskne v lidském srdci. Nepůjde o citové vzplanutí, ale o pokojnou důvěru, která pokračuje věrností. Každé břímě je lehké, protože jho, které vložil Kristus, je snadné, povinnost se stává potěšením a obětí radostí. Stezka, která se dříve zdála být zahalena temnotou, stává se jasnou, ozářenou paprsky Slunce Spravedlnosti. Je životem ve světle, protože Kristus je světlem.^{ISM 354}

Ti, kteří vyznávají svou lásku ke Kristu, neporozuměli vztahu, který existuje mezi nimi a Kristem, protože jejich chápání zůstává stále nejasné. Jen zčásti pochopili úžasnou Boží milost, že dal svého jednorozeného Syna, aby spasil svět. Nechápu, jak daleko sahají požadavky svatého zákona a s jakou důsledností mají být poučení zákona uváděna do praktického života! Nebyli si vědomi toho, jak velikou předností, ale i nutností jsou modlitby, pokání a uvádění Kristových slov do života. Poslání Ducha svatého spočívá v tom, aby jejich rozumu zjevil význam posvěcení, které Bůh přijme. Působením Ducha svatého je duše osvětlena, povaha je obnovena, posvěcena a povznášena.^{ISM 134}

Má-li církev prospívat, její členové musí se vši pilností pěstovat převzácnou květinu lásky. Měla by se jí věnovat každá příležitost, aby mohla v srdci růst. Každý pravý křesťan rozvine ve svém životě charakteristické rysy této božské lásky a projeví ducha snášenlivosti, dobročinnosti a bude zbaven vši závisti a žárlivosti. Tento charakter rozvinut v slovu a činu, nebude odpuzovat a nebude nepřístupný, chladný a lhostejný k zájmům jiných. Ten, kdo pěstuje tuto převzácnou květinu lásky, bude sebezapíravý a nepovolí v sebeovládání, ani když bude provokován. Nebude přísazovat nesprávné pohnutky a škodlivé úmysly jiným, hluboce se ho bude dotýkat hřích u kohokoliv z Kristových učedníků.

Láska se nevynáší nad jiné. Je skromná, nikdy nevede člověka k vychloubání, k povyšování. Láska k Bohu a spolubližním se nebude projevat v unáhlených činech a nepovede nás k nadutosti, vyhledávání chyb nebo k panovačnosti. Láska se nevychloubá. Srdce, v němž vládne láska, probouzí ušlechtilé, zdvořilé, soucitné jednání s jinými, ať už následují naše představy nebo ne, ať nás respektují, anebo pokládají za pošetilé. Láska je činorodý princip, ustavičně nás usměřňuje k blahu jiných a tím nás zdržuje od nerozvážných činů, abychom neztratili ze zřetele získávání duší pro Krista. Láska nehledá své vlastní zájmy. Nevede lidi k tomu, aby hledali jen své pohodlí a hověli sobě. Nejčastěji je to právě úcta k vlastnímu já, která brání vzrůstu lásky.^{5T 123-125}

Ale i láska má své meze. Apoštol nás napomíná: Apoštol nás napomíná: "Láska ať je bez přetvářky. Ošklivte si zlo, lněte k dobrému. Vroucně se navzájem milujte bratrskou láskou, v prokazování úcty předcházejte jeden druhého.." ^{R 12,9-10} Pavel chce, abychom rozeznávali mezi čistou, nesobeckou láskou inspirovanou Kristovým duchem a bezvýznamnou, zrádnou domýšlivostí, jíž oplývá svět. Tento bezcenný padělek svedl mnohé duše. Chtěl vymazat rozdíl mezi správným a nesprávným, souhlasit s hříšníkem, místo aby mu poctivě ukazoval jeho chyby. Takové jednání nikdy není ovocem skutečného přátelství. Duch, který ho plodí, přebývá pouze v tělesném srdci. I když křesťan bude vždy laskavý, soucitný a odpouštějící, nikdy se nemůže smířit s hříchem. Bude nenávidět zlo a lnout k dobrému, i když bude muset obětovat společnost nebo přátelství s bezbožnými. Kristův duch nás povede k nenávidění hříchu, i když jsme ochotni přinést jakoukoli obět, abychom zachránili hříšníka.^{5T 141}

Stejně i laskavost má své hranice. I laskavost musí mít své meze. Autorita musí být zachována rozhodnou přísností, jinak ji lidé budou tupit a znevažovat. Takzvaná něžnost, lichocení a shovívavost k mládeži ze strany rodičů a vychovatelů je tím největším zlem, které je může potkat. Pevnost, rozhodnost a určité požadavky jsou podstatně důležité v každé rodině.^{5T 45}

Štěstí je výsledkem svatosti a shody s vůlí Boží. Ti, kdo by chtěli být svatými v nebi, musí být nejprve svatými na zemi; neboť až opustíme tuto zemi, vezmeme si svou povahu s sebou a tato si vezme jednoduše s námi některé z prvků nebeských, které nám byly dány Kristovým ospravedlněním.^{RH 19.8.1890}

Detailní komentář k ovoci Ducha najdete u rozboru řeckého textu. Stejně jako u skutků těla nemáme výčet všeho zlého na světě, i zde pouze čteme „zástupné“ ovoce. Působení Ducha se jistě projevuje v mnoha jiných ctnostech, ale zde máme vypsáno to nejdůležitější.

Pavel srovnává ovoce Ducha se skutky těla opět v otázce věčnosti (Gal 5,23) a znovu (Gal 5,18) píše to, že ovoce Ducha budou projevat ti, kdo nebudou odsouzeni zákonem: *Proti těm není zákon*. Nesmíme zapomínat, že *Bůh nečiní kompromis s hříchem. Neposlušný bude potrestán*.^{ISM 313}

I když v zákoně jako takovém nejsou přímo vypsány ovoce Ducha svatého, přesto v zákoně můžeme tyto principy silně vnímat, když se nad zákonem budeme zamýšlet a tak trochu číst mezi řádky. *Nemá se pohlížet na zákon Desatera tolik ze strany zákazů, ale z hlediska milosti. Jeho zákazy jsou jistou zárukou štěstí v poslušnosti. Jestliže je přijmeme v Kristu, působí v nás k očištění charakteru a přinese nám věčnou radost. Těm, kteří jsou poslušní, stávají se ochrannou zdí. V zákoně spatřujeme Boží dobrotu k člověku a nám jsou zjeveny nezměnitelné zásady spravedlnosti, které nás mají uchránit od zlého, jeho důsledku z přestoupení zákona*.^{Dopis 96, 1896}

Ostatně, i lidé bez znalosti zákona mají naději na spasení, protože principy zákona (jež se projevují v ovoci Ducha, a neprojevují skutky těla) mají ve svém srdci (Ř 2,12-17). *Ti, jež Kristus při soudu pochválí, možná věděli málo o teologii, zato si však vážili Jeho zásad. ... Mezi pohany jsou takoví, kteří nevědomě uctívají Boha, takoví, kterým žádný lidský nástroj nikdy nepřinesl světlo; takoví přesto nezahynou. Ačkoli neznají psaný Zákon Boží, slyší hlas Boží, který k nim promlouvá v přírodě, a činí to, co Zákon požaduje. Jejich skutky dokazují, že Duch svatý se dotýká jejich srdcí a jsou uznáni za dítky Boží*.^{DA 638}

5,24

V křesťanském životě to je ale boj, boj s našimi tělesnými sklony (skutky těla) a usilování o ovoce Ducha svatého, ale jen tak se poznají Kristovci, tedy ti, co *patří Kristu Ježíši*. Ti museli ukřižovat své tělo se všemi žádostmi a vášněmi, což je záležitost především posledního ovoce Ducha: *sebeovládání*. Bez něj to nejde a ja přímo klíčové pro křesťanský život. *Jen uplatňováním osobní víry můžeme založit tento duchovní vztah. Tuto víru musíme stavět nadevšecko, docela se na ní spolehnout a skrze ni být posvěceni. Naše vůle se musí úplně podrobit božské vůli. Naše city, touhy, sklony i naše uctívání má zcela směřovat k podpoře Kristova království a ke cti jeho věci, protože se nám neustále dostává jeho milosti a Kristus za ni očekává náš vděk*.^{5T 229}

Pavel jen opakuje již dříve rozvinuté myšlenky (Gal 2,19-20) o tom, že sebe - to jest své ego, já, sobectví - musí člověk nechat ukřižovat (a v době Pavlovy byl ten, kdo byl zabit ukřižováním hoden největšího opovržení). Křesťan si tedy bude ošklivit hřích a své sobectví natolik, že s ním bude chtít skoncovat. Což bude znamenat boj proti sobeckým vášním a žádostem našeho těla. *Nepřítel se bude snažit vetřít se do vaší náboženské zkušenosti. Každé dveře nutno věrně střežit, aby sobectví a pýcha nebyly vetkány do vaší práce. Pakliže vlastní já se sklony a vášněmi bylo skutečně ukřižováno, objeví se ovoce dobrých skutků v Boží slávě. V Boží bázni vás prosím, nedovolte, aby se vaše dílo zvrhlo. Buďte důslední, vyrovnaní křesťané. Když srdce odevzdalo své city Kristu, staré věci pominuly a všechno je učiněno nové*.^{5T 650}

Pýcha, sobectví, marnivost, světáctví - hřích ve všech svých podobách - musí být přemožen, chceme-li vejít do spojení s Kristem. Důvod, proč mnohým lidem křesťanský život připadá tak žalostně těžký, proč jsou tak těkaví a nestálí je takový, že se sami chtějí připoutat ke Kristu, aniž by se nejdříve odpoutali od svých oblíbených model.^{5T 231}

5,25-26

A je na každém člověku, zda se rozhodne žít podle těla (žít z uspokojování svých žádostí a vášní), anebo bude žít z působení Ducha Božího: *Ti, kdo jsou živi podle těla, mají na mysli věci těla; ale ti, kdo jsou živi podle Ducha, myslí na věci Ducha*.^{Ř 8,5} Jestliže vyznáváme, že jsme přijali Ducha svatého, znamená to, že se to jasně a zřetelně projeví nejen v konkrétních skutcích, ale hlavně v našem životním nasměrování.

Pavel se snaží Galatským znova připomínat, že obecně ovoce Ducha vede k lásce k lidem, skutky těla zase k sobectví a nenávisti. Je to tak i u nich? Patrně tomu tak není, jinak by jim nenapsal tuto jemnou narážku na mezilidské vztahy: *Nehledejme marnou slávu, navzájem se neprovokujme a jedni druhým nezávidíme*.^{Gal 5,26} V místním společenství si patrně každý hleděl svého prospěchu a někteří jistě usilovali o vysoké postavení a obdiv (slávu) od druhých - což je cesta, která nezřídka vede „přes mrtvolu“: *Jestliže se však navzájem koušete a požíváte, dávejte si pozor, abyste nebyli jeden druhým pohlceni*.^{Gal 5,15}

Ale s působením Boží milosti se náš život mění. Je jedno, zda jsi hříšný pohan nebo zbožný žid (Gal 2,15), před Bohem jsme si všichni rovni (Gal 3,28) a pod působením Ducha svatého (Gal 5,25) pěstujeme každý lásku k druhým. Takový člověk nejedná podle svých sobeckých tužeb (prázdného obdivu), ale je ohleduplný vůči druhým. Slovy *navzájem se neprovokujme* chtěl Pavel patrně zdůraznit, že chyba nebývá vždy jen na jedné straně.

1.3 OVOCE DUCHA V PRAXI (GAL 6,1-10)

¹Bratři, jestliže i předvídavě chycen⁽¹⁾ člověk by byl v nějakém vychýlení⁽²⁾, vy, ti duchovní, napravujte⁽³⁾ (toho) takového člověka v duchu mírnosti⁽⁴⁾ dáváje pozor na sebe, abys NEupadl i ty k pokoušení. ²Jeden druhému (ty) zátěže⁽⁵⁾ neste⁽⁶⁾ a tak úplně přivedete k úplnosti (ten) zákon (toho) Krista. ³Jestliže vskutku myslí si někdo, že je někdo, nicotný je a je v zajetí pokřivených představ⁽⁷⁾ o sobě. ⁴Ti však skutek svůj zkoumající⁽⁸⁾, každý takový, kdo i potom nitro sebe samého zkoumající - ti chloubu⁽⁹⁾ budou mít, a ne s ohledem na nitra druhých. ⁵Každý vskutku, (ten) vlastní náklad⁽¹⁰⁾ ponese. ⁶Nechť sdílí se však ten, kdo je vyučován⁽¹¹⁾ (tomu) slovu, s tím vyučujícím⁽¹¹⁾ ve všem dobrém. ⁷Nemylte⁽¹²⁾ se, nad Bohem ne-bude nikdo ohrnovat nos⁽¹³⁾. Co vskutku jestliže zaseje člověk, to i sklídí, ⁸protože ten zasévající do (toho) masa svého, z toho masa sklídí duševní rozklad⁽¹⁴⁾; ten však, zasévající do Ducha, z (toho) Ducha bude sklízet život věčný. ⁹To však dobro činíce, NE-zemdlévejme⁽¹⁵⁾ v tom; v pravý čas vskutku svůj budeme sklízet, ne slábnout⁽¹⁶⁾. ¹⁰Proto tedy: zatímco pravý čas⁽¹⁷⁾ máme, čiňme (to) dobro pro všechny, zvláště však pro (tu) rodinu (té) víry.

(1) var. předvídat, chytit předem (z předpony πρό (předem, dříve) a λαμβάνω (vzít, brát).

(2) Falešný krok, přestupek, spadnout, sklouznout (z předpony παρά (z blízké strany) a πίπτω (padat, pád), tedy padat, ale být ještě relativně blízko ke správné cestě. Menší odchylka od správné cesty, snad vykonáno v nevědomosti.

(3) Z předpony κατά (z, podle) a ἄρτιος (připraven tady a teď), dosl. podle toho pohotově připraven něco vykonat. Udělat všechno pro to, abych to spravil (vedl do správného stavu).

(4) Protože je to ovoce Ducha (Gal 5,23 - stejné řecké slovo)

(5) Od slova βαρύς (těžký; obrazně násilný, utlačující, tedy zatížit člověka znamená mu bránit ve volném pohybu). Dosl. váha, obrazně: to, co má váhu (význam, čeho si vážíme).

(6) var. přijměte (břemeno druhého člověka)

(7) Od στυλος (vnitřní stav se projeví navenek) a ἀπάτη (podvod, zákeřnost, blud), tedy jednat ze zkreslené perspektivy (deformovaný smysl pro skutečnost), přizpůsobit sebe podvodu (být ve světě "své fantazie").

(8) var. Zkoušet, prokázat, schválit, testovat, rozlišovat/schvalovat při testování. Od slova δόκιμος, ov (testovaný, přijatelný, schválený). Ukázat, že je něco přijatelné, testovat, aby se odhalilo, že je to dobré.

(9) Ze slova καυχάομαι (chlubit se, radovat se s hrdostí; dosl. žijící s hlavou nahoru - tj. chlubit se z určitého nadhledu s tím, že mám správnou pozici pro řešení věci.).

Zaměřovat se na výsledky chlubení se/radování se. Je to pozitivní chlubení, pokud to vychází z Pána, negativní, když to vychází z člověka.

(10) Označuje lodní náklad (Sk 27,10), v přeneseném významu něco, co si člověk osobně ve svém životě nosí (starosti, povinnosti, zklamání, atd.), ať už je to zbytečné břemeno (Mt 23,4; Lk 11,46), nebo nutná povinnosti každého člověka - tedy v pozitivním smyslu (povinnosti vůči Bohu (Mt 11,30). Zkrátka každý si v životě musí nosit ten svůj náklad (Gal 6,5).

(11) (2x) - Z předpony κατά (podle, zdůraznění) a ἠχέω (vydávat zvuk), tedy učit se přesně to, co je řečeno (zvuk (vyučování, opakování tezí, atd.)

(12) Od slova πλάνη (potulování, podvod, chyba, iluze; od slova πλάνος (potulný, vedoucí mimo, podvodný; něco (nebo někdo), co se snaží druhé přivést na nesprávnou cestu. Odklon od správného (pravdivého), což vede ke špatnému směru).

Tedy jít mimo, vzdálit se od správné cesty a tak udělat chybu.

(13) Od μυκτήρ (nos), tedy pozdvihl nos, aby se ušklíbl a tak pohrdl (otevřeně odmítl).

(14) Od φθείρω (zničení z vnitřní zkaženosti; od φθειρό (zahynout, odpadnout), dosl. procházet rozpadem (rozkladem) kvůli vlivu hříchu, snížení úrovně). Způsobit zničení, tedy rozkládajícím vlivem způsobit rozklad (fyzický, nebo duchovní/morální).

(15) Z předpony ἐκ (zevnitř směrem ven) a κακός (zlý, špatný, zlomyslný). Tedy být zevnitř špatný, resp. unavený a slabý

(16) Z předpony ἐκ (zevnitř ven) a λύω (ztratit, uvolnit, zničit, zlomit), tedy nechat se z vnitřního rozpoložení zničit, tedy ztratit vnitřní sílu, proto slábnout až do bodu mdloby.

(17) Stejně slovo jako v Gal 1,9 (pravý čas). Většinou odkazuje na čas, kdy je příležitost (pravý čas). Srovnej s χρόνος (čas - spíše chronologický)

Ovoce Ducha svatého se projeví v konkrétních situacích a postojích. Především pak v láskyplných vztazích plných úcty, taktu a pokory. Ve vztazích už křesťané soupeřit, ale pomáhat druhým a to i v oblasti napomínání (Gal 6,1-2). V první řadě ale ať každý zkoumá a myslí na sebe a své postavení před Bohem (Gal 6,3-9). Tento oddíl Pavel shrnuje slovy: *Tak tedy dokud máme čas, činně dobro všem, zvláště však těm, kteří patří do rodiny víry.* Gal 6,10

6,1

Slovo přistižen je přeloženo z řeckého προλαμβάνω, což znamená doslova *předjímat, předstihnout*, někdy i *překvapit*. Někdy znamená doslova předem (použito v 1. Kor 11,21 ve smyslu *jíst předtím*, než přijdou ostatní, nebo v Mk 14,28 (Kristus učedníky „přeběhne“ do Galileje).

Formulace tohoto verše tedy ukazuje, že křesťané nehřeší svévolně, ale může přijít situace, kdy pod tlakem, z nepozornosti či silného pokušení někdo zhřeší. Někdy i třeba z dobrých důvodů, třeba se zavděčit lidem, jako třeba již zmíněný Petr (Gal 2,11-14). Člověk si zkrátka ten hřích neplánuje a není mu jedno, že se provinil. Ale stane se a zhřeší - a hřích je dost závažná záležitost!

Co s tím? Těto záležitosti se mají chopit *duchovní* (řecky: pneumatikoi) lidé - což neznamená kazatele, ale ty, co jsou pod vlivem Ducha (řecky: pneuma) svatého. Ti, v jejichž životech se projevuje ovoce Ducha (láska, radost, dobrota, atd.) a zároveň nepodléhají skutkům těla (Gal 5,22-23), jež vedou k sobectví a soupeřivosti (Gal 5,26). Samozřejmě i takoví lidé klopýtají, ale mají vysoký morální standart – a právě ti by měli napomínat druhé a pomáhat jim. *Ti, kteří jsou v nejužším obecnství s Bohem, poznají, kdy je Jeho hlas oslovuje. Duchovně smýšlející lidé rozeznávají duchovní věci. Oni budou vděční, že poukázal na jejich chyby, zatím co ti, kteří cele spoléhají jen na sebe, budou stále méně vidět Pána ve svědectvích Jeho Ducha.* 5T 134

Jakým způsobem? V první řadě jim musí jít o napravení (přivedení do správného stavu, ne zadupat druhého) druhého, jak naznačuje řečtina (καταρτίσω). A mají tak činit *v duchu mírnosti*. A máme v Božím slově pěknou radu, jak toho dosáhnout: *Na staršího muže se neosopuj, ale domlouvej mu jako otcí, mladším jako bratrům, starším ženám jako matkám, mladším ve vši čistotě jako sestřím.* 1. Tim 5,1-2 Pokud bude tohle náš standart, potom nemůžeme nic pokazit.

V napomínání je ale třeba si na sebe dávat pozor *sám na sebe*, protože se jedná o tenký led: Jak tu výtku podáš a kdy to druhému sdělíš a kdy ne? Jde ti o věcnou rovinu (nápravu hříchu), nebo osobní? Jaká je tvoje motivace? Také si dávej pozor na své jednání, i ty jsi hříšník (možná ještě větší než ten, kterého napomínáš), sám také býváš pokoušen a padáš (možná v jiných oblastech, někdy dokonce ve stejných, viz Mt 7,4-5). Někdy samozřejmě sebelepší domluva nepomůže, a tak je třeba i zvažovat (zvláště v dnešní době), zda to má vůbec význam napomínat někoho, kdo není veden Duchem Božím k pokoře a nedokáže ocenit hodnotu napomenutí, které může vést ke zkvalitnění duchovního života (Mt 7,6).

6,2

Nezapomínejme ale na to, že každý z nás má to své břemeno (Zj 2,24; Mt 11,23), ty své starosti i radosti, které nás doprovází. Nikdo zkrátka není dokonalý a je daleko lepší se navzájem podržet, modlit se za sebe a uvědomit si, že každý má starosti problém s hříchem, byť možná každý v trochu jiné oblasti. V těchto věcech si zkrátka pomáhejme navzájem, jak se sluší na ty, kdo jsou vedeni Duchem.

Tím naplníme *zákon Kristův*. Co to znamená - zákon Kristův? Samozřejmě Boží zákon je nejen desatero, ale i všechny principy starého zákona (srov. Lk 2,23), ovšem zde se patrně mluví o něčem jiném.

Řecké slovo pro zákon - nomos - může také znamenat princip, zákonitost (např. Ř 7,21). Pavel tím chce asi říci, že člověk, co bere na sebe břemena druhých, v podstatě používá Kristovu „metodu.“

Ježíš přikázání nejenom Sám žil, ale i přikázání ohledně lásky častokrát zdůrazňoval (zvláště v tak zákonické době, ve které žil to bylo potřeba), dokonce až tak, že se to stalo v určitém smyslu: „to Jeho“ přikázání, což zdůrazňuje především apoštol Jan (1. Jan 3,23; 3,24; 5,2-3).

V této záležitostech je potřeba si uvědomit, že každý může padnout a možná že máme o sobě vyšší mínění, než by bylo zdrávo (srov Gal 5,26). Ti, kteří jsou si sebou jisti, jsou v největším nebezpečí. Prvním krokem k pádu do hříchu je totiž uvědomění si vlastní síly v oblasti pokušení a pádu do hříchu.

Ve skutečnosti to může být dokonce tak, že ti nejsebevědomnější nemají žádnou duchovní sílu, pouze žijí v jakémsi sebeklamu: *Myslí-li si totiž někdo, že je něco, ačkoli nic není, klame sám sebe.* To se týká především lidí poslední doby (Laodicejská církev: Zj 3,17).

Je tedy špatné vnímat sám sebe jako samostatnou jednotku a jednat bez ohledu na ostatní. *Apoštol připouje výstrahu těm, kteří se považují za samostatné a důvěřují sami sobě: "Myslí-li si totiž někdo, že je něco, ačkoli nic není, klame sám sebe. ... Neboť každý ponese svůj vlastní náklad." Ga 6,3,5 Kdo si myslí, že své bratry předčí v úsudku a zkušenosti, pohrdá jejich radou a jejich zkušeností, dokazuje tím, že je zaujat nebezpečným klamem. Srdce je klamné. Člověče, zkoušej svůj charakter a svůj život biblickým měřítkem. Slovo Boží vrhá neklamné světlo na životní cestu člověka. Přes mnohé vlivy, které člověka odvracejí a matou, všichni, kteří upřímně prosí Boha o moudrost, najdou správnou cestu. Nakonec musí každý člověk sám za sebe stát nebo padnout bez ohledu na mínění svých přátel nebo protivníků, bez ohledu na lidský úsudek, ale přiměřeně svému pravému charakteru před Boží tváří. Církev může varovat, radit a napomínat, ale nemůže nikoho nutit, aby volil správnou cestu. Kdo setrvá v pohrdání Božím slovem, musí sám na sobě nést břímě hříchu, sám se zodpovídat před Bohem a vzít na sebe následky svého způsobu jednání.* ^{5T 247-548}

Proto je velmi důležité zkoumat co je v našem srdci: *Kontroluj své myšlenky. Není to snadný boj; nebudeš-li o to vážně a horlivě usilovat, nepodaří se ti to. Ale Bůh to od tebe žádá; je to povinností všech odpovědných bytostí.* ^{2T 561} David se dokonce modlí k Bohu, aby mu se zkoumáním srdce pomohl (jakoby ani on sám nevěděl, co v něm je): *Vyzpytuj mě, Bože, a poznej mé srdce, zkoumej mě a poznej mé myšlení a pohled, není-li ve mně cesta trápení, a veď mě cestou věčnosti!* ^{Z 139,23-24}

Je v nás Kristus? Skoncovali jsme se svými žádostmi (Gal 5,24)? *Sami sebe zkoušejte, jste-li ve víře, sami sebe zkoumejte. Či nepoznáváte sami na sobě, že Ježíš Kristus je ve vás?* ^{2. Kor 13,5} Při tomto zkoumání srdce je ale zapotřebí být k sobě nanejvýš upřímný: *Skrze milost, která mi byla dána, pravím každému, kdo je mezi vámi: Nesmýšlejte výš, než je třeba smýšlet, ale smýšlejte tak, abyste jednali rozumně, podle toho, jakou míru víry udělil každému Bůh.* ^{Ř 12,3}

Na jednu stranu je v nás hříšná lidská přirozenost, a ošklivíme si sami sebe, své sklony, touhy a žádosti a bojujeme s nimi (Gal 5,24). Na druhou stranu ale - jak Pavel píše dále zde - to neznamená, že bychom měli žít neustále v jakési křeči s tím, jak jsme nedokonalí. Je totiž také si uvědomit nejen náš hřích a velkou závažnost hříchu, ale také i to, že Kristova milost na nás působí a mění naše životy ke Svému obrazu. Pokud tedy zkoumáme své srdce a svůj život, měli bychom si také uvědomit tento rozměr: pak se můžeme chlubit sami sebou. Řecké slovo chlubit se - καύχημα - chápali Řekové ve smyslu *jasat z toho, radovat se z toho* - a výsledek je pak jakési chlubení ale v pozitivním slova smyslu, ne negativní. Člověk se tedy s veškerou pokorou raduje z toho, jak v jeho charakteru Kristus koná své dílo.

Pro negativní chlubení se používá v řečtině slovo καυχάομαι (srov. Gal 6,13 a 6,14). Je to pro nás poněkud obtížně představitelné, protože v češtině ale prakticky neexistuje pozitivní a negativní chlubení, chlubení je vnímáno vždy negativně.

Pokud tak budeme činit, potom budeme mít radost *pouze s ohledem na sebe, a ne na druhého* - přestaneme být závislí a hledat potěšení na potlesku a uznání druhých lidí (s tím mohou mít problém zvláště extroverti), či v dosahování svých sobeckých cílů (Gal 5,26). Radost budeme hledat v tom, jak jsme proměňováni Kristovou milostí a to především v lásce vůči druhým lidem. To bude jeho zdrojem radosti, který nám nikdo nevezme.

Je dobré se radovat ze svého charakteru, i když každý máme před sebou stále práci v jeho zdokonalování. Ale je zapotřebí sebe zkoumat s pokorou a to tak, že nebudu klamat sám sebe a budu si toho o sobě moc myslet, což je velmi nebezpečné pro duchovní pýchu.

Tento verš je zdánlivě v rozporu s tím, co je napsáno v Gal 6,2 o tom, že máme nést břemena jedni druhých. V Gal 6,5 je totiž použito slovo φορτίον, což znamená jakýsi osobní náklad, který se nedá předat druhému člověku. V našem životě zkrátka existují záležitosti (strasti a trápení), se kterými nám mohou ostatní pomoci (Gal 6,2), ale s některými se prostě musíme poprat my sami (Gal 6,5).

A to do jisté míry záleží na tom, jakým způsobem žijeme, protože vše, co uděláme, nad čím přemýšlíme a jak se rozhodneme směřovat svůj život a čím vším si projdeme - nám může život ulehčit, nebo naopak ztížit. Když ale budeme žít podle Ducha Božího, potom naše životní cesta bude užitečná a naplněná, proto přemýšlejme sami nad sebou (Gal 6,4): *Kdo má odpadlé srdce, nasytí se svými cestami, i dobrý člověk svými skutky. Prostoduchý věří všemu, ale chytrý zvažuje své kroky.* Př 14,14-15

Ctnostný a zbožný člověk bude radostný a pokojný (ovoce Ducha), zlý a sebestředný šťastný nikdy nebude (skutky těla), protože jeho břemeno v životě (o co usiluje, čemu obětuje čas, co ho zatěžuje atd.) mu bude přinášet utrpení a bolest, ale zbožnému radost. Pouze ve svatosti můžeme nacházet tu pravou radost a spokojenost ze svého konání.

Člověk ve světě je zatěžován světem, co chce být slavný usiluje o slávu a někdy se mu nedaří, a i když ano, častokrát mu to štěstí nepřinese (Gal 5,26). Ale ten, co zkoumá sám sebe a rozpoznává na sebe působení Ducha, bude mít vyváženou pokornou radost v srdci, kterou mu nikdo nevezme (Gal 6,4).

Významnou roli v napomínání a v sebezdokonalování hraje i vyučování se Slovu, tedy pravého evangelia, s druhými lidmi. Právě učení se Božím věcem by se mělo co nejvíce podporovat, hlavně od těch, kteří jsou vyučováni a měli by pociťovat vděčnost vůči těm, kdo jim předávají vzácné poklady Božího Slova.

Křesťané mohou být navzájem povzbuzováni k dobrému mim jiné i tak, že se budou sdílet se všemi svými radostmi s těmi, kdo je učí Slovu - ať už se jedná o životní záležitosti, nebo materiální pomoc, či obojí: *Jestliže jsme u vás zaseli duchovní věci, bude to něco mimořádného, když budeme sklízet vaše tělesné věci? Jestliže se jiní podílejí na tomto právu vůči vám, neměli bychom tím spíše my? My jsme však tohoto práva nevyužili, nýbrž všechno snášíme, abychom nekladli žádnou překážku evangeliu Kristovu. Nevíte, že ti, kdo konají chrámovou službu, jedí z pokrmů chrámu, a ti, kdo slouží při oltáři, mají s oltářem podíl na obětech?* ¹

Kor 9,11-13

Aby vyrostlo ovoce Ducha, je potřeba první zasadit (strom), aby pak člověk mohl sklízet dobré ovoce. Otázka zní, co člověk zaseje - ovoce je totiž až důsledek toho, co je zaseto a co v nás roste. Nesejeme ovoce, ale semínko - nevyučujeme v prvé řadě o lásce, trpělivosti, dobrotě atd. ale zaséváme prostřednictvím učení o Kristu, Jeho milosti, působení Ducha svatého, Písmu a přemýšlení nad ním - pak i to, jak se to konkrétně projevuje v našem životě (ovoce toho všeho).

Můžeme si namlouvat, že to, co se vyučuje v církvi, co děláme, nad čím přemýšlíme byt jen jednou myšlenkou - to na nás nemá valný vliv. Ale *Nemylte se!* Všechno, co zasíváme ve svém životě, jednou vzklíčí a přinese buď užitek k Boží věci, nebo to bude neúčinné a zbytečné, možná nás to dokonce od Boha bude odvádět. Na to bychom si měli dát velký pozor, protože v konečném důsledku je to otázka spasení (Gal 6,8), vždyť jednotlivá rozhodnutí nás buď směřují po správné cestě, které vede do Nebe, nebo nás odvádí do cesty, které vede ke smrti. Můžeme si namlouvat něco, klamat sami sebe, ale tato zákonitost zkrátka funguje.

To platí i při vyučování (Gal 6,6): liberální vyučování nepovede k dobré žni. Ti, co vyučují Božímu slovu, v podstatě zasévají „semínka“ do svých žáků, a měli by si dávat pozor, aby tím neuráželi Boha, co z takových žáků pak bude (Gal 6,9).

Předně ale je nám ale zdůrazněna osobní rovina - každý ať si dává pozor sám na sebe, když „zasévá“ (Gal 6,8). Každý totiž bude jednou stát před Božím soudem (2. Kor 5,10). Nakonec se tedy nikdo nebude Bohu beztrestně posmívat, ať už svým životem, či tím, co vyučuje. Bůh dobře ví, jaká je skutečná povaha lidí, Boha prostě nemůžeme obelhat jako své okolí, a v konečném důsledku to bude On, kdo rozhodne, zda obdržíme věčný život, nebo ne (Gal 6,8).

Řecké slovo μυκτηρίζω (*vysmívat*) znamená dosl. *zvedat nos, znamení opovržení, pohrdat, odvrátit se k úšklebku, posměšně a pohrdavě odmítat.*

Kdo žije podle skutků těla (Gal 5,19-21), sklídí zkázu: vždyť je pod zákonem (srov. Gal 5,18) a neobdrží Boží království (Gal 5,21). Tresty nepřichází jen jako Boží zásah, častokrát si lidé za své „zasévání pro tělo“ nesou přirozené důsledky svých špatných rozhodnutí. Luxus, zhýčkanost, povolnost v chutích apod. často zcela přirozeně vedou ke špatnému životu na tomto světě. Ale jednou také samozřejmě všechno bude soudit Bůh, který ovšem pouze vyřkne rozsudek, který si člověk sám vybral (sám zasel).

Nemáme pohlížet na Boha tak, že jen čeká, aby potrestal hříšníka za jeho hřích. Hříšník přivolává trest na sebe svým vlastním jednáním, které je počátkem dalšího sledu okolností a ty způsobí konečný výsledek. Každý skutek přestoupení zákona působí zpětně na hříšníka, vyvolává v něm změnu povahy a přispívá k dalšímu již snadnějšímu přestoupení. Člověk se odloučí od Boha, když si vyvolá hřích, sám se oddělí od zdroje požehnání a jistým důsledkem je pád a smrt. Letter 96, 1896

Ale kdo žije z Ducha Božího, kdo nese ovoce Ducha (Gal 5,22-23), tak zase přirozený výsledek (či důsledek) vedení Božího bude životní cesta, která přirozeně vyústí do věčného života. Buď budu svou duší kazit až bude zatracena až k smrti, nebo se nechám vést Duchem a tím pak budu získávat život - ať už dobrý život zde na této zemi, tak i věčný život v nebi: *Těm, kteří s vytrvalostí v dobrém skutku hledají slávu, čest a neporušitelnost, dá věčný život.* R 2,7

Slovo *zkázu* je přeloženo ze slova φθορά – v překladu *rozklad, hniloba, zničení zevnitř*, tedy ze srdce.

Nezapomínejme na to, že ten, kdo správně zasévá, také jednou sklízí ve žni (Gal 6,8-9). Proto se zaměřujeme především na to, co přináší (hlavně v budoucnu) nějaký užitek, nikdy totiž nevíme, jak dalekosáhlé jsou naše rozhodnutí a to, co vykonáme.

Můžeme to také chápat jako výzvu k zodpovědnosti kazatelům evangelia, kteří zasévají Boží slovo do církve i mimo něj – ti, kdo v tom budou důslední a aktivní, kdo nezemdlí, budou ve správný čas žnout. Opět můžeme vidět dvojí rozměr: již na této zemi budou zvěstovatelé Slova žnout, když uvidí, jak lidé přijímají pravé evangelium (Jan 4,38), zároveň pak na konci času přijde konečná žeň, při které Boží lid obdrží nebeské království (Zj 14,13-16). Zkrátka to, co děláme ve svém životě dnes (co zaséváme), a co dělají kazatelé evangelia co zvěstují druhým – bude mít dalekosáhlé důsledky na věčnost, když nastane konečná velká Žeň.

Proto je zapotřebí ve všem vytrvat i přes těžkosti, které prosazování pravého evangelia přináší (Gal 1,10; 6,12). Snadno totiž můžeme propadnout frustraci z toho, že všechno nejde tak, jak by mělo. Zemdení totiž přichází obvykle jako důsledek toho, že člověk nevidí (hned) efekt evangelia. Je ale potřeba sít a trpělivě čekat na žeň: *Tak tedy, moji milovaní bratři, buďte pevní a nepohnutelní, stále se rozhojňujte v Pánově díle, věduce, že vaše námaha není v Pánu zbytečná.* 1.Kor 15,58

Tohle je závěr z předchozího studia (Gal 6,1-9). Dokud tedy máme příležitost, dokud žijeme a můžeme – využijeme tento čas i příležitosti, které nám Bůh nabízí. Činit dobro tedy znamená chopit se příležitosti a být ochoten pomoci tam, kde je to zrovna zapotřebí, ne když je to pro nás zrovna výhodné, kdy se nám chce, nebo z toho budeme něco mít. Naší motivací by mělo být zasévání semínek, jež vzklíčí a přinesou užitek na věčnost v záležitosti Boží věci - to stačí.

To platí pro nás křesťany ve vztahu ke VŠEM lidem. K některým lidem máme blíže, než k jiným, ale naše úsilí by mělo být směřováno primárně do církve - ať už v oblasti mezilidských vztahů, tak v oblasti kázání Slova. To je samozřejmě možné pouze tehdy, když patříme do církve a chodíme do ní, jinak tento verš nikdy nenaplníme.

Je zapotřebí se zaměřit na potřeby církve, vždyť o to na tomto světě jde, abychom posilovali církev a tak působili na tomto světě společně se svými bratry a sestry- což bude mít velkou sílu. To je možné ale pouze tehdy, pokud máme ovoce Ducha, jinak přijde soupeření a v konečném důsledku vnitřní rozklad církve. *Čím rozlehlejší je oblast našeho vlivu, tím více dobra můžeme vykonat. Budou-li ti, kteří vyznávají, že slouží Bohu, následovat Kristův příklad a uplatňovat zásady Jeho zákona ve svém každodenním životě a svými činy prokázat, že milují Boha nade všechno a své bližní jako sebe sama, tehdy církev bude mít moc, která pohne světem.* MYP

4. ZÁVĚR (GAL 6,11-18)

¹¹Pohledte, jak velkou vám písemnost⁽¹⁸⁾ jsem napsal (tou) mou rukou! ¹²Stejně tak, jako si přejí vypadat dobře⁽¹⁹⁾ v mase⁽²⁰⁾, tak ti naléhají⁽²¹⁾ na vás, abyste byli obřezáni, jenom aby (tím) křížem (toho) Krista Ježíše NEmuseli by být pronásledováni. ¹³Dokonce ani ti vskutku obřezaní sami Zákon nezachovávají⁽²²⁾, ale chtějí po vás, abyste byli obřezaní, tak aby se v tom vašem mase mohli chlubit. ¹⁴Mě však, kéž se mi NEmůže stát, abych se chlubil, jestliže NE v (tom) kříži (toho) Pána našeho, Ježíše Krista, prostřednictvím kterého je pro mne svět ukřižován, a také já světu. ¹⁵Ani vskutku obrízka nic není, ani neobřezaný, ale nové stvoření⁽²³⁾. ¹⁶A stejně tak na ty, kdo pravidla tohoto budou následující, tak pokoj na ně a milosrdenství, a (na) ten Izrael (toho) Boha. ¹⁷Ty od nynějška těžkosti ať mě nikdo nepůsobí, já vskutku ty znaky⁽²⁴⁾ (toho) Ježíše na (tom) těle mém nosím. ¹⁸(Ta) milost toho Pána našeho Pána našeho Ježíše Krista s (tím) duchem vaším, bratři. Amen.

(18) řecké slovo γράμμα znamená: cokoli psaného (dopis, písemnost (Jan 5,47; Jan 7,15 (2. Tim 3,15; Sk 28,21; Sk 26,24), písmeno. Var. překladu: Podívejte, jak velkými písmeny - možná apoštol Pavel připojil poslední věty dopisu svou rukou (srov. 1. Kor 16,21)

(19) Ze slov εὖ (dobře) a πρόσωπον (tvář, vzezření, povrch) - dělat dobrou show (dobře se prezentovat).

(20) patrně: v těle, tedy ve svém těle chtějí předvádět dobrou show (viz poznámka 19).

(21) stejné řecké slovo (i spojitost) s Gal 2,3 a 2,14

(22) Dosl. zachovat tím, že strážím, neustálá ostražitost (jako pastýři u svých stád). Podobné slovo φυλακή (stráž, hlídka).

(23) Stvoření (čin stvoření, nebo to, co je stvořeno; od slova κτίζω (stvořit, z NICĚHO je NĚCO (užitečného); to může jen Bůh).

(24) Znamení, značky (řecky stigma). Vypálená značka, kterou měli otroci, aby bylo poznat, kterému majiteli patří.

V závěru dopisu Pavel shrnuje hlavní myšlenky toho, co chtěl v dopise Galatským vyjádřit. Apoštol měl pravděpodobně písaře (srov. Ř 16,22), ale tento oddíl, jak se zdá, napsal svou vlastní rukou (Gal 6,11), aby tak dal znovu najevo, že se ve vztahu ke Galatským jedná o velmi osobní záležitost.

Nejprve uvádí pravé motivy těch, kteří hlásají obrízku: nejde jim o zachování zákona (srov. Sk 15,24!), ale jen nechtějí být pronásledováni (pravděpodobně) židy a chtějí se pochlubit počtem nově obrácených na víru (Gal 6,13-14). Takový postoj ale Pavel ze svého osobního příkladu odmítá: pro něj je tento svět, který pronásleduje křesťany, „ukřižován,“ a pokud už by se měl chlubit, tak jedině Kristem, ne počtem novokřtěnců! Tím dává jasně najevo postavení obrízky (připojení k židovskému národu) a obrácení (Gal 6,14-15 srov. komentář ke Gal 5,6). A na ty, kdo se k Pavlovi připojí v těchto názorech, přijde Boží pokoj a milosrdenství (Gal 6,16), a to ať na pohany, tak na židy (Izrael).

Těmto slovy prakticky vyjádřil prakticky celý problém Galatských, kteří byli svedeni falešnými učiteli, a kteří mu způsobili mnoho potíží (Gal 6,17). Nakonec jen připojuje jen jednoduché, typicky „Pavlovské,“ rozloučení: *Milost našeho Pána Ježíše Krista buď s vaším duchem, bratři. Amen.* ^{Gal 6,18}

6,11

Máme dvě varianty překladu: Podívejte, jak velký dopis vám píši/podívejte, jak velkými písmeny vám píši. V prvním případě se tedy věta týká celého dopisu, a Pavel, který při psaní dopisů využíval služeb písaře (Ř 16,22; 1.Kor 16,21), se nyní rozhodl napsat epištolu Galatským *vlastní rukou*. V druhém případě písař napsal epištolu Galatským, ale od této věty až do konce Pavel připojil několik řádků, které napsal vlastní rukou.

Tak jako tak na závěr Pavel opět apeluje na Galatské tím, že jejich problémy a zmatky vnímá osobně - důvěrně se s nimi zná a tak tento dopis není jen tak nějaký dokument, který by napsal při volné chvíli, ale jedná se o *srdeční záležitost* - apoštolovi osobně záleží na dobrou adresátů.

6,12

Židé byli velmi horliví v prosazování obřadů, včetně obřízky. A čím víc svým vlivem způsobili u lidí obrácení na židovství - tím pak vypadají před lidmi lépe. Chtěli být zadobře se židy, a podporovat židovství, aby od nich nehrozilo pronásledování.... Chyběla odvaha se vymezit, nelze spojovat dvě různé evangelia (židovské ze skutků, a Kristovo z víry), protože když tato dvě evangelia vymezíš (což Pavel udělal v Galatském) a odhalíš falešné evangelium, které zastávalo mnoho židů, tak tě budou pronásledovat. Galatští ale mají přijmout jen to, co podporuje Kristův kříž, a co nepodporuje – toho se držet nemají i za cenu pronásledování a nevýhod

V konečném důsledku jde takovým lidem pouze o vnější formu, ne o vnitřek člověka: To je jejich skutečná motivace, nejde jim - jako Pavlovi (Gal 6,11) - osobně o Galatské. Pavel ale ukázal, že je důležité právě to, co se děje ne na těle, ale uvnitř těla (v mysli): *Neboť v Kristu Ježíši nic neznamená obřízka ani neobřízka, ale víra působící skrze lásku.* Gal 5,6

6,13

Obřízkou dávali židé najevo, že budou zachovávat Boží přikázání a zákon. Na jednu stranu horlí pro obřízku, na druhou stranu až tak nehorlí pro zákon – v tom je určité pokrytectví.

Židé si sice zakládali na zachovávání zákona, ale Pavel odhaluje, že tomu tak stejně není. Na venek sice byli obřezaní a v některých věcech v zákoně byli opravdu důslední, ale stačí se podívat na to, jak chovali ke Kristu, a hned vidíme, že jejich zachovávání zákona přeci jen mnoho chybělo. Nezachovávali zákon ve smyslu lásky (Gal 6,2) a ovoce Ducha (Gal 5,22-23), tedy základních principů víry.

6,14

U Pavla je tomu ale úplně jinak. Sice by se mohl chlubit svou horlivostí, zápalem pro zákon, obřízkou; nebude se chlubit židovstvím, tradicemi, rodinou, zbožností, obřadnictvím, velkým poznáním, a dalšími dominanty židovství; nebude se chlubit počtem obrácených, evangelizačními úspěchy, počtem obřezaných, atd. *ale jedině Kristovým křížem, jež od základu mění lidské srdce (Gal 6,15!).* Tím křížem, na kterém umřel potupnou smrtí Bůh (1. Kor 1,23), aby ho spasil, a změnil jeho vztah ke světu - pro svět je ukřižován. A tak vnímá odpor vůči všemu světskému, a tento svět zase nenávidí jeho - a to je to pronásledování, mimo jiné i ze strany židů, kteří nepřijali pravé evangelium a tak stále žijí pod principy světa.

Neboť pravá obřízka jsme my, kteří sloužíme v Duchu Božím, chlubíme se Kristem Ježíšem a nespoleháme na sebe, ačkoli já bych mohl spoléhat i na sebe. Zdá-li se někomu jinému, že může spoléhat na sebe, já tím víc: obřezán osmého dne, z rodu izraelského, z kmene Benjamínova, Hebrej z Hebrejů, jde-li o Zákon -- farizeus, jde-li o horlivost -- pronásledovatel církve, jde-li o spravedlnost, která je v Zákoně, byl jsem bez úhony. Ale cokoliv mi bylo ziskem, to jsem pro Krista uznal za ztrátu. Fil 3,3-7

6,15

Poté, co Pavel poznal Krista, se začíná na věci dívat z úplně jiné perspektivy. On jako horlivý žid a zastánce otcovských tradic (Gal 1,14), najednou vnímá, že tělesná obřízka je nedostatečná. Důležité je to, na co tato tělesná obřízka ukazovala - na obřízku srdce (Dt 10,16; 30,6; Sk 7,51). Znovuzrození (jako u Nikodéma) se netýká židovství, obřadů a vnějších forem - ale týká se změny srdce, ze kterého všechno chování vychází. Přichází najednou něco úplně nového (2.Kor 5,17; Ef 4,24). Řecké slovo poukazuje na stvoření světa, kdy Bůh (jako jediný, která má tu moc) stvoří z NIČEHO NĚCO. Stejně tak i u člověka Bůh může způsobit znovuzrození a stvořit úplně nového člověka s novým (duchovním) životem, s novými názory, s novým myšlením, plánům do života atd. Už není jako dřív. A na tom záleží, to je podstatné.

6,16

A na ty, kdo budou (podle řeckého textu) chodit podle tohoto pravidla (principu) - přijde Boží pokoj a milosrdenství. Řecké slovo pro pravidlo zde ukazuje na rákosovou měřicí hůl, která má standartní délku, která se porovnává ve skutečnosti (s tím, co chci měřit). Pokud tedy člověk má zkoumat věci kolem sebe a dívat se na lidi a svět z Boží perspektivy, musí mít na paměti ty Kristovské principy, které Pavel právě vyložil (viz studium Gal 6,10-15).

Takoví lidé pak mohou získat pravý pokoj (ovoce Ducha) a milosrdenství od Boha: a to se týká nejen obrácených pohanů, ale také Božího Izraele, které ukazuje spíše na obrácené židy. Evangelijní zvěst je pro všechny stejná.

6,17

O jaké znamení se jedná? Jednak se může odvolávat na to, že špatně viděl (viz studium Gal 4,12-14) od té doby, ho při cestě do Damašku ozářilo Boží světlo z nebe (Sk 9,3). *Pavel měl vždy na zřeteli to, že na svém těle měl znamení Kristovy slávy, na svých očích, které byly zaslepeny nebeským světlem, a také s sebou nést neustále ujištění o Kristově podporující milosti. Pavel přišel do tělné spojení s Nebesy, a Ježíš s ním komunikoval, a ustanovil ho v jeho víře, udělující na něj svou moudrost a milost.* ^{LP 34}

V obecném smyslu se může jednat o jizvy, které apoštol utrpěl v důsledku nejen obrácení, ale i pozdějšího pronásledování (2. Kor 1,5; 11,24-25). Není divu: vždyť tento svět Pavlem pohrdal, byl pro něj ukřižován (Gal 6,14). To, že vskutku Pavel slouží Kristu a pravému evangeliu již není potřeba víc dokazovat a ještě mu k jeho těžkému údělu přidávat další pronásledování a jizvy na duši.

I pohané si dávali na sebe znamení: někdy na čelo značku, aby dali najevo, k jakému pohanskému kultu patří, jindy takto označovali otroky zvláštním značkou, aby všichni věděli, komu onen otrok patří a aby i otrok věděl, kdo je jeho pán. Někteří mají na sobě znamení pohanství, někteří znamení židovství (obřízka), ale Pavel má na sobě znamení toho, že vyznává Kristův kříž. Ostatně, tak to bude mít každý věrný následovník Ježíše Krista: *Neboť vám je z milosti pro Krista dáno, abyste nejen v něj věřili, ale i pro něho trpěli* ^{Fil 1,29}

6,18

Stručný závěr, vyzdvihuje *milost* – a o tom je vlastně celý dopis i Boží principy v našich životech. Kéž by tedy byla Boží milost s naším nitrem (naším vnitřním člověkem), kéž Kristus panuje ve vnitřním životě všech věřících!